

ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

У 1931 р. в Білій Церкві відкрито зооветеринарний інститут. Перший набір на ветеринарний факультет (50 осіб) був проведений восени 1932 р.

Емблема факультету
ветеринарної медицини

В одноповерхових будинках на вулиці Голубиній (нині район Білоцерківського хлібозаводу) працювали клініки факультету. Лабораторно-практичні заняття з деяких дисциплін проводилися у приміщеннях, де нині розміщена кафедра механізації сільського господарства, практичні заняття – у районній ветеринарній лікарні, яка знаходилася на околиці міста, за передмістям “Олександрія”, а ще раніше – це було село Олександрія, нині – місто. Районна ветеринарна лікарня стояла за сучасним перехрестям вулиць Сквирське шосе і Січневий прорив (північна частина), за 4,5 км від головного корпусу. В інституті транспорту не було, тому викладачі і студенти на заняття добиралися пішки, викладачі інколи користувалися однокілним екіпажем.

Навчальне господарство інституту розміщувалося у той час на території парку “Олександрія”. Там же знаходилися тваринницькі ферми, де зі студентами ветеринарного факультету проводилися практичні заняття. На початку лісового масиву урочища “Товста”, на віддалі 500 м від райветлікарні, напроти парку “Олександрія”, який у цей час належав інституту, було визначено місце будівництва ветеринарних клінік.

Сучасний корпус факультету ветеринарної медицини

У виборі найкращої ветеринарної клініки Європи того часу активну участь та ініціативу проявив новий завідувач кафедри загальної і спеціальної хірургії професор Кадиков Йосип Ілліч, який у 1905–1912 рр. стажувався в Німеччині, Австрії та Угорщині. Він домігся оснащення клінік найновішим на той час обладнанням. Саме завдяки йому клініки за матеріальною базою не поступалися кращим ветеринарним клінікам Європи.

Перший випуск ветеринарних лікарів відбувся у 1936 р. Його випускником був М.Х. Ковбасенко, який невдовзі (у 1939 р.) став аспірантом. З 52-х чоловік 44 одержали відмінні й добрі оцінки. Всі випускники розподілені на роботу у системі Наркомхарчопрому СРСР, Наркомм'ясомолпрому СРСР у різні регіони Радянського Союзу, у тому числі в Алтайський край, Казахстан, Таджикистан, Чечено-Інгусетію, західні області України і Білорусії.

У 1937 р. в нашому інституті вперше у країні розпочалася підготовка лікарів-зоотехніків. З цією метою були об'єднані ветеринарний і зоотехнічний факультети, збільшено термін підготовки спеціалістів нового профілю до п'яти з половиною років. Фахівцями нового профілю особливо зацікавилася система радгоспів харчової промисловості, куди наш інститут в основному і направляв своїх випускників.

У 1944 р. в.о. декана ветеринарного факультету призначено професора, доктора ветеринарних наук Кадикова Йосипа Ілліча, завідувача кафедри хірургії, який відразу почав збирати персонал, після нього – доцента М.М. Воскресенського. З Києва приїжджали професори і доценти А.К. Скороходько, В.Г. Касьяненко, Г.О. Гіммельрейх, Д.В. Соколов, В.Й. Борисевич, С.В. Баженов, А.Ф. Бурденюк, які читали лекції з провідних дисциплін: анатомії сільськогосподарських тварин, зоогігієни, хірургії, терапії, клінічної діагностики, фармакології.

Практичне заняття з терапії та клінічної діагностики

У 1944 р., з вересня, розпочалися заняття на IV–V курсах ветеринарного факультету. Під керівництвом професора Й.І. Кадикова почалася відбудова ветеринарних клінік. Ця робота в основному закінчилася до початку 1947–48 навчального року. Протягом трьох повоєнних років (до 1948 р.) усі кафедри були повністю відновлені й укомплектовані висококваліфікованими науково-педагогічними кадрами. У той час на факультеті працювали відомі вчені: професори А.І. Акаєвський, Н.Г. Толстова-Парійська, Й.І. Кадиков, В.І. Стелецький, О.Л. Скоморохов, О.О. Моторін, П.О. Ковальський та інші.

Зав. кафедри анатомії професор А.І. Акаєвський у 1949 р. здав до друку перший том переопрацьованого ним підручника “Анатомія домашніх тварин” професора А.Ф. Клімова, який вийшов у Москві у 1950 р., а наступного року вийшов із друку другий том як третє перероблене видання за редакцією професорів А.Ф. Клімова і А.І. Акаєвського. Підручник А.І. Акаєвського “Анатомія свійських тварин”, допущений Міністерством освіти СРСР для ветеринарних факультетів, витримав 4 видання і до цього часу користується авторитетом у науково-педагогічних працівників і студентів.

Н.Г. Толстова-Парійська – доктор ветеринарних наук, професор, перша жінка ветеринарний лікар – депутат Верховної Ради СРСР.

Й.І. Кадиков переробив і видав свій підручник із загальної хірургії, який тривалий час був основним для ветеринарних факультетів СРСР, за що йому було присуджено науковий ступінь доктора ветеринарних наук без захисту дисертації.

Професору В.І. Стелецькому, який довів багато зусиль до відкриття ветеринарних факультетів у Києві і Білій Церкві, було присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки СРСР».

Доценти, які тоді очолювали окремі кафедри, через кілька років стали докторами наук (А.В. Маханько, Ф.Н. Мілованов, М.Х. Ковбасенко, А.Ф. Бурденюк та інші). Слід згадати й тодішніх асистентів, які своєю сумлінною працею і знаннями допомагали в підготовці висококваліфікованих ветеринарних лікарів. Це В.С. Шереметьєв, С.В. Анісіна, Р.О. Плахотня, Г.Г. Ковальська, С.А. Горцевський, Л.О. Тарасевич, П.Т. Калініченко, Р.Г. Сацков, А.С. Костенко, М.М. Дозорець, С.П. Гоженко, Г.Й. Риченко та інші. Більшість із них стали кандидатами наук, доцентами і залишили помітний слід в історії факультету, інституту, в цілому в галузі освіти, науки, виховання.

У здійсненні злагодженої творчої роботи колективу велика роль належить декану факультету. У довоєнний період на цій посаді працювали: асистент П.О. Ковальський (1932–1934), виконуючий обов'язки професора П.Д. Рудько (1934–1937), доцент А.З. Єфімов (1937–1941). У перші повоєнні роки деканами були професор Й.І. Кадиков (1944–1945), доцент М.М. Воскресенський (1945–1947) та професор П.О. Ковальський (1947–1950). На їхню долю випало важке завдання – підняти факультет із руїн, відновити його матеріальну базу, допомогти студентам не тільки морально, а й матеріально,

оскільки більшість із них були фронтовиками, в яких крім солдатської шинелі та кирзових чобіт не було нічого. В обов'язки декана тих років входили як організація та контроль за навчальним процесом, так і трудовлаштування студентів на різних допоміжних роботах, щоб вони могли вижити у не-ймовірно важкі часи, адже за свою місячну стипендію у 1945–1947 рр. студент майже нічого купити не міг. І Кадиков Йосип Ілліч, і Воскресенський Микола Миколайович та Ковальський Павло Олексійович – душевно щедрі люди, які по-батьківськи піклувалися про кожного студента.

Слід зазначити, що матеріальна база ветеринарного факультету значно поліпшилася після того, як у 1953–1955 рр. у старих клініках було добудовано другий поверх. Там розмістилися кафедри епізоотології, паразитології, ветсанекспертизи, хірургії і акушерства. Площа нових приміщень для аудиторій і лабораторій перевищила 300 квадратних метрів. Клінічні кафедри оснащувалися новою апаратурою, приладами й реактивами, що сприяло поліпшенню навчально-методичної та науково-дослідної роботи.

Другий раз інститут розпочав підготовку ветеринарних лікарів широкого профілю у 1957 р. із терміном навчання 5 років і 6 міс. Перший випуск відбувся у 1963 р., а останній – у 1970 р. Це були лікарі з поглибленою підготовкою в галузі тваринництва. Багато з них стали авторитетними лікарями, видатними вченими, менеджерами у галузі сільського господарства. Серед них – І.Я. Ляшко, О.С. Верба, С.В. Савчук, В.О. Бусол, І.А. Стешенко, І.І. Бондаренко, В.Ю. Дем'ян, В.Ю. Димніч, П.Д. Лесик, І.О. Литвин, С.С. Гончаренко, В.І. Левченко, А.М. Котик, Б.А. Ніконов, М.М. Вовченко, Б.М. Ярчук та ін.

Подовжений термін навчання, збільшення затрат, а також хибне бачення працевлаштування ветеринарного лікаря так званого «широкого профілю» і на існуючих на той час вакансіях зоотехніка, сформувало думку та рішення про припинення такої підготовки. Так закінчилися дві ініціативи факультету поглибленої підготовки ветеринарних лікарів на теренах колишнього Радянського Союзу.

Подальший розвиток ветеринарного факультету мав різні напрями: ріст кадрів, зміцнення матеріально-технічної бази і соціальної структури.

Новий імпульс в розвитку факультету внесло проголошення України незалежною державою. На основі кафедр і відповідних лабораторій у складі факультету в 1996 р. утворені два науково-дослідних інститути: ветеринарно-санітарної експертизи та внутрішніх хвороб тварин. У 1999 р. у складі факультету заочної освіти відкрито екстернатну форму навчання, у тому числі вперше в Україні на факультеті ветеринарної медицини.

Структурними підрозділами факультету ветеринарної медицини нині є дев'ять кафедр, 2 науково-дослідних інститути (внутрішніх хвороб тварин, директор – академік Левченко В.І. та ветеринарно-санітарної експертизи, директор – професор Олійник Л.М., Сахнюк В.В.); 2 проблемні науково-дослідні лабораторії (з боротьби з лейкозами великої рогатої худоби, керівник – професор Ярчук Б.М. та з питань ветеринарної хірургії, керівник – академік Власенко В.М.), міжкафедральні лабораторії діагностики та імунології хвороб тварин і новітніх методів дослідження.

Основою концепції роботи факультету є підготовка висококваліфікованих лікарів ветеринарної медицини за європейськими стандартами, впровадження наукових розробок у народне господарство, виховання громадянських принципів у студентства. Нині підготовка спеціалістів ведеться після загальноосвітньої школи (термін навчання 5,5 років) та за ступеневою підготовкою після технікумів і коледжів (3 роки 10 міс.). Випускники факультету отримують диплом спеціаліста – лікаря ветеринарної медицини та одну зі спеціалізацій: ветеринарно-санітарна експертиза з технологією переробки продукції тваринництва; хвороби дрібних домашніх тварин; хвороби продуктивних тварин; хвороби птахів; ветеринарна фармація; лабораторна справа. Нині йде болісний процес перебудови підготовки бакалаврів та магістрів, з виключенням рівня “спеціаліст”.

Керівництво факультетом ветеринарної медицини здійснювали видатні вчені, мудрі керівники, авторитетні педагоги. На жаль, довоєнні документи інституту спалені і немає достовірних, повних даних про керівників факультету, кадри, розвиток, студентство та інших історичних матеріалів. У післявоєнний період деканами факультету були професори Й.І. Кадиков (1944–1946 рр.), П.О. Ковальський (1946–1950 рр.), М.С. Крикунов (1950–1952 рр.), доцент С.А. Горцевський (1952–1956 рр.), професори А.Ф. Бурденюк (1956–1959 рр.), М.Х. Ковбасенко (1959–1965 рр.), А.М. Журбенко (1965–1974 рр.), доцент І.М. Бабак (1974–1985 рр.), професори М.М. Вовченко (1985–1987 рр.), Б.М. Ярчук (1987–2002 рр.), М.В. Рубленко (2002–2007 рр.), доценти Д.В. Подвалюк (2007–2011 рр.), Б.П. Івасенко (2011 р.)

Заступниками декана працювали доценти С.П. Гоженко, К.М. Шерстобоев, А.В. Маханько, М.Д. Пантюхов, Ю.О. Павловський, Ф.Л. Задвірний, В.М. Власенко, П.Ф. Шевчук, І.М. Бабак, А.С. Лютий, Г.О. Щуревич, М.М. Паска, П.І. Сидорчук, І.В. Папченко, Б.П. Івасенко, нині цю посаду обіймають М.Я. Тишківський і О.В.Ємельяненко.

У довоєнний період штати кафедр формувалися шляхом поновлення на роботі колишніх працівників та запрошення докторів і кандидатів наук, професорів з інших міст. У 1938 р. була відкрита аспірантура на кафедрі терапії, а в післявоєнний період – на багатьох кафедрах. Це дало можливість частково забезпечувати потреби кафедр у кандидатах наук. У 1946 р. поновлена аспірантура при кафедрі терапії (аспірант Ковбасенко М.Х.) і відкрита при кафедрі анатомії сільськогосподарських тварин, у 1950 – при кафедрах епізоотології і гістології. Першими повоєнними аспірантами були Г.П. Мелехін і А.М. Журбенко. Починаючи з 1955 р., в інституті створюються спеціалізовані ради із захисту кандидатських, а з 25.01.1965 р. – і докторських дисертацій. У 1962 р. з'являються перші докторанти, більшість з яких успішно захистили докторські дисертації (Кононський О.І., Хрустальова І.В., Журбенко А.М., Павловський Ю.О.).

Збільшився професорсько-викладацький склад факультету. Більшість кафедр очолювали відомі професори – Й.І. Кадиков, П.М. Лемішко, В.Г. Касьяненко, А.І. Акаєвський, член-кореспондент Узбецької АА, Г.О. Кудрявцев, Й.Й. Кораб, І.Є. Єрмеєв, П.О. Ковальський. Багатьох видатних докторів і кандидатів наук запрошували для роботи за сумісництвом із УСГА (Київського ветеринарного інституту, нині Національний університет біоресурсів і природокористування України). Дехто із них залишився на постійну роботу, дехто став науковим керівником наших аспірантів. До 1950 р. керівництву вдалося стабілізувати склад викладачів та відмовитися від послуг професорів і доцентів з інших вузів. На факультеті збільшилася кількість докторів наук з 4-х у 1944 р. до 14-ти в 1999 р. Відкриваються аспірантури при всіх спеціальних кафедрах факультету і докторантури при кафедрах, якими керують віддані науці України молоді вчені.

З 1997 р. при семи кафедрах факультету ветеринарної медицини працює аспірантура, при трьох – докторантура. Ректорат створює умови для підготовки докторів наук. І вже у 1991 р. на 4-х кафедрах факультету ветеринарної медицини працювало по два доктори наук, зокрема на кафедрах хірургії – І.С. Панько і В.М. Власенко, анатомії – Ю.О. Павловський і В.П. Новак, ветсанекспертизи і патанатомії – Й.С. Загаєвський і І.С. Дудко, паразитології та фармакології – В.С. Хоменко і Ю.Г. Артеменко. На межі ХХІ ст. на кафедрі хірургії працювало п'ять докторів наук, професори І.С. Панько, В.М. Власенко, В.Й. Іздепський, М.В. Рубленко, М.Г. Ільніцький. У 2005 р. успішно захистив докторську дисертацію Козій В.І., а у 2010 р. – Рубленко С.В. На кафедрі терапії та клінічної діагностики нині працюють три доктори наук (Левченко В.І., Головаха В.І., Сахнюк В.В.). Утверджується на практиці ідея: запорукою успіху є висококваліфікований колектив.

Слід відзначити, що уряд України, влада області і міста заохочували до активної роботи співробітників університету, в тому числі й ветеринарного факультету. Так, у 1954 р. нагороджені медаллю "За доблестний труд" завідувачі кафедр: акушерства – доцент В.Я. Андрієвський, фармакології – доцент Б.М. Семененко, гістології – професор П.О. Ковальський, оперативної хірургії – доцент С.Т. Ісаєв, загальної і спеціальної хірургії – доцент А.Ф. Бурденюк, патологічної фізіології – доцент А.В. Маханько, ветсанекспертизи – професор Й.С. Загаєвський, клінічної діагностики – доцент А.К. Ляпустін, зоогігієни – доцент Н.Ф. Гудков, хірургії – доцент Л.О. Тарасевич. Нагороди вручив заступник Голови Верховної Ради УРСР, двічі Герой Радянського Союзу, легендарний командир Українського партизанського з'єднання Сидір Артемович Ковпак.

Переконалим фактом визнання значного внеску колективу інституту в розвиток вищої школи України стало присвоєння у 80-х роках ХХ ст. групі викладачів факультету звання "Заслужений працівник вищої школи України". Його були удостоєнні професори В.М. Власенко, Ю.О. Павловський, А.М. Журбенко, В.С. Хоменко.

Робота науково-педагогічних працівників факультету в наступні періоди відзначена державними та галузевими нагородами: Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України та орденом "За заслуги" II і III ступенів нагороджений академік НААНУ В.М. Власенко; Почесними Грамотами Верховної Ради і Кабінету Міністрів України – академік НААН України В.І. Левченко; орденом Княгині Ольги III ступеня – професор В.С. Хоменко; орденом "Знак Пошани" – професори В.П. Новак, Г.Г. Харута, Б.М. Ярчук, доцент Г.П. Щуревич; знаками "Відмінник освіти України", "Відмінник аграрної освіти та науки" – академік В.І. Левченко, професори Б.М. Ярчук, М.В. Рубленко, доценти В.Л. Тарасевич, Г.П. Щуревич; відзначені званням "Заслужений працівник народної освіти" – професор І.С. Панько і доцент І.М. Бабак; званням "Заслужений працівник ветеринарної медицини" – академік НААНУ В.І. Левченко, професор Г.Г. Харута.

За заслуги перед містом внесено до "Золотого фонду" групу викладачів та співробітників – заслужених діячів і працівників освіти, науки і техніки: професорів В.М. Власенка, В.П. Новака, Ю.О. Пав-

ловського, І.С. Панька, В.С. Хоменко, доцента І.М. Бабака, академіка НААНУ В.І. Левченка, професора Харуту Г.Г.

Значна увага на факультеті надавалася розвитку матеріальної бази для науково-дослідної роботи. З цієї метою ще у 1966 р. за ініціативи проректора з навчальної роботи, завідувача кафедри паразитології професора М.С. Крикунова була створена міжкафедральна лабораторія, яка займала кімнату площею 45 м² у старому клінічному корпусі (нині № 6). Вже в ті далекі роки вона була оснащена спектрографом, спектрофотометром СФ-4А, пізніше – СФ-16 і СФ-46, охолоджувальною центрифугою зі змінними роторами. Її послугами користувалися всі клінічні кафедри. Це була основна база для виконання кандидатських і докторських дисертацій (Вовченко М.М., Левченко В.І., Ярчук Б.М., Іздепський В.Й., Котлярова Н.М., Бусол В.О., Рубленко М.В. та ін.).

Завдання на проектування лабораторії в новому клінічному корпусі було закладено ще в далекі 70–80 роки (Крикунов М.С., Гоженко С.П.). Значний обсяг роботи у придбанні обладнання для лабораторії виконаний доцентом кафедри терапії Л.І. Коваленком у 80-х роках. Установка обладнання, підключення енерго- і водопостачання виконувалися під керівництвом доцента Г.О. Щуревича.

Нині міжкафедральна лабораторія розміщена в шести кімнатах. Вона устаткована двома спектрофотометрами, трьома атомно-абсорбційними спектрофотометрами, газовим хроматографом “Хром-5”, напівавтоматичним біохімічним аналізатором Stat Fax-1904, автоматичним лічильником формених елементів крові РСЕ-170N, ERMA і NC, фотометрами КФК-3, Spekol-11, центрифугами, комп’ютерами. Науковий керівник лабораторії – академік В.І. Левченко. На найбільш складних приладах працюють доценти В.П. Москаленко, В.В. Сахнюк, О.В. Чуб, аспірант А.В. Харченко. У різні роки лабораторію очолювали В.М. Скугарев (1981–1984 рр.), Л.О. Ригорович (1985–1990 рр.), С.Н. Петрова (1990–1992 рр.), Г.О. Щуревич, В.В. Влізло, В.В. Сахнюк, В.П. Москаленко; лаборантами і старшими лаборантами працювали Т.І. Бодня, Н.Г. Москаленко, О.М. Кожедуб, О.Ю. Голуб, В.М. Надточій, Ю.Ю. Петрик, Т.Є. Мокрицька, Н.В. Тишківська, І.О. Сільніченко; інженерами – А.Т. Марущак, П.М. Якименко, В.В. Клімов і М.А. Мартиненко. Нині в лабораторії працюють Б.І. Бабюк і Т.В. Остапчук. Довгі роки (1984–1992 рр.) лабораторією електронної мікроскопії завідував ентузіаст своєї справи А.Т. Марущак (науковий консультант – проф. Кононський О.І.).

У 1979 р. розпочато проектування комплексу ветеринарного факультету. Міністерство сільського господарства СРСР включило в план будівництва 1984 р. навчально-клінічний корпус ветеринарного факультету з котельнею та інженерними мережами загальною вартістю 3750 тис. крб. та студентський гуртожиток №6 на 408 місць кошторисною вартістю 731 тис. крб. (його будівництво завершено у 1986 р.). У 1987 р. закінчені основні будівельні роботи корпусу А ветеринарного факультету. На новий будівельний майданчик

В лабораторії під час практичного заняття

підведені зовнішній водопровід і каналізаційна сітка, газ, закінчено будівництво енергосітки із підстанціями, блоки Б, В, Г навчального корпусу. Побудовано одну (116 квартир) з двох запроєктованих блок-секцій житлового будинку для малосімейних (гуртожиток №7). У 1989 р. аудиторії та навчальні кабінети ветеринарного факультету комплектуються сучасним імпортом та вітчизняним обладнанням, якого було закуплено більше як на 800 тис. крб. У класах програмованого навчання встановлено навчальні та контролюючі машини. Навчального лабораторного обладнання та технічних засобів навчання в розрахунку на одного студента припадало на суму 1980 крб. за середнього показника по вузах Міністерства сільського господарства СРСР 1678 крб. Наш інститут серед сільськогосподарських вузів України мав найвищий показник. Найбільше навчального майна було зосереджено на ветеринар-

ному факультеті. У 1989 р. підведені інженерні комунікації на Заріччя, на ділянку комплексу ветеринарного факультету: електроенергію, воду, каналізацію, газ.

У 1991 р. навчальний корпус будувався на ентузіазмі і зацікавленості тільки замовника – інституту. Активну участь у підготовці благоустрою території брали студенти ветеринарного факультету. Великий обсяг робіт виконаний щодо подання напруги за постійною схемою на навчальний корпус. Вирішено питання розведення монтажних робіт, системи сигналізації, протипожежної безпеки. Виконані монтажні роботи з газифікації і телефонізації навчального корпусу.

У 1991 р. новий навчально-клінічний комплекс був зданий в експлуатацію (корпуси А, Б, В, Г, загальною площею 8500 м²), де розмістилися кафедри клінічного профілю. В аудиторіях та навчальних кабінетах клініки встановлене сучасне вітчизняне та імпортерне обладнання, комп'ютерний клас. Освоєно 5 млн 800 тис. крб. капіталовкладень.

Комплекс включає: лекційний та лабораторний корпуси, два клінічних корпуси для проведення занять із тваринами та прийому хворих тварин, комплекс штучного осіменіння, стаціонар для утримання хворих тварин, віварій.

У новий навчально-клінічний корпус переведені кафедри хірургії, ветсанекспертизи і патанатомії, епізоотології, терапії та клінічної діагностики, акушерства та штучного осіменіння, паразитології та фармакології. З'явилася можливість проводити заняття на високому технічному рівні. Є дві лекційних аудиторії по 186 місць кожна, які обладнані технічними засобами навчання: у кожній можна демонструвати слайди, кінофільми та мультимедійні програми на екран; є мікрофони і касетофони. Корпус підключений до системи Інтернет.

Кожна кафедра має достатню кількість аудиторій для проведення лабораторно-практичних занять, що дає можливість проводити заняття по підгрупах, має обладнання у вигляді лабораторії зарубіжного виробництва – Польщі, Угорщини, Чехословаччини – на 1 млн 200 тис. крб. (у старих цінах), що використовується не лише для виконання наукової роботи, але й для навчального процесу.

Нині до послуг студентів та науковців обладнані сучасною діагностичною та лікувальною апаратурою лабораторії, операційні, манежі: гематологічні та біохімічні аналізатори, лапаро- та ендоскопічна апаратура, рентгенкабінет, різноманітні спектрофотометри, газо-хроматографічний аналізатор, лазерна оперативна і терапевтична апаратура, ультразвукові діагностичні комплекси, мікроскопічні комп'ютерні комплекси, комп'ютерний реанімаційно-хірургічний комплекс, лабораторії імуноферментного аналізу і полімеразно-ланцюгової реакції та багато іншого устаткування. У блоках Б і В розташовані манежі, стаціонари, операційні, рентгенкабінет, лабораторії – усе для практичних занять з тваринами. Кафедра акушерства має окремий блок Г, в якому розпочата пересадка ембріонів.

Одночасно у новому навчальному корпусі навчається близько 500 студентів. Для них тут є всі зручності. На другому поверсі корпусу А розміщено філіал бібліотеки, де можна готуватися до занять.

Тут є вся необхідна навчальна література і значна частина наукової. Не забуті і викладачі. Вони мають окремі кабінети, асистенти працюють по двоє-троє в кімнаті.

На сьогодні ветеринарний факультет і за інтелектом, і за можливостями матеріально-технічної бази може готувати ветеринарних лікарів, кандидатів та докторів наук найвищого рівня.

У 1992 р. для студентів ветеринарного факультету побудовано гуртожиток №7, а в 1994 р. – №8 за проектом будинку для малосімейних,

Студенти в лекційній аудиторії

що дало можливість надавати окрему квартиру студентським сім'ям з усіма комунальними зручностями, чого на той час не було в інших навчальних закладах. Усі студенти забезпечувалися місцями в гуртожитках.

У 1999 р. введено в експлуатацію першу чергу навчального корпусу №9 загальною площею 2748 м², у тому числі навчальної – 1516 м². На введених площах розмістилися 3 кафедри факультету ветеринарної медицини: мікробіології та вірусології, нормальної і патологічної фізіології, безпеки життєдіяльності.

У лютому 2001 р. за наказом ректора університету академіка НААНУ В.М. Власенка створена лабораторія новітніх методів досліджень. Завідувачем лабораторії призначено доцента В.В. Сахнюка, науковим співробітником – О.Ю. Голуб, керівниками підрозділів (напрямів): докторів наук Т.М. Димань (генетичних маркерів), С.І. Цехмістренко (біохімії), доцентів Л.М. Корнієнко (імунології та інфекційних хвороб), Л.П. Артеменко (інвазійних хвороб), А.Й. Краєвського і В.М. Безуха (ендокринології), О.В. Чуба (токсикології).

Створення лабораторії новітніх методів досліджень у 2001 р. дозволило реалізувати програми із застосуванням імуноферментного аналізу та полімеразно-ланцюгової реакції в галузі ветеринарної медицини і тваринництва за такими напрямками: а) вивчення фізіології та патології життєдіяльності сільськогосподарських і домашніх тварин; б) розробка нових методів діагностики хвороб сільськогосподарських і домашніх тварин різного генезу; в) визначення генотипів сільськогосподарських і домашніх тварин; г) науковий супровід до використання ІФА і ПЛР для прикладних наукових напрямів; д) впровадження ефективних розробок (методи діагностики, тест-системи) у виробництво з метою їх реалізації.

Протягом квітня-червня 2001 р. в лабораторію придбано комплект обладнання для імуноферментного аналізу: інкубатор-шейкер Stat-Fax-2200, автоматичний дозатор-промивач (вошер) Stat-Fax-2600 та плашковий імуноферментний аналізатор Stat-Fax-2100, який під'єднано до персонального комп'ютера Pentium II. У 2001 р. придбаний повний комплект обладнання для полімеразної ланцюгової реакції (ПЛР), у 2008 р. – новий транслюмінатор та відеосистему для ідентифікації і протоколювання результатів досліджень. У лабораторії освоєно більше 20 видів тест-систем з визначення вмісту гормонів методом ІФА, зокрема тироксину (Т4), трийодтироніну (Т3), ТТГ, кальцитоніну, паратиреоїдного гормону (ПТГ), інсуліну, кортизолу, прогестерону, тестостерону, естрадіолу та ін.

Співробітниками лабораторії (Голуб О.Ю., Волковінська О.В., Тищенко Ю.М., Поштарук Ю.П.) апробована та освоєна тест-система фірми WMRD (США) з діагностики лейкозу ВРХ методом імуноферментного аналізу. Упродовж 2001–2010 рр. проведено більше 60 тис. досліджень сироватки крові. Апробовані та освоєні тест-системи з діагностики бруцельозу, туберкульозу, хламідіозу, трихінельозу та інших захворювань. У відділі ПЛР освоєна діагностика 12 генетичних хвороб сільськогосподарських тварин, зокрема дефіциту адгезивності лейкоцитів, порушення формування хребта, цитрулінемії, дефіциту уридинмонофосфат-синтази, дефіциту фактора XI. Вперше в аграрних ВНЗ і НДІ України освоєно визначення метаболіту вітаміну D3 – 25(OH)D3. Нині в лабораторії працюють наукові співробітники Тищенко Ю.М. і Поштарук Ю.П.

Професор В.В. Сахнюк і науковий співробітник О.Ю. Голуб визначають гормони методом імуноферментного аналізу

На базі лабораторії виконано дві держбюджетних наукових тематики (2001 р., 2007–2009 рр.) на суму 340 тис. грн, виконуються 2 госпдоговірні теми загальною сумою понад 400 тис. грн.

Наказом № 42/0 від 9.03.2004 р. була затверджена нова структура лабораторії у складі двох відділів: імуноферментного аналізу (ІФА) та полімеразно-ланцюгової реакції (ПЛР). Зав. відділу ІФА був призначений канд. вет. наук В.В. Сахнюк, ПЛР – доктор с.-г. наук Т.М. Димань.

У 2005 р. за ініціативи ректора університету академіка В.М. Власенка розпочато будівництво морфологічного корпусу прекрасної архітектури, який завершено у 2009 р. В ньому розмістилися кафедра анатомії і гістології та ІПНКіС ветеринарної медицини з двома кафедрами.

Кафедра акушерства і штучного осіменіння сільськогосподарських тварин. Кафедра акушерства як окремий підрозділ була створена в 1934 р. Оскільки фахівців з акушерства в інституті на той час не було, то в 1934–1935 навчальному році курс читав доцент Київського ветеринарного інституту К.І. Туркевич.

За період історії кафедра акушерства майже одну третину часу була у складі кафедри хірургії. У довоєнний період (1935–1941 рр.) кафедра була окремим структурним підрозділом і називалася “кафедра ветакушерства с.-г. тварин”. У кінці війни і в повоєнні роки (1944–1949 рр.) кафедра входила до складу кафедри хірургії – “кафедра хірургії і акушерства с.-г. тварин”; у 1949 р. виділилася в окрему структурну одиницю і спочатку називалася “кафедра ветакушерства”, у 1957–1958 рр. знову була об’єднана з кафедрою хірургії і називалася “кафедра хірургії і акушерства”; у січні 1959 р. була відокремлена від кафедри хірургії в окремий структурний підрозділ – “кафедра акушерства і штучного запліднення с.-г. тварин”, у 1960 р. була перейменована на “кафедру акушерства і штучного осіменіння с.-г. тварин”, а у 1969 р. знову об’єднана з кафедрою хірургії і входила до складу кафедри хірургії і акушерства с.-г. тварин як лабораторія з відтворення с.-г. тварин. І лише з 1985 р., відокремившись від кафедри хірургії, понині функціонує як самостійний підрозділ і називається “кафедра акушерства і штучного осіменіння с.-г. тварин”.

У 1935 р. кафедру очолив кандидат ветеринарних наук, доцент Манц Микола Борисович, талановитий вчений і педагог. Він був закоханий у свою професію, мав добрі організаторські здібності й користувався великим авторитетом як в інституті, так і серед спеціалістів. Він часто виїздив у господарства для надання практичної допомоги і завжди брав із собою студентів. У 1936 р. для студентів старших курсів М.Б. Манцом на високому професійному рівні було продемонстровано кесарів розтин у корови з блискучим завершенням операції.

М.Б. Манц – виходець із німців, які ще наприкінці ХІХ ст. переселилися в Україну. Все життя він був патріотом України. Під час Великої Вітчизняної війни, залишившись на окупованій території, з обуренням відкидав будь-які пропозиції щодо співробітництва з фашистами.

Перший завідувач кафедри акушерства та штучного осіменіння с.-г. тварин, доцент М.Б. Манц

У перші роки свого існування кафедра складалася з 2-х чоловік: завідувача та лаборанта, тому М.Б. Манц сам читав лекції й проводив практичні заняття. Штатного лаборанта спочатку не було, і якийсь час його роботу виконували студенти випускного курсу. У 1938 р. було введено посаду асистента кафедри. На неї зарахували випускника першого випуску факультету О.Я. Письменного, який уже мав дворічний стаж роботи. Його дружина Ф.Т. Зіхаренко була прийнята на посаду старшого лаборанта. Таким чином, з вересня 1938 р. до складу кафедри входили завідувач, асистент, старший лаборант і лаборант. У такому складі колектив працював до Великої Вітчизняної війни.

Інститут у той час ще не мав ветеринарних клінік, тому теоретичні заняття з акушерства зі студентами першого набору проводились у приміщеннях Білоцерківської районної ветеринарної лікарні, якою тоді завідував ветеринарний фельдшер С.С. Химера. Там для кафедри акушерства був виділений окремий будинок та обладнаний клас для практичних занять. Переважна більшість практичних занять з акушерства проводилася в навчально-дослідному господарстві інституту на тваринницьких фермах, які тоді розміщувалися на території парку “Олександрія”.

Будівництво ветеринарних клінік було закінчено наприкінці 1935 р. Кафедра акушерства одержала там дві аудиторії для лабораторно-практичних занять та манеж для тварин, де і проводилися заняття до початку Великої Вітчизняної війни.

У 1944 р. відновилося навчання в інституті. Але, оскільки не було фахівців з акушерства, кафедра як самостійний підрозділ не працювала, а входила до складу кафедри хірургії. Курс акушерства читав професор Й.І. Кадиков, а практичні заняття проводили старші лаборанти Ф.Т. Зіхаренко та С.Е. Мосціцька.

У зв’язку з тим, що за період окупації ветеринарні клініки і кафедра були пограбовані, зруйновані, вибиті вікна, двері та зірвана підлога, теоретичні заняття з акушерства проводили в центральному корпусі інституту, а практичні, як і в довоєнні роки – по вулиці Голубиній, у приміщеннях Білоцерківської районної ветеринарної лікарні та в навчально-дослідному господарстві інституту.

До початку 1947–1948 навчального року відбудували приміщення ветеринарних клінік, і в 1948 р. кафедру акушерства перевели у відновлені клініки, де й проводилися заняття.

З 1948 до 1950 рр. на посаді асистента кафедри акушерства працював Кошевий Василь Євдокимович. Згодом він перейшов працювати в Білоцерківську районну ветеринарну лікарню. Василь Євдокимович був учасником війни, нагороджений орденом Великої Вітчизняної війни II ступеня, медалями “За відвагу”, “За звільнення Праги”, “За перемогу над Німеччиною”. За цей час опублікував одну наукову статтю.

Кафедра акушерства відокремилася в окрему структурну одиницю у червні 1949 р. після приходу доцента В.Я. Андрієвського, автора 44 наукових праць. Він завідував кафедрою з 1949 до 1968 рр. У 1956 р. був учасником ВДНГ СРСР за розробку заходів боротьби з яловістю корів. Нагороджений урядовими медалями. За його керівництва виконано дві кандидатських дисертації. У 1962 р. В.Я. Андрієвський видав надзвичайно цінну монографію “Неплідність корів та заходи боротьби з нею”, а в 1971 р. у співавторстві з І.В. Смирновим – підручник для учнів ветеринарних технікумів “Ветеринарне акушерство, гінекологія і штучне осіменіння”.

Багато років свого життя віддав кафедрі Дяченко Павло Сергійович, кандидат ветеринарних наук, доцент. Його лекції відрізнялися особливою майстерністю, поєднанням результатів наукових досліджень і навчального процесу.

Він чудово володів аудиторією, вмів своєчасно загострити увагу слухачів і студентів, вдало акцентуючи на певних моментах своєї доповіді. Доречно користувався різноманітними вставками, під час яких розповідав цікаві жарти, бувальщини на життєві та виробничі теми.

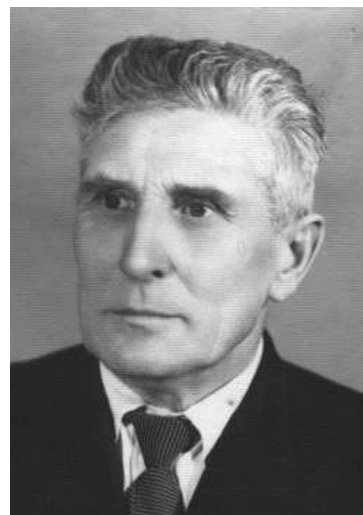

Колектив лабораторії акушерства і штучного осіменіння, 1969 рік

Павло Сергійович брав активну участь у створенні високопрофесійних фільмів, які й нині використовуються у навчальному процесі багатьох вищих навчальних закладів України. Маючи хист до малювання й писання, дуже багато виготовив для кафедри наочних матеріалів, які ще й зараз використовуються в навчальному процесі. Всі роки роботи в інституті він був незмінним членом комісії з естетичного оформлення корпусів інституту, гуртожитків, ветеринарних клінік, святкових колон.

З 1959 року почав працювати асистентом кафедри акушерства вихованець кафедри оперативної хірургії Шереметьєв Вітольд Сергійович. Здібний педагог, умілий організатор практичних занять, які він постійно вдосконалював. Розробив прилади, які мають навчальне та виробниче значення: похідний хірургічний інструментальний ящик-стіл; операційний стіл для оваріоектомії свиней; устаткування для проведення мікрофотографії.

Вітольд Сергійович Шереметьєв брав активну участь у ліквідації лептоспірозу в Миколаївській області та яшуру в Білоцерківському районі. Наукові його розробки присвячені з'єднанню великих

Доцент В.Я. Андрієвський

Користуючись заслуженим авторитетом серед практичних ветеринарних лікарів, він дуже часто виїздив у господарства Київської та інших областей для надання практичної допомоги, проведення семінарів, виступав з лекціями практичного напрямку на зібраннях зооветеринарних спеціалістів районів і областей.

Павло Сергійович на високому професійному рівні проводив операції: кесарів розтин, фетотомію. На його рахунок 23 операції з пересадки яєчників, 18 з яких мали позитивні наслідки, тобто з відновленням відтворної функції у корів. Він – автор 39 наукових праць, одного авторського свідоцтва та учасник ВДНГ у 1962 р.

кровоносних судин без накладання судинного шва, заміні скляних спермоприймачів плексигласовими, каплуванню птиці.

Вітольд Сергійович мав хист до малювання, оформляв наочні посібники, керував курсами працівників факультету з вивчення техніки виготовлення навчальних таблиць-фотографій, наглядних приладів. Особисто він виготовив понад 100 навчальних таблиць з курсу оперативної хірургії, які слугували декілька десятиліть, та понад 60 таблиць з курсу акушерства і штучного осіменіння с.-г. тварин, частина з яких і нині використовуються в навчальному процесі.

В.С. Шереметьєв часто виїжджав у господарства та райони для надання допомоги. Проводив семінари, демонстрував техніку оваріоектомії, за що на адресу інституту надходили листи-подяки від керівників господарств, головних ветеринарних лікарів районів. Звільнений з роботи в 1966 р.

Значний вклад у розвиток навчально-методичної роботи вніс заслужений діяч науки України, доктор біологічних наук, професор, видатний вчений зі світовим авторитетом, розроблювач методу кріоконсервації сперми, випускник Білоцерківського СГІ (1937 р.) Смирнов Ігор Васильович.

У 1948 р. І.В. Смирнов вперше у світі одержав крізьчат після осіменіння самок глибокозамороженою спермою, що зберігалась до 32-х діб за температури твердого двоокису вуглецю й рідкого кисню.

Він організував наукову лабораторію біології розмноження сільськогосподарських тварин при Київській дослідній станції “Терезине” й читав курс “Штучне осіменіння сільськогосподарських тварин” для студентів зоотехнічного і ветеринарного факультетів Української сільськогосподарської академії та Білоцерківського сільськогосподарського інституту.

Доктор біологічних наук І.В. Смирнов завдяки своїм науковим розробкам у галузі біології розмноження тварин став всесвітньовідомим вченим. Зроблене ним відкриття невідомої раніше властивості спермій зберігати біологічну повноцінність і генетичну інформацію після заморожування та давати повноцінний приплід забезпечило швидке поліпшення існуючих та виведення багатьох спеціалізованих порід сільськогосподарських тварин, насамперед, великої рогатої худоби та овець. Цей спосіб широко використовується у всьому світі. 1973 року І.В. Смирнову було присвоєно звання заслуженого діяча в галузі науки і техніки Радянського Союзу.

З питань біології розмноження, теорії і практики глибокого заморожування спермій самців тварин різних видів І.В. Смирновим опубліковано понад 250 наукових праць, одержано диплом на відкриття №103 від 24.11.1970 р. з пріоритетом від червня 1947 р. Під керівництвом І.В. Смирнова підготовлено 25 кандидатських дисертацій, випущено 3500 спеціалістів вищої кваліфікації та понад 2 тис. техніків-лаборантів. І.В. Смирнов нагороджений орденом Великої Вітчизняної війни I-го ступеня, орденом “Знак Пошани” і 6-ма медалями.

З 1966 р. на кафедрі почав працювати вихованець кафедри хірургії Ф.Л. Задвірний.

З липня 1968 р. у зв'язку з виходом на пенсію доцента В.Я. Андрієвського, Федір Леонтійович Задвірний виконує обов'язки завідувача кафедри до об'єднання кафедр акушерства та хірургії.

Ф.Л. Задвірний – здібний, з великим досвідом педагог, працелюбний, вірний товариш, ініціативний, акуратний в роботі, вимогливий до себе в першу чергу, а потім до студентів і колег, прямий до прямолінійності. Велику роботу Ф.Л. Задвірний проводив у районах з надання допомоги практичним лікарям ветеринарної медицини шляхом проведення семінарів, практичних занять та лекцій. Брав активну участь у створенні цілої низки навчальних кінофільмів, які й сьогодні використовуються в навчальному процесі кафедр багатьох ВНЗ України. Ф.Л. Задвірний створив кінофільм з охорони дикої фауни Білоцерківщини.

За результатами наукових досліджень ним опубліковано 26 статей, видано вісім методичних рекомендацій з питань організації відтворення свиней. Нагороджений орденами.

У 1952 р. на посаду асистента кафедри акушерства був зарахований колишній ординатор кафедри хірургії Дорошков Віктор Борисович, який працював на кафедрі впродовж трьох років, а потім повернувся на виробництво. За цей короткий період отримав три авторських свідоцтва на винахід.

Сумлінно і самовіддано працювали на кафедрі ординатори Повshedна Ольга Пимонівна та Васюк Ганна Павлівна. Вимогливі, працелюбні, доброзичливі, завжди готові прийти на допомогу в будь-якій ситуації. Всі тварини, як у робочі дні, так і на свята та вихідні були доглянуті, нагодовані, напоєні, причому без нагадувань.

Понад 45 років працювала на кафедрі акушерства лаборантом Попова Майя Олександрівна. Працелюбна, дбайлива та заощадлива господарка кафедри. Все майно було на належному обліку. Вона вела постійний контроль за навчальним процесом, забезпеченням його необхідними матеріалами та приладами.

Багато років свого життя присвятив розвитку кафедри Бабак Іван Михайлович, який спочатку працював на кафедрі асистентом, а з 1975 р. – доцентом. Протягом 1974–1986 рр. обирався деканом факультету ветеринарної медицини. Маючи чудову пам'ять, знав кожного студента, його захоплення, успіхи і життєві негаразди.

У грудні 1985 р. кафедра акушерства відокремилася від кафедри хірургії і стала функціонувати як самостійний підрозділ. І.М. Бабак був її завідувачем з 1985 до 1990 рр. У лютому 1986 р. Іван Михайлович був призначений на посаду проректора з підвищення кваліфікації, очолив факультет підвищення кваліфікації.

У 1992–1993 рр. він бере активну участь у створенні Інституту післядипломного навчання на базі факультету підвищення кваліфікації та факультету ветеринарної медицини і до лютого 2001 р. працював його директором.

Працюючи деканом факультету, проректором з підвищення кваліфікації, директором ІПНКСВМ, І.М. Бабак залишався за сумісництвом доцентом кафедри акушерства та проводив велику науково-дослідну роботу із застосування лікарських речовин для усунення патологій відтворної функції у самок сільськогосподарських тварин та вдосконалення методів лікування тварин за деяких патологій і, в першу чергу, у разі затримання посліду в корів.

Іван Михайлович нагороджений грамотою Президії Верховної Ради України та медалями: “За доблестний труд в годы Великой Отечественной войны (1941–1945 гг.)”, “В ознаменование 1500-летия Киева”, “Ветеран труда”, “50 лет Победы в ВОВ 1941–1945гг.”, “Захиснику Вітчизни”, “Ветеран праці”, “60 лет Победы в ВОВ 1941–1945гг.”, “Ветеран ветеринарної медицини України” та відзнакою Мінагрополітики України „Відмінник аграрної науки і освіти України”. За видатні особисті заслуги перед університетом та вагомий внесок у розвиток науково-дослідної і методичної роботи, матеріальної бази й сприяння духовному і фізичному розвитку студентів та авторитету університету І.М. Бабака у 2001 р. нагороджено орденом університету “За мудрість, гідність, самовідданість”.

Лабораторія відтворення сільськогосподарських тварин до 1985 р. досягла високого методичного та наукового рівня; декілька цільових аспірантів навчалися у провідних школах акушерів Радянського Союзу (Москва, Харків, Воронеж), тому цього ж року було прийнято рішення про утворення самостійної кафедри акушерства і штучного осіменіння сільськогосподарських тварин. Її завідувачем у 1985–1990 рр. був доцент І.М. Бабак.

У 1990 р. кафедру очолив доцент Г.Г.Харута.

Він наполегливо працює над інтенсивною підготовкою наукових кадрів з акушерства та займається методичною роботою. З 1998 до кінця 2005 рр. та з 2008 р. об'єднує роботу завідувача кафедри із посадою проректора з науково-дослідної роботи Білоцерківського ДАУ. Підготував одного доктора (Краєвський А.Й.) та 11 кандидатів наук (Власенко С.А., Івасенко Б.П., Волков С.С., Ордін Ю.М., Недвига В.Д., Хіцька О.А., Недвига О.М., Власенко В.В., Лотоцький В.В., Плахотнюк І.М., Бабань О.А.); став ініціатором і забезпечував методичне керівництво розробок із сонографії, діагностики спадкових хвороб великої рогатої худоби, заснував лабораторію ІФА і ПЛР; член редколегії журналів “Ветеринарна медицина України”, “Вісник аграрної науки”, збірника наукових праць Білоцерківського ДАУ; член двох спеціалізованих рад з ветеринарного акушерства (НАУ) та біотехнології (БДАУ); член секції відтворення і біотехнології НААНУ. Г.Г. Харута започаткував серію семінарів і наукових конференцій із сонографії, ІФА, ПЛР, генетично-модифікованих організмів, прогнозування і корекції перебігу родів, післяродового періоду, заплідненості, стимуляції і синхронізації статевих циклічності, овуляції, осіменіння корів, ранньої діагностики вагітності, вимивання ооцитів корів тощо. Ці наукові розробки

Розробники застосування методу сонографії у відтворенні с.-г. тварин

знайшли попит у виробництві як у господарствах України, так і в інших країнах (Молдова, Республіка Білорусь, Російська Федерація). Вони оцінені дипломами міжнародних виставок “Агро–2003”, “Інтер-Агро–2005” та „Агро–2009”. Щорічно виконуються наукові роботи на замовлення Міністерства аграрної політики України та господарств.

Наукові розробки захищені одним авторським свідоцтвом та 13-ма патентами. Опублікував понад 300 наукових і методичних праць.

Колектив лабораторії акушерства та штучного осіменіння, 1976 рік

Нагороджений орденом “За заслуги” (2001 р.), трудовою відзнакою Київської облдержадміністрації “Кращий працівник” (2005 р.), обраний до Білоцерківського міського “Золотого фонду” (2004 р.), присвоєно почесне звання „Заслужений працівник ветеринарної медицини”.

У різні роки на кафедрі працювали Усаченко Олександр Олександрович – кандидат ветеринарних наук, асистент О.П. Тригуб, доцент Ю.Ф. Задвірний, А.Й. Краєвський.

Нині свої знання та досвід передають студентам М.В. Вельбівець, Д.В. Подвалюк, С.С. Волков, С.А. Власенко, Ю.М. Ордін, Б.П. Івасенко.

Захистили кандидатські дисертації у 2008 р. В.В. Лотоцький, у 2009 р. О.А. Бабань та І.М. Плахотнюк. Нині готуються до захисту докторські дисертації Д.В. Подвалюка, С.С. Волкова, С.А. Власенко.

З 1990 р. співробітники розпочали роботу з вивчення і теоретичного обґрунтування питань, пов'язаних з прогнозуванням відтворної здатності корів як передумови лікувально-профілактичної роботи. Наукові розробки дали змогу застосувати нові методичні підходи до профілактики затримання посліду, субінволюції, метриту, неплідності, акушерських і гінекологічних патологій за індивідуальними ознаками тварин.

Починаючи з цього часу, кафедра обирає за науковий напрям обґрунтування методів прогнозування і корекції родів, післяродового періоду, заплідненості сільськогосподарських тварин. Розроблені сучасні методи діагностики акушерських і гінекологічних хвороб, патогенез їх виникнення, методи стимуляції й синхронізації статевих охоти, овуляції, осіменіння; глибоко вивчаються процеси фолікуло- та овогенезу. При кафедрі відкривається аспірантура й докторантура, а співробітники організовують низку наукових конференцій, семінарів, круглих столів, розпочалася планомірна підготовка кадрів.

На даний час колектив кафедри складається з 15-ти працівників: зав. кафедри, доцент С.А. Власенко; доценти кафедри: І.М. Бабак, М.В. Вельбівець, С.С. Волков, С.А. Власенко, Д.В. Подвалюк, Б.П. Івасенко, Ю.М. Ордін; В.В. Лотоцький; кандидати ветнаук І.М. Плахотнюк, О.А. Бабань; ст. лаборант О.В. Акетіна, лаборант З.М. Сушицька, А.П. Білан та аспірант, М.О. Іванків, Т.В. Чорнозуб.

Упродовж процесу розробки методу сонографії (з 1998 р.) співробітниками кафедри підготовлено 84 спеціалісти із сонографії. Переважна більшість випускників школи сонографів – працівники місь-

Колектив кафедри акушерства та штучного осіменіння, 1993 рік

ких ветеринарних лікарень та лікарі господарств (Київ, Одеса, Львів, Дніпропетровськ, Луганськ, Донецьк, Запоріжжя, Чернігів, Гомель – Республіка Білорусь, Московська обл. РФ).

Результати наукової роботи співробітників кафедри увійшли до підручника “Акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології” (за редакцією члена-кор. НААНУ, професора НАУ Яблонського В.А.).

За результатами науково-дослідних робіт опубліковано 481 статтю з профілактики, діагностики і лікування тварин з функціональними розладами та хворобами статевих систем і молочної залози.

За рейтингом кафедра акушерства і штучного осіменіння сільськогосподарських тварин з 1999 р. постійно займає I–III місця на факультеті ветеринарної медицини.

Отримані результати науково-дослідної роботи дають змогу кафедрі співпрацювати з багатьма господарствами і фірмами сучасного високого рангу, які ефективно, на світовому рівні, функціонують у сучасних умовах, уміють бачити перспективи завтрашнього дня (АТЗТ “Агро-Союз”, ТОВ “Інтер-Мед”, “Байер”, “Інтервет”) та ін.

Співробітники кафедри акушерства і штучного осіменіння сільськогосподарських тварин підтримують тісні зв'язки з науковцями Львівської національної академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького, Всеросійського науково-дослідного ветеринарного інституту патології, фармакології і терапії (м. Воронеж), Національного університету біоресурсів і природокористування (м. Київ), Сумського НАУ, Української академії аграрних наук та іншими ВНЗ й науково-дослідними установами України і СНД; з Кембриджським, Ліверпульським (Англія) університетами та Ліонською ветеринарною школою.

Кафедра анатомії та гістології ім. П.О. Ковальського організована на початку 1932 р. професором Івакіним Олексієм Андрійовичем. Спочатку вона мала назву зоології і об'єднувала три дисципліни: анатомію, гістологію і зоологію, але у зв'язку з тим, що інститут одержав назву зооветеринарного, у 1934 р. розділилася на три самостійні кафедри: анатомії, гістології та зоології. У цьому ж році покладено початок створенню фундаментального анатомічного музею. Було придбано скелети свійських і диких тварин, птахів, скелет людини. Велика заслуга у створенні анатомічного музею колишнього лаборанта кафедри К.С. Козаченка, який чимало зробив для поповнення його відповідними експонатами.

Кафедру гістології до 1938 р. очолював професор О.А. Івакін, кафедру анатомії до 1941 р. – професор П.Д. Рудько, а кафедру зоології – доцент Воскресенський Микола Миколайович. В 1932–1935 рр. асистентом кафедри працював П.О. Ковальський – випускник Київського ветеринарного інституту (1931 р.). З 1938 р. Павло Олексійович очолював кафедру анатомії та гістології Бурят-Монгольського, а з 1936 – Новосибірського СГІ. Тут він захистив кандидатську дисертацію і в 1936 р. йому присвоєно вчене звання доцента.

У 1938 р. Павло Олексійович Ковальський обирається за конкурсом завідувачем кафедри гістології Білоцерківського СГІ. Він очолював кафедру до 1980 р. Уже у довоєнні роки Павло Олексійович дуже багато зробив для зміцнення її матеріальної бази, що дало можливість розпочати велику наукову роботу з вивчення морфології окістя свійських тварин та його іннервації. Асистентом кафедри на той час працював Г.К. Мудрицький, старшим лаборантом Г.П. Глушенко, препаратором – М.Т. Гавренко.

Війна перервала плідну творчу роботу морфологів. З червня 1941 до вересня 1945 рр. П.О. Ковальський брав участь у Великій Вітчизняній війні у званні майора ветеринарної служби, закінчив її у складі військ Далекосхідної армії у 1946 р.

З 24.01 по 21.04.1944 р. кафедру гістології очолював професор М.І. Ніколюкін.

У 1946 р. Павло Олексійович повертається в інститут, бере активну участь у його відновленні. У 1947 р. успішно захищає докторську дисертацію “Іннервація окістя”. У 1949 р. йому присвоєно вчене звання професора.

У перші післявоєнні роки кафедру анатомії очолювали професори П.Д. Рудько (1944–1945 рр.) і Касьяненко Володимир Григорович (1945–1946 рр.), доцент Гіммельрейх Герман Олександрович (1946). Професор В.Г. Касьяненко (пізніше – академік АН УРСР) та доцент Г.О. Гіммельрейх (пізніше – професор, доктор біологічних наук) були яскравими представниками анатомічної школи академіка О.М. Северцова і постійно підкреслювали необхідність вивчення функціональної та еволюційної анатомії. Та все ж, на кафедрі був потрібен постійний науковий керівник, тому керівництво інституту запросило відомого ще в довоєнні роки видатного вченого-анатома професора Акаєвського А.І., який завідував кафедрою з 1947 до 1950 рр.

Професор А.І. Акаєвський був прекрасним методистом, людиною надзвичайно високої особистої культури, чудовим педагогом: найскладніші питання філо- і онтогенезу різних органів та систем викладав дуже доступною та зрозумілою мовою. Анатолій Іванович прекрасно володів технікою анатомічного малюнка, дохідливо і переконливо зображуючи матеріали лекцій. Студенти любили його не лише як видатного вченого-анатома, а й як надзвичайно душевну і добру людину. А.І. Акаєвський був прекрасним скрипалем, добре знав вітчизняну і зарубіжну класичну музику. Музичне тріо у складі: А.І. Акаєвський – скрипка, С.Г. Міхновська – фортепіано, П.К. Леман – віолончель систематично виступало перед студентами і викладачами. А.І. Акаєвський розгорнув велику науково-дослідну роботу з вивчення судинного русла та іннервації окремих органів.

Протягом 1951–1956 рр. посаду завідувача кафедри анатомії займав професор Волкобой Михайло Федорович, який у 1956 р. захистив докторську дисертацію “Біоморфологія грудних стінок домашніх ссавців”. За час роботи на кафедрі він підготував двох кандидатів наук.

У 1957–1958 рр. кафедрою завідував за сумісництвом академік НАН УРСР Касьяненко Володимир Григорович, а лабораторно-практичні заняття проводили видатні вчені Мажуга Петро Маркович і Манзій Сава Філімонович.

У повоєнний період асистентами кафедри анатомії були Ковальська Галина Геральдівна, Раділовська Раїса Григорівна, Царук Галина Пилипівна, В.О. Цвіткова, Зданевич Клара Савівна, Г.К. Мудрицький, Яновський Іван Іванович, І.К. Карасевський, Бистров Борис Михайлович. Зокрема, Г.Г. Ковальська працювала асистентом близько 20 років, була чудовим анатомом і педагогом. У 1965 р. захистила кандидатську дисертацію, в якій ґрунтовно висвітлила питання іннервації ребер у свійських тварин. І.І. Яновський під керівництвом М.Ф. Волкобая також підготував кандидатську дисертацію, яку захистив у 1956 р.

У 1955 р. кафедра гістології була об'єднана з кафедрою зоології та дарвінізму. Завідувачем об'єднаної кафедри став професор П.О.Ковальський, під керівництвом якого активізувалася науково-дослідна робота. У 1950 р. на кафедрі гістології була відкрита аспірантура.

Першим аспірантом кафедри була Ледайка Рема Самсонівна, яка навчалася в аспірантурі в 1950–1953 рр. Кандидатську дисертацію захистила у 1954 р. З 1948 р. асистентом кафедри працювала

Г.П. Глущенко. Кандидатську дисертацію Галина Петрівна захистила 1956 року. У 1965 р. їй присвоєне вчене звання доцента. Галина Петрівна – вдумливий і досвідчений педагог, вимоглива і справедлива.

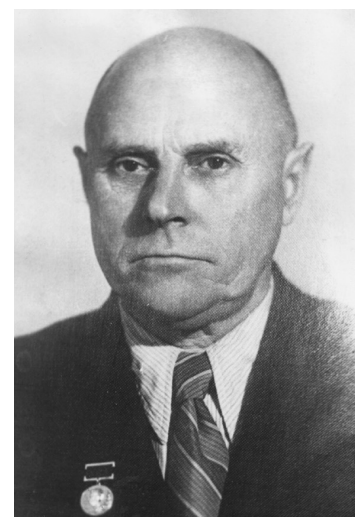
Помітний слід в історії кафедри анатомії та гістології залишила Хрустальова Ірина Володимирівна, яка працювала доцентом, з 1958 до 1968 рр. завідувала лабораторією анатомії. Кваліфікований анатом і талановитий педагог, вона багато сил та енергії віддала поліпшенню методичної роботи на кафедрі, вдосконаленню системи самостійної підготовки студентів, створенню навчального анатомічного музею. За її безпосеред-

Лабораторія анатомії та гістології, 1976 рік

ньої участі виготовлено низку унікальних музейних експонатів: препарати м'язів та судин коня і корови, окремі ділянки тулуба, голови, кінцівок.

За період роботи в інституті вона виконала експериментальну частину докторської дисертації, яку захистила в 1970 р. Професор І.В. Хрустальова довгий час очолювала кафедру анатомії Московської ветеринарної академії ім. Скрябіна і має власну школу анатомів, представники якої доклали багато зусиль до вивчення морфології різних анатомічних систем в онтогенезі та умовах гіпокінезії. Вихо-

Заслужений діяч науки,
професор А.І. Акаєвський

ванці її школи: професор Б.В. Криштофорова завідує кафедрою анатомії і фізіології Південного філіалу “Кримський агротехнологічний університет” НУБП України; доцент В.І. Шарандак очолює кафедру анатомії і хірургії Луганського національного аграрного університету; професор Л.П. Горальський – завідувач кафедри анатомії та гістології Житомирського національного агроекологічного університету.

У 1959 р. відбулася ще одна реорганізація, внаслідок якої були об’єднані кафедри анатомії і гістології в одну, яку очолив П.О. Ковальський, котрий працював на цій посаді до 1980 р. Це був дуже плідний і важливий період у роботі кафедри, до складу якої входили: професор П.О. Ковальський, доценти – Г.П. Глущенко та І.В. Хрустальова, асистенти – Г.Г. Ковальська, Б.М. Бистров, Ю.О. Павловський. Старшими лаборантами у той час працювали В.Г. Радченко (лабораторія гістології) та Т.Г. Пічкур (лабораторія анатомії), лаборантами – К.С. Козаченко, С.А. Марценковська, М.Т. Гавренко. У такому складі кафедра працювала близько 10 років.

Професор П.О. Ковальський завжди багато уваги приділяв методичній роботі. У 1957 р. він видав підручник “Частная гистология домашних животных с основами эмбриологии” (М., 1957.– 272 с.), який став базовим для всіх зооветеринарних факультетів СРСР, у 1962 р. – підручник “Гистология с основами эмбриологии домашних животных” (разом із професором Івановим І.Ф.). Для полегшення засвоєння студентами найбільш складних біологічних проблем Павло Олексійович у 1964 р. видає монографію “Строение и жизнедеятельность животной клетки”, а в 1968 р. – “Основы общей эмбриологии”, у 1969 р. у співавторстві із професором І.Ф. Івановим – підручник “Цитология, гистология, эмбриология», у 1974 р. – “Основы учения о тканях”. Біологічна наука швидко розвивається, з’являються нові результати, тому виникла необхідність у перевиданні підручника “Цитология, гистология и эмбриология” (1975 р., співавтор – проф. Радостіна Т.Н.) і монографії “Строение и жизнедеятельность животной клетки” (1980 р.).

Професор Ковальський Павло Олексійович всі роки своєї праці на кафедрі був взірцем мудрого, вдумливого керівника. Його особистий шарм, вміння завжди дотримуватися правил хорошого тону, доброзичливість, делікатна тактовність створювали на кафедрі комфортний психологічний мікроклімат, атмосферу творчої піднесеної діловитості. Його вміння в будь-якій ситуації проявляти коректність, витримку, дотримуватися загальноприйнятих норм поведінки, вміння відчувати внутрішній стан кожного, спокійна інтелігентна мова у спілкуванні, чистосердечна ввічливість були важливим організуючим фактором ділової атмосфери в колективі. В історії кафедри та інституту проф. П.О. Ковальський назавжди залишається взірцем самовідданого служіння морфологічній науці, навчанню і вихованню студентської молоді як майбутніх фахівців сільськогосподарського виробництва і високоморальних громадян держави, як зразок бездоганної інтелігентності і моральної культури. Павло Олексійович виконував велику громадську роботу, працюючи головою правління міського товариства “Знання”, упродовж 10 років – членом ВАК СРСР, обирався депутатом міської ради, членом парткому інституту.

Співробітниками кафедри за 1959–1980 рр. опубліковано близько 400 статей і тез. У зв’язку із поширенням в Україні у 50–60-ті роки інфекційного атрофічного риніту свиней під керівництвом П.О. Ковальського було виконано низку робіт з вивчення гістологічних змін у різних ділянках голови свиней за цього захворювання (О.І. Кононський, К.С. Зданевич, Л.О. Омельченко, Ю.А. Полулях, Г.М. Цехмістренко та інші). Великий науковий інтерес становлять дослідження В.Ф. Павленка, Т.Г. Пічкур, А.Г. Корсак, Г.І. Котляр, А.С. Лютого, В.П. Сокольського, Н.М. Копістеринської.

За свою багаторічну діяльність на посаді завідувача кафедри анатомії і гістології Ковальський Павло Олексійович створив Білоцерківську школу нейроморфологів, яка відома не тільки в Україні, а й далеко за її межами. Багато його учнів продовжують нині кращі традиції свого вчителя і створеної ним школи. Серед них – Олексій Іванович Кононський – основоположник школи гістохімії, автор підручників з фізколоїдної, органічної та біологічної хімії, Ю.О. Павловський, В.П. Новак. За участь у Великій Вітчизняній війні П.О. Ковальський нагороджений орденом Красной Звезды, багатьма бойовими медалями, а за багаторічну плідну наукову, педагогічну і громадську роботу – орденами Трудового Красного Знамени, «Знак Почета», медаллю “За доблестный труд”. У 1970 р. П.О. Ковальському

Завідувач кафедри анатомії Московської ветеринарної академії, професор І.В. Хрустальова

присвоєно почесне звання ”Заслужений діяч науки УРСР“. Все своє життя він віддав на службу науці, справі підготовки кадрів.

У 1980–1987 рр. кафедру очолював професор Павловський Юрій Олександрович. Він працював на кафедрі понад 40 років: з вересня 1960 р. – асистентом, з 1965 р. – доцентом, з 1973 р. його обрано професором кафедри. Кандидатську дисертацію виконав на кафедрі епізоотології (1955 р.) за керівництва проф. Г.О. Кудрявцева. Докторську дисертацію захистив у 1972 р. В цьому ж році його призначають проректором з наукової роботи. Підготував двох кандидатів наук. Опублікував близько 100 наукових праць з питань макро-мікроморфології нервів окістя й кісток тазових кінцівок у домашніх ссавців. Написав п’ять методичних вказівок до різних розділів анатомії. Ю.О. Павловський у складі авторського колективу підготував до видання перший в Україні підручник з анатомії свійських тварин українською мовою. Він цікавився історією університету, завдяки його пошуковій роботі було відновлено багато сторінок з минулого.

Ю.О. Павловський був талановитим педагогом, який виховав не одне покоління студентів. Йому присвоєно почесне звання ”Заслужений працівник вищої школи Української РСР“, його прізвище занесено до «Золотого фонду» м. Біла Церква.

Колектив кафедри анатомії, 1980 рік

вою підручник “Анатомія домашніх тварин” (співавтор), російсько-перські словники анатомії, фізіології, хімії, підготовлені і використані в роботі методичні розробки з гістології з набором кольорових малюнків “Клітини, тканини, органи”, написав і здав до друку навчальний посібник “Гістологія домашніх тварин”.

З 1979 до 1998 рр. – доцент кафедри анатомії і гістології. Співавтор методичних рекомендацій ”Цитологія“, “Основи загальної ембріології”, “Вчення про тканини”.

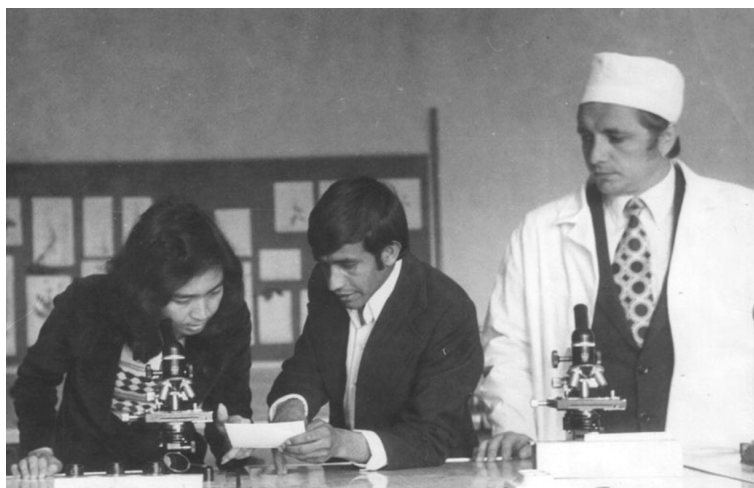
У 1980–1984 рр. працював заступником декана ветеринарного факультету.

Інтелігентний, шляхетний викладач, улюбленець студентів і викладачів інституту. Відзначався конкретністю, стилістю викладання найскладніших тем предмету, вмінням подати матеріал в найзрозумілішій для студентів формі. Студенти захоплювалися його чоловічим шармом, високим рівнем інтелекту та інформованістю, вмінням відчувати душевний стан кожного студента, знаходити шляхи порозуміння. Завжди доброзичливий, тактовний, комунікабельний він був хорошим організатором студентського життя.

За заслуги у підготовці висококваліфікованих спеціалістів для сільського господарства він був нагороджений орденом університету ”За мудрість, гідність, самовідданість“.

Надзвичайно колоритною особою на кафедрі і в інституті був кандидат біологічних наук, доцент Лютий Анатолій Семенович. Закінчив ветеринарний факультет БЦСГ в 1956 р., аспірантуру в 1965 р. при кафедрі анатомії і гістології, з 1966 р. – кандидат біологічних наук, з 1973 р. – доцент.

У 1967–1974 рр. працював секретарем комсомольської організації інституту, 1977–1979 рр. – викладачем анатомії і фізіології в Кабульському зооветеринарному інституті. Видав перською мовою

Доцент А.С. Лютий на занятті з афганськими студентами

Досить тривалий час на кафедрі працювали кандидати наук Копистиринська Ніна Миколаївна, Котляр Галина Іванівна, Пічкур Тетяна Гаврилівна, Шарандак Василь Іванович, які зробили величезний вклад у розбудову кафедри та виховання студентів. Їх вміння просто і доходливо викладати предмет, постійне комунікабельне, товариське ставлення до студентів завжди завершувалися високою успішністю.

Тривалий час на кафедрі добросовісно і старанно трудилися лаборанти Марценовська Станіслава Антонівна, Бесараб Параска Романівна, Невінчана Галина Іванівна, Гавренко Марія Трохимівна, Мілованова Клавдія Сергіївна, старший лаборант Радченко Валентина Григорівна, Козаченко Кузьма Степанович, П'ятенко Василь Євтухович.

З 1997 р. кафедру анатомії і гістології очолює заслужений працівник народної освіти України, доктор біологічних наук, професор Новак Віталій Петрович. Білоцерківський СГІ закінчив у 1968 р. Три роки – аспірант кафедри. Кандидатську дисертацію захистив у 1974 р., докторську – 1991 р., у вченому званні професора затверджений 26.XII.1991 р.

В.П. Новак гідно продовжує справу свого вчителя – П.О. Ковальського. Він відкрив новий науковий напрям з вивчення сполучнотканинних структур опорно-рухового апарату. За його керівництва захищено 3 кандидатські дисертації (Сторожук В.А., Мельниченко А.П. і Дудка В.Б.) та 3 магістерські роботи.

Зробив дуже багато для поліпшення навчально-методичної, науково-дослідної та виховної роботи зі студентами. За його ініціативи були переглянуті навчальні плани з дисциплін кафедри і внесені відповідні зміни.

Покращилась і матеріальна база лабораторії анатомії, створена рентгеновітрина з порівняльної ангіології з колекції професора П.М. Мажуги. Цю роботу виконав доцент В.А. Сторожук. Під керівництвом доцента В.Б. Дудки плідно ведеться робота з модернізації фундаментального анатомічного музею.

Значно активізувалася робота наукових студентських гуртків, якими керують асистент В.М. Коробкова та доцент А.П. Мельниченко.

В.П. Новак є автором монографії “Морфофункциональный анализ мягкого остова млекопитающих” (1989), за його редакцією вийшли підручники “Цитологія, гістологія, ембріологія” (2001 і 2008 рр.), навчальний посібник “Цитологія, гістологія, ембріологія” (2005 р.), він є співавтором підручника “Морфологія сільськогосподарських тварин” (2003 р.), автором комп'ютерної програми “Цитологія, гістологія”. Ним розроблені три раціоналізаторські пропозиції.

В.П. Новак виконує велику громадську та адміністративну роботу. З 1973 до 1978 рр. обирається секретарем комітету комсомолу інституту, згодом (до 1986 р.) – секретарем партійного комітету; з 1986 до 2005 рр. Віталій Петрович працює проректором факультету заочної освіти, а з 2005 р. – першим проректором університету.

Доцент В.П. Сокольський є автором патенту на винахід “Спосіб застосування гомогенату тимуса для індичок”, має понад 50 наукових праць та методичних розробок. Працював секретарем комсомольської організації університету, організатор студентських будівельних загонів. Понад 10 років очолював профспілкову організацію університету.

Велику методичну роботу на кафедрі виконують доцент А.П. Мельниченко – співавтор навчального посібника “Цитологія, гістологія, ембріологія” (2005 р.) і доцент В.А. Сторожук.

Слід додати, що в 1998 р. кафедрою анатомії і гістології проведена міжнародна наукова конференція, присвячена пам'яті професора П.О. Ковальського. Нині успішне ведення навчального процесу та наукових досліджень на кафедрі забезпечують професор В.П. Новак, доценти В.П. Сокольський, В.А. Сторожук, А.П. Мельниченко, Г.І. Котляр, кандидат ветеринарних наук, в.о. доцента В.Б. Дудка, асистенти В.М. Коробкова, О.С. Бевз, Д.М. Островський, старші лаборанти Т.О. Дяченко, лаборанти К.М. Вавринчук, О.М. Танцюра, С.М. Погребняк.

Кафедра ветеринарно-санітарної експертизи та патологічної анатомії ім. Й.С. Загаєвського існує з 1955 р. Кафедра ветеринарно-санітарної експертизи з основами технології продуктів тваринництва заснована у вересні 1935 р., а патологічної анатомії – у жовтні 1934 р.

У перші роки існування кафедру патанатомії очолював професор Пономаренко Федір Михайлович, асистентом працював В.Ф. Сомінський. З 1938 до 1941 рр. та з 1944 до 1952 рр. кафедрою завідувала професор Толстова-Парійська Н.Г., асистентами працювали Чубко Г.І., Гольцева С.В. і Горцевський С.А. З 1953 до 1955 рр. кафедру патанатомії очолював доцент Горцевський С.А.

Толстова-Парійська Надія Георгіївна першою із жінок у СРСР у 1936 р. захистила докторську дисертацію з ветеринарії. Вона вивчала периферичну іннервацію у сільськогосподарських тварин. За її керівництва захищено 4 кандидатських дисертації.

У 1950 р. Надія Георгіївна обрана депутатом Верховної Ради СРСР від Білоцерківського округу. Нагороджена орденами Трудового Красного Знамени, “Знак Почёта”, медаллю “За доблестный труд в Великой Отечественной войне”. З 1953 р. – завідувач кафедри патанатомії Харківського зооветеринарного інституту. Завідувачем кафедри був призначений доцент Горцевський Степан Андрійович, який працював на кафедрі у 1938 р., з 1941 до 1946 рр. служив у рядах Радянської Армії, майор. У 1946–1953 рр. – асистент, а з 1953 р. – доцент кафедри патанатомії. Кандидатську дисертацію захистив у 1951 р. З 1952 до 1956 рр. – декан ветеринарного факультету, з 1953 до 1955 рр. – завідувач кафедри.

Перший завідувач кафедри патанатомії, професор Ф.М. Пономаренко

Професор кафедри патанатомії Н.Г. Толстова-Парійська

Перший завідувач кафедри ветеринарно-санітарної експертизи з основами технології продуктів тваринництва, професор П.М. Лемішко

С.А. Горцевський неодноразово обирався секретарем і членом партбюро факультету, членом міського виконкому та вченої ради факультету й інституту, працював пропагандистом міському КП України, надавав велику науково-консультативну допомогу молодим ученим і практикам, ветеринарним спеціалістам. Діагноз, поставлений Степаном Андрійовичем, завжди підтверджувався наступним лабораторним дослідженням. Він був людиною енциклопедичних знань, мав нагороди, почесні звання і відзнаки 1944–1945 рр. (орден Вітчизняної війни II ступеня; медалі “За отвагу”; “За Победу над Германией”), Почесні грамоти МСГ України і СРСР.

З дня створення до липня 1941 р. та після повернення з евакуації (з березня 1944 р. до грудня 1947 р.) кафедру ветеринарно-санітарної експертизи з основами технології продуктів тваринництва очолював

Доцент кафедри патанатомії С.А. Горцевський

Петро Мусійович Лемішко – професор, доктор ветеринарних наук. З 1936 до 1941 рр. працював на різних посадах у Білоцерківському сільськогосподарському інституті. З 1936 до 1937 рр. завідував кафедрою патанатомії, у цей же період за сумісництвом – кафедрою ветсанекспертизи. З 1940 до 1941 рр. – заступник директора з навчальної і наукової роботи.

Лемішко П.М. – відомий учений-ветсанексперт, опублікував більше 20 наукових робіт із трихінельозу. Докторську дисертацію захистив у 1946 р. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора.

У 1948 р. кафедру ветеринарно-санітарної експертизи очолив заслужений працівник вищої школи України, доктор ветеринарних наук, професор Загаєвський Йосип Станіславович. Науковий ступінь кандидата наук присуджений у 1937 р. З цього часу і до 1941 р. працював у НДІ птахівництва.

З липня 1941 р. і до кінця Великої Вітчизняної війни Йосип Станіславович перебував у діючій армії. З травня 1945 до грудня 1947 рр. працював ветлікарем-консультантом у Збройних Силах Польщі. Після демобілізації у військовому званні полковника ветеринарної служби призначений завідувачем кафедри патанатомії і ветсанекспертизи

Білоцерківського СГІ. У 1951 р. захистив докторську дисертацію на тему “Матеріали з вивчення паратифу качок”.

Професор Й.С. Загаєвський опублікував 17 методичних вказівок, навчальних посібників та підручників з ветсанекспертизи і технології переробки продуктів тваринництва, у тому числі підручник з ветсанекспертизи для технікумів СРСР, що успішно витримав 6 видань українською, російською, молдавською і латиською мовами. Він автор більше 300 наукових праць. Нагороджений орденами Вітчизняної війни I і II ступенів, “Знак пошани”, польськими та радянськими орденами і медалями. Серед співробітників він мав найбільше нагород.

Й.С. Загаєвський створив наукову школу шляхом підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів. Із 27 кандидатів наук, підготовлених ним, чотири захистили докторські дисертації (Ковбасенко В.М., Хоменко В.І., Касянчук В.В., Якубчак О.М.). Й.С. Загаєвський до кінця життя брав активну участь у діяльності Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Його висока культура, чуйність, сумлінність, висока ерудиція були і залишаються прикладом для багатьох поколінь учених.

У 1955 р. дві кафедри об'єднано в одну – патологічної анатомії і ветеринарно-санітарної експертизи. У повоєнні роки з 1944 до 2009 рр.

на кафедрі працювали професорами, доцентами, асистентами, лаборантами: М.А. Бабиленко, П.А. Мірошник, О.Г. Гофман, М.Є. Солопенко, А.І. Донська, Ю.В. Друченко, С.В. Гольцева, П.С. Дяченко, В.Г. Радченко, А.Г. Сацькова, А.І. Зоткіна, Т.А. Тищенко, Г.П. Семененко, М.В. Глушкова, Н.А. Пушкар, С.А. Волков, В.І. Крамаренко, А.Р. Пугач, Ярмолинський, В.А. Воева, С.В. Світовенко, І.О. Дербуш, В.М. Гребенчак, І.В. Ткаченко, О.М. Юрченко, Т.В. Жмурко, Т.В. Добровольська, А.В. Базун, О.І. Панин, В.А. Гродзинський, В.І. Підпригора, Н.Д. Куберська, Л.М., Шабельна, О.М. Ордіна, Т.В. Семперович, І.Ю. Горальська, О.С. Засуха, С.О. Микитчик, А.О. Сербін, В.Ю. Сорокун, Г.Д. Мартиненко, І.Л. Чернетко, І.В. Лебедовська, В.В. Глиненко, В.В. Виноградова, В.Ю. Гончарук, В.В. Лисенюк, О.П. Мельніченко, А.С. Бірюкова, С.А. Волковінська, О.В. Соловійова, Т.М. Димань, Р.С. Ішуніна, О.В. Войтенко, В.В. Пономаренко, М.В. Жултинська, О.В. Глухова, М.Г. Бережанський, А.О. Слюсаренко, М.В. Однорог, Ю.О. Домбровська, А.О.Іовіна, Ю.В. Ткаченко, Н.С. Васильєва.

У різні роки на кафедрі працювали високоєрудовані педагоги, відомі вчені Горобець Ганна Данилівна, Гринько Іван Миколайович, Дудко Інтерна Степанівна, Цехмістренко Георгій Митрофанович, Іваницький Михайло Єгорович, Бережанський Микола Григорович.

Старшим лаборантом кафедри патанатомії і ветсанекспертизи тривалий час працювала Куберська Ніна Дмитрівна, яка була проформом кафедри, займалася науково-дослідною роботою з питань нейроморфології надниркових залоз сільськогосподарських тварин.

Лабораторно-практичні заняття проводяться в добре обладнаних лабораторних практикумах. Навчальні лабораторії та НДІ оснащені спеціальними лабораторіями для аналізу м'яса (виробництво Угорщини), молока (виробництво Польщі), риби (виробництво Росії), кольоровими плакатами, малюнками, муляжами з питань ветсанекспертизи, технології переробки продуктів тваринництва, іхтіопатології, рибицтва, патанатомії, розтину трупів тварин. Під час проведення практичних та лабораторно-практичних занять використовуються таблиці, слайди, кольорові фотоальбоми та стенди. Гістоколекція нараховує понад 1,5 тис. навчальних гістопрепаратів, мікропрепаратів.

На кафедрі достатньо напрацьовано і широко впроваджується у навчальний процес інформація на магнітних носіях, а саме: електронні посібники, відеофільми, мультимедійні програми, контролюючі програми, презентації.

На кафедрі є два музеї: патолого-анатомічний, харчових продуктів тваринництва та хвороб риби. Кафедра має сім комп'ютерних комплексів, що використовуються для лабораторних занять та наукових досліджень. Із технічних засобів навчання кафедра має тринокулярний мікроскоп та цифрову фотовідеокамеру, що підключені до комп'ютера, мікроскоп МБС-10, мікротом (санний МС-2 та заморожувальний), термостат сухоелектроповітряний, телевізор, відеомагнітофон, графопроектор, термостат з охолоджувачем, два автоклави тощо. Забезпечена 65-ма навчальними мікроскопами та комплектом спецодягу для проведення секційного курсу занять із групою студентів.

Завідувач кафедри ветеринарно-санітарної експертизи (1948 р.), професор Й.С. Загаєвський

З 2007 року кафедра патанатомії і ветсанекспертизи перейменована на кафедру ветсанекспертизи та патанатомії ім. Й.С. Загаєвського на честь засновника школи ветсанекспертів професора Й.С. Загаєвського.

У 1986 р. завідувачем кафедри патанатомії і ветсанекспертизи було обрано доцента кафедри мікробіології, вірусології і зоології П.В. Микитюка.

Колектив кафедри патанатомії та ветсанекспертизи (2006 р.)

ловного управління ветеринарної медицини Мінсільгосппроду України з питань хвороб та ветсанекспертизи риби; член Міжнародної ради з науково-технічного співробітництва у сфері досліджень водних біоресурсів.

Микитюк П.В. занесений у книги НААНУ “Учені в галузі ветеринарної медицини України”, “Хто є хто” та “Ділові люди України” УТА, 28-го видання Словника Міжнародних Біографій Кембриджського світового біографічного центру. Королівською академією Великої Британії нагороджений Срібним Хрестом, “дипломом честі” Міжнародного Біографічного центру. В 2006 р. Інститутом рейтингових досліджень Асамблеї ділових кіл України віднесений до числа лідерів, які зробили найбільший внесок у розвиток української науки та культури, визнаний лауреатом Всеукраїнського рейтингу «Особистість 2006 року» в номінації «Діячі науки, культури, мистецтва». Нагороджений почесним званням «Лідер України», трудовою відзнакою «Знак пошани», університетським орденом «За мудрість, гідність, самовідданість», ювілейним орденом УТА «За заслуги у розвитку науки, освіти, промисловості та мистецтва», заохочувальною відзнакою «За заслуги в розвитку ветеринарної медицини України».

З 2006 р. кафедрою завідувала Букалова Наталія Володимирівна, кандидат ветеринарних наук, доцент, автор 135 друкованих робіт, а з 2011 р. – д-р вет. наук, професор Сахнюк Володимир Володимирович.

Сумлінно працюють на кафедрі кандидати ветеринарних наук, доценти Папченко Іван Васильович, Джміль Володимир Іванович, Утеченко Микола Валентинович, Хіщка Оксана Анатоліївна; Джміль Оксана Михайлівна, Яхновська Олена Володимирівна, Тирсіна Юлія Марківна, асистенти Слюсаренко Сергій Володимирович, Тишківська Наталія Василівна, лаборанти Сідніченко Інна Вікторівна, Безух Оксана Володимирівна та Архипенко Галина Василівна.

Колектив кафедри проводить велику науково-методичну, наукову та видавничу роботу. Науковці школи Й.С. Загаєвського плідно працюють у напрямі контролю якості та безпеки сировини і продуктів тваринного походження. За матеріалами досліджень захищено дві докторських та дві кандидатських дисертації. НПП кафедри вивчали патоморфологію периферичної нервової системи та її роль у патогенезі захворювань органів дихання, травлення і внутрішньої секреції (Цехмістренко Г.М., Дудко І.С., Куберська Н.Д.), патоморфологію та патогенез мікотоксикозів у свиней (Іваницький М.Є.), морфологію кровоносних судин кінцівок курей за різних методів утримання (Папченко І.В.). За матеріалами досліджень захищено дві докторських (Дудко І.С., Цехмістренко Г.М.) та одна кандидатська (Папченко І.В.) дисертації.

З 1986 р. під керівництвом і за безпосередньої участі професора П.В. Микитюка на кафедрі виконуються фундаментально-прикладні дослідження з питань ветсанекспертизи прісноводної та морської риби, ветеринарної санітарії та гігієни у ставковому рибористві, ветеринарно-санітарної експертизи

Микитюк Петро Васильович – доктор філософії з ветеринарії, професор, академік Української технологічної академії. З 1986 – 2006 рр. завідувач кафедри патанатомії і ветсанекспертизи, автор та співавтор 65 навчально-методичних видань, 18 наукових рекомендацій, 5 авторських свідоцтв та однієї рацпропозиції. Має звання “Винахідник СРСР”, нагороджений срібною та двома бронзовими медалями ВДНГ СРСР, неодноразово – дипломами та Почесними грамотами ВДНГ та МСГ СРСР і УРСР. П.В. Микитюк був головою Експертної ради НААНУ з державної науково-дослідної програми “Риба”, членом науково-технічної ради в галузі водних біоресурсів та аквакультури, консультантом Головного управління ветеринарної медицини Мінсільгосппроду України з питань хвороб та ветсанекспертизи риби; член Міжнародної ради з науково-технічного співробітництва у сфері досліджень водних біоресурсів.

продуктів тваринництва в зоні радіонуклідного забруднення в Україні. За керівництва професора П.В. Микитюка захищені дві кандидатських дисертації (Букалова Н.В., Джміль В.І.).

Кафедра має 14 філій в умовах виробництва, 4 договори про співпрацю з науковими, навчальними закладами та передовими господарствами України. Для підготовки спеціалістів такого ґатунку використовуються бази м'ясо-, молоко- та рибопереробних підприємств м. Біла Церква (ВАТ "Віта", ТОВ "Поліс", ЗАТ "Аграрник", "Білоцерківськрийбгосп", КП "Білоцерківхлібопродукт", ПП "Маршалок", скотозабійний пункт); ВАТ "Терезине" Київської області, Миронівський завод сухого знежиреного молока та МПЗ "Бекон", Сквирський сирзавод (філія "Сир)", ВАТ „Сквирасільрибгосп”, Сквирський утильзавод, ПП "СімоЛ" смт. Рокитне Київської області, ВАТ „СОММАС” м. Миронівка Київської області, рибницьке господарство "Амур" смт. Лисянка Черкаської області, СВВАТ "Житомирриба", Київський пункт державного ветеринарного контролю і нагляду на державному кордоні та транспорті (м. Біла Церква), ДП "Київоблстандартметрологія", Київська міська державна лабораторія ветеринарної медицини, Державний НДІ з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи (м. Київ), державні лабораторії ветсанекспертизи на агропродовольчих ринках м. Біла Церква, супермаркети "Юрійівський" та "Сільпо" (м. Біла Церква).

За наказом Міністерства сільськогосподарства і продовольства України в 1992 р. при кафедрі була створена держбюджетна проблемна науково-дослідна лабораторія ветеринарно-санітарної експертизи продуктів тваринництва під керівництвом професора П.В. Микитюка, а в 1996 р. – НДІ ветсанекспертизи продуктів тваринництва у складі Білоцерківського ДАУ, директором якого до 2008 року був професор П.В. Микитюк, з 2008 р. – професор Л.В. Олійник, а з 2011 р. – професор В.В. Сахнюк.

Колектив кафедри підтримує наукові зв'язки з ученими і практиками із США, Франції, Норвегії, Великої Британії, Гвінеї, Словаччини, Польщі, Ізраїлю, Німеччини, тісно спілкується з науково-дослідними і навчальними закладами та окремими ученими країн СНД.

Основні здобутки наукової школи професора Й.С. Загаєвського складають понад 1000 наукових праць, у тому числі 10 монографій та 9 підручників з ветсанекспертизи для вишів і технікумів. Школа має 5 авторських свідоцтв, 23 патента, 2 рацпропозиції та 10 нормативних документів України з питань контролю безпеки та якості продукції тваринного походження. За період існування кафедри захищено 9 докторських та 32 кандидатські дисертації.

Серед учнів професора Й.С. Загаєвського, що працювали на кафедрі, – відомі вчені Касянчук В.В. та Якубчак О.М., які співпрацюють з науковцями Чехії, Угорщини, США, Франції, Німеччини, Ізраїлю і Польщі з питань якості та безпеки харчових продуктів.

Касянчук Вікторія Вікторівна – доктор ветеринарних наук, професор, академік УТА та академії Вищої школи України. В 1993 р. очолила кафедру хвороб молодняку, патанатомії та ветсанекспертизи ІПНКСВМ БНАУ. Нині – професор Сумського НАУ.

Якубчак Ольга Миколаївна – доктор ветеринарних наук, професор, нині – завідувач кафедри ветсанекспертизи Національного університету біоресурсів і природокористування (м. Київ). Професор Якубчак О.М. створює школу ветсанекспертів, нині серед її учнів 8 кандидатів ветеринарних наук.

Викладачі кафедри постійно працюють зі студентами у плані проведення науково-дослідної роботи. Участь та успіхи їх відзначаються на різного рівня конференціях і конкурсах.

Тісну співпрацю викладачів і студентів забезпечує участь останніх у наукових студентських гуртках: патанатомії (керівник – доцент Папченко І.В.) та ветсанекспертизи (керівник – доцент Хіцька О.А.), де щорічно беруть участь щонайменше 60 студентів. Матеріали заслуханих на гуртку доповідей виносяться на засідання внутрішньовузівської студентської конференції і надалі оформляються як дипломні та магістерські роботи. Матеріали науково-дослідної роботи студентів під керівництвом викладачів публікуються у збірниках як нашого, так інших вищих навчальних закладів.

Кафедра епізоотології та інфекційних хвороб. Історія кафедри епізоотології починається з того часу, коли на базі Білоцерківського сільськогосподарського політехнікуму у 1931 р. був створений зооветеринарний інститут. Першими на ветеринарному факультеті почали вести курс епізоотології професор В.П. Упоров (завідувач кафедри 1934–1937 рр.) і асистент К.Е. Дзіов. Практичні заняття з епізоотології проводилися у бактеріологічній лабораторії Київського цукротресту, яка розташовувалась на території інституту в одноповерховому приміщенні. Дзіов Колоу Ельмурзієвич завідував кафедрою з 1937 до 1939 рр.

У вересні 1939 р. завідувачем кафедри затверджений професор Скоморохов Олександр Леонтійович, а на посаду асистентів за сумісництвом були запрошені спеціалісти ветбаклабораторії Київського цукротресту М.Д.Почко і З.Л. Залеський.

Зусиллями професора О.Л. Скоморохова та співробітників була зміцнена матеріальна база кафедри епізоотології – вона була переведена в окреме одноповерхове приміщення на території інституту, де розмістилися: лабораторія для науково-дослідної роботи, зал для практичних занять зі студентами, робочі кімнати для викладачів, бактеріологічна кухня тощо.

Професор О.Л. Скоморохов

Професор О.Л. Скоморохов виконав низку наукових робіт з проблем ящуру сільськогосподарських тварин, у 1941 р. він об'єднав їх у монографію, матеріали якої успішно захистив у Харівському ветеринарному інституті на здобуття наукового ступеня доктора ветеринарних наук. Окрім ящуру, на кафедрі епізоотології вивчалися питання діагностики та заходи боротьби з багатьма інфекційними хворобами сільськогосподарських тварин: бешиха свиней (Почко М.Д.), хвороби телят (Залеський З.Л., Упоров В.П.).

У перші повоєнні роки кафедра мала назву “епізоотології та організації ветеринарної справи”. У жовтні 1945 р. її очолив О.Л. Скоморохов, асистентом за сумісництвом працював М.Д. Почко, старшим лаборантом з 1946 р. був призначений В.Л. Колосовський, який з жовтня 1946 р. був переведений на посаду ординатора, а з січня 1947 р. – асистента. У жовтні 1946 р. асистентом кафедри призначений Пантюхов М.Д., старшим лаборантом – А.А. Лінке, ветеринарним санітаром – С.А. Ганенко.

До початку 1946–1947 навчального року штат кафедри був повністю укомплектований кадрами: завідувач, два асистенти, старший лаборант, ординатор і ветеринарний санітар. Кафедра отримала назву – кафедра епізоотології з ветзаконодавством. На посаду виконувача обов'язки доцента за конкурсом прийнятий кандидат ветеринарних наук, старший науковий співробітник О.К. Краснобаєв. Цей період на кафедрі характеризується значною науково-дослідною роботою з комплексної теми “Лептоспіроз свиней”.

Професор О.Л. Скоморохов у 1948 р. написав монографію “Заразні хвороби тварин”, яка стала навчальним посібником для студентів ветеринарних ВНЗ, а також перевидав монографію “Ящур сільськогосподарських тварин”.

З 1950 р. кафедра знову стала називатись – кафедра епізоотології. У січні 1950 р. завідувачем кафедри був обраний за конкурсом доктор ветеринарних наук, член-кореспондент АН УРСР, заслужений діяч науки УРСР, професор Кудрявцев Георгій Олексійович.

Г.О. Кудрявцев, завідувач кафедри (1950–1964 рр.)

На посаду старшого лаборанта зарахований ветеринарний лікар В.А. Єремєєва, ординатора інфекційних клінік – ветеринарний лікар Ф.І. Гребенник.

З приходом на кафедру професора Г.О. Кудрявцева помітно активізувалася науково-дослідна і методична робота. Особливу увагу було приділено зміцненню матеріальної бази кафедри і підвищенню кваліфікації викладацьких кадрів. У зв'язку з переведенням кафедри на територію клінік розпочалися роботи з відновлення колишнього приміщення секційного залу, у нові приміщення кафедра перейшла в 1952 р.

Підготовка і підвищення наукової кваліфікації викладацьких кадрів здійснювались шляхом виконання дисертаційних робіт асистентами кафедри і через аспірантуру, яка вперше була відкрита при кафедрі з 1 вересня 1950 р. Першим аспірантом став випускник нашого інституту Павловський Юрій Олександрович, згодом професор, доктор ветеринарних наук, заслужений працівник Вищої школи України.

У цей період науково-дослідна робота проводилася в напрямі вивчення етіології, патогенезу і заходів боротьби з атрофічним ринітом свиней (ІАР), на той час зовсім нового і невідомого захворювання. Над цією темою працювали доцент О.К. Краснобаєв (етіологія), аспірант Ю.О. Павловський (патогенез, епізоотологія), професор Г.О. Кудрявцев (патогенез, заходи боротьби), у наступні роки – кандидат ветеринарних наук В.Л. Колосовський (профілактика), асистент Ф.І. Гребенник (профілактика і заходи боротьби). Над темою “Удосконалення методів діагностики бруцельозу великої рогатої худоби” працювали асистенти М.Д. Пантюхов і В.Л. Колосовський.

Для проведення науково-дослідної роботи на кафедрі була створена спеціальна лабораторія і віваріум. Асистенти М.Д. Пантюхов і В.Л. Колосовський у 1954 р. були переведені в річну аспірантуру. 1954–1955 рр. дисертацію захистили Ю.О. Павловський, М.Д. Пантюхов і В.Л. Колосовський.

Доценту О.К. Краснобаєву і аспіранту Ю.О. Павловському вперше вдалося штучно заразити поросят матеріалом від хворих на ІАР свиней і довести інфекційну природу цього захворювання. У цей період науковими співробітниками кафедри було розроблено і впроваджено у виробництво низку рекомендацій – організація турових опоросів у системі заходів боротьби з ІАР, схема використання синтоміцину з профілактичною метою за ІАР, методи використання неспецифічних подразників для провокації латентних форм бруцельозу з метою більш повного виявлення уражених бруцельозом тварин, ОФР у діагностиці бруцельозу тощо.

У 1951 доцент О.К. Краснобаєв був переведений на кафедру мікробіології, на посаду завідувача вперше був оголошений конкурс, а з кафедри терапії переведено асистента Г.Й. Риченка. Старшим лаборантом кафедри була зарахована Н.П. Прудеус, ветеринарного санітара – Н.М. Ригас.

У 1954–1955 рр. відбулося об'єднання кафедри епізоотології з кафедрою паразитології. Завідувачем кафедри епізоотології та паразитології залишився професор Г.О. Кудрявцев.

У 1956 р. на кафедрі працювали професор Г.О. Кудрявцев, доценти – М.С. Крикунов, О.К. Ляпустін, асистенти – кандидати ветеринарних наук М.Д. Пантюхов, В.Л. Колосовський, асистенти Р.О. Плахотня і Ф.І. Гребенник, ординатори – В.І. Дзюба, А.С. Мусієнко, старші лаборанти – Н.П. Прудеус і К.Ф. Красюк, препаратори – П.І. Ляшенко, М.І. Пічкур, санітарки – Н.М. Ригас, В.І. Буримська.

У 1959 р. була підготовлена й видана за загальною редакцією професора Г.О. Кудрявцева монографія “Інфекційний атрофічний риніт свиней”. Вивчення цього захворювання свиней стало головною темою науково-дослідної роботи кафедри.

Кандидат ветеринарних наук В.Л. Колосовський разом з доцентом С.А. Горцевським видали підручник для ветеринарних фельдшерів з хвороб молодняку сільськогосподарських тварин. За період з 1951 до 1964 рр. співробітниками кафедри було опубліковано більш 40 наукових праць, прийнято нове поповнення з випускників нашого факультету в аспірантуру: М.Г. Остапець (1962), О.Т. Ляшенко (1963), а на посаду асистента зарахований М.В. Литовченко.

З метою покращення навчально-методичної і науково-дослідної роботи в інституті 1964–1965 навчальному році створено нову кафедру паразитології і фармакології та кафедру епізоотології на базі кафедри епізоотології і паразитології.

У 1964 р. завідувачем кафедри епізоотології обирається за конкурсом обрано доктора ветеринарних наук, професора Дороніна Миколу Наумовича.

З його приходом на кафедру розгортається робота з вивчення лейкозу великої рогатої худоби. У розробку цієї проблеми включаються всі співробітники та аспіранти кафедри. Встановлюється тісне співробітництво з Головним управлінням ветеринарії МСГ УРСР і виконання цієї тематики відбувається на підставі укладеного договору за кошти МСГ УРСР, різних господарств України та інших рес-публік. Договір дозволив значно покращити оснащення кафедри новою апаратурою та приладами, придбати необхідну кількість експериментальних тварин (велика рогата худоба, кролі, морські свинки, миші) і залучити до роботи додатковий технічний персонал. Також розширюється план прийому в аспірантуру при кафедрі. У стаціонарну аспірантуру були прийняті Н.М. Котлярова, В.О. Бусол, В.Д. Свиридов, Б.М. Ярчук, а в заочну – Г.Х. Лемець.

М.Н. Доронін був членом науково-методичної ради з боротьби з ящуrom при Міністерстві сільськогосподарства України, членом Всесоюзної координаційної ради з лейкозів людини і тварин. Він першим в Україні створив школу з вивчення лейкозів, підготував з цієї проблеми 11 кандидатів та одного доктора наук, видав три монографії, має у своєму доробку більше 60 наукових робіт. За сумлінну працю Микола Наумович неодноразово заохочувався Верховною Радою Казахстану, Міністерствами сільськогосподарства СРСР і УРСР.

Професор М.Н. Доронін у 1968 р. видав монографію “Лейкоз крупного рогатого скота”, у 1988 р. – “Лейкоз сельскохозяйственных животных”, а доцент М.Д. Пантюхов – посібник “Первинний ветеринарний облік і ветеринарна звітність”.

М.Н. Доронін,
завідувач кафедри
(1964–1978 рр.)

Професор М.Н. Доронін та асистент О.П. Міхненко за розробкою заходів боротьби з інфекційними хворобами
аспірант В.Д. Свиридов (наук. керівник – проф. Доронін М.Н.).

Професор М.Н. Доронін завідував кафедрою до 1978 р. З 1978 до 1986 рр. кафедрою очолював професор Бусол Володимир Олександрович. Він плідно працював над вирішенням суттєвих питань епізоотології лейкозу великої рогатої худоби, у 1983 р. захистив докторську дисертацію, у 1984 р. йому присвоєне вчене звання професора. У ці роки В.О. Бусол разом з професором М.Н. Дороніним та іншими фахівцями видали 2 монографії з проблем лейкозу (1968 і 1988 рр.).

У 1986 р. професор В.О. Бусол переходить на роботу директором Українського науково-дослідного інституту експериментальної ветеринарії (м. Харків) – нині Національний науковий центр “Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини” (ННЦ ІЕКВМ), який очолював до 1997 р. У грудні 1990 р. він обраний академіком НААНУ та її першим віце-президентом (працював до 1996 р.). З 1998 р. переходить на роботу в НАУ.

В.О. Бусол підготував 7 докторів і 17 кандидатів наук, є автором 9 монографій, 4 підручників і навчальних посібників, 25 патентів. Для В.О. Бусола характерними є стратегічне мислення і наполегливість у досягненні мети, працелюбність та висока працездатність, уміння аналізувати, будувати теорії, організовувати навколо ідеї колектив. В.О. Бусол першим обгрунтував введення назви “ветеринарна медицина”. Він – доброзичлива людина, з великою повагою ставиться до людей незалежно від їхньої посади.

У цей час на кафедрі працювали доценти О.Т. Ляшенко, В.П. Заярнюк, М.М. Паска, М.С. Мандигра, О.Є. Галатюк, асистенти О.П. Міхненко, П.Г. Шульга, Д.І. Бондаренко, С.А. Бялецький. В аспірантурі кафедри навчалися О.Б. Домбровський, О.А. Ткаченко. Кафедра співпрацює з такими провідними науковими установами: ВІЕВ, МВА, УНДІЕВ, Інститут проблем онкології (м. Київ) та практично з усіма центрами колишнього СРСР, які займалися вивченням лейкозу. Всі співробітники кафедри працюють над вирішенням Всесоюзної програми 0.69.05 “Лейкози людини і тварин”.

З 1986 до 2007 рр. кафедрою епізоотології завідував професор Ярчук Броніслав Миронович.

Таким чином, до початку 1968–1969 навчального року кафедра епізоотології була однією із провідних клінічних кафедр інституту, у складі якої працювали професори М.Н. Доронін та Г.О. Кудрявцев, доценти М.Д. Пантюхов і О.Т. Ляшенко, асистент Н.М. Котлярова, 4 аспіранти і 4 особи допоміжного персоналу. Кафедра значно зміцнила свою матеріальну базу, що дозволило проводити навчальний процес та науково-дослідну роботу на високому рівні. За матеріалами досліджень за цей період було захищено 2 кандидатських дисертації: асистент В.О. Бусол (у 1969 р., наук. керівник – проф. Кудрявцев Г.О.),

Колектив кафедри епізоотології, 1981 рік

За його керівництва на кафедрі продовжуються наукові дослідження з проблеми лейкозу великої рогатої худоби, зокрема значна увага приділяється таким питанням, як підвищення ефективності заходів боротьби і профілактики цього захворювання із застосуванням нових методів діагностики. У 1995 р. доцент Ярчук Б.М. у співавторстві із професором Литвином В.П. видають вперше українською мовою підручник “Загальна епізоотологія” (1995 р.). У 2003 р. Б.М. Ярчуку присвоєне вчене звання професора.

Професор Ярчук Б.М. відомий як вчений епізоотолог, автор більше як 180 публікацій, в тому числі 3 підручники, 7 навчальних посібників, 10 монографій. Підручнику «Загальна епізоотологія» постановою Президії УААН присуджена премія «За видатні досягнення в аграрній науці» за 2003 р. та друга премія і Почесна грамота Мінагрополітики України за 2004 р. Видав 3 навчальні посібники французькою мовою.

Б.М. Ярчук постійно надає практичну допомогу господарствам різних форм власності з питань інфекційної патології. Ним підготовлено 3 кандидати наук.

Б.М. Ярчук нагороджений знаком «Відмінник освіти України» (1998 р.) та трудовою відзнакою «Знак Пошани» Мінагрополітики України (2002 р.), заохочувальною відзнакою «За заслуги в розвитку ветеринарної медицини України» (2008 р.). За вагомих особистий внесок у розвиток аграрної науки, підготовку спеціалістів для агропромислового виробництва, багаторічну сумлінну працю і високий професіоналізм нагороджений Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2006 р.), в 2011 році дипломом «За внесок у підготовку фахівців ветеринарної медицини».

У роки завідування професора Б.М. Ярчука на кафедрі працювали доценти О.Т. Ляшенко, О.Б. Домбровський, Л.Є. Корнієнко, Л.М. Корнієнко, Р.В. Тирсін, П.Г. Шульга, М.В. Сімоненко; асистенти – О.В. Довгаль, С.А. Білик, Т.М. Царенко, Я.Я. Павлюк, старший лаборант Ситнік Раїса Панасівна (1977–2008 рр.).

Викладачі кафедри брали участь у розробці інструкцій із профілактики та боротьби з інфекційними хворобами (бешіа, лейкоз ВРХ, туберкульоз), плану заходів щодо боротьби з лейкозом великої рогатої худоби (1985–1990, 1991–1995, 1996–2000, 2001–2005 рр.).

З 2005 р. змінено назву кафедри епізоотології на кафедру епізоотології та інфекційних хвороб, яку з 2007 р. очолює доктор ветеринарних наук, професор Корнієнко Леонід Євгенович.

З його приходом у 1992 р. на кафедру активізувались наукові дослідження у різних напрямках. Із 1993 до 2002 рр. на кафедрі випускались лікувально-профілактичні сироватки проти чуми м'ясоїдних (моновалентна) та проти чуми м'ясоїдних, парвовірозу і аденовірозу собак. На розроблені препарати були затверджені комплекти ТУ (інструкція, настанова із застосування, інструкція з виготовлення). Окрім того, Л.Є. Корнієнко був співавтором розробок: “Інактивована тканинна концентрована формол-вакцина проти вірусної геморагічної хвороби кролів”, “Сироватка проти вірусної геморагічної хвороби кролів”, “Гіперімунна сироватка проти чуми м'ясоїдних (хвороба Карре) із культурального вірусу”, на які були затверджені комплекти ТУ.

Л.Є. Корнієнко опублікував більше 170 наукових і навчально-методичних праць, є співавтором підручника “Загальна епізоотологія” для студентів ВНЗ III-IV рівнів акредитації та навчальних посібників “Практикум із загальної епізоотології” (1999), “Практикум з питань бджільництва та хвороб

Колектив кафедри епізоотології та інфекційних хвороб, 2006 рік

бджіл” (2002), “Тлумачний словник клінічних термінів ветеринарної медицини” (2008), «Інфекційні хвороби тварин з везикулярним синдромом» (2011), підручника для технікумів, двох патентів РФ (А.С. 2036660 РФ, А.С. 2044548 РФ): “Способ получения диагностической сыворотки к вирусу болезни Ауески” та патенту України (97115531 Україна): “Спосіб отримання діагностичної сироватки до вірусу чуми м’ясоїдних”.

Л.Є. Корнієнко є лауреатом премії Української академії аграрних наук 2003 р. (разом із групою співавторів) “За видатні досягнення в аграрній науці” за видання підручника “Загальна епізоотологія”. За видання літератури для ПНКСВМ у 2005 р. нагороджений другою премією та Почесною грамотою Мінагрополітики України.

Розроблена науково-педагогічними працівниками кафедри та співробітниками проблемної науково-дослідної лабораторії з вивчення лейкозів система широкомасштабних заходів щодо профілактики та боротьби з лейкозами великої рогатої худоби в господарствах України є щорічним учасником Міжнародних виставок “Агроперспектива”.

На кафедрі в різні часи працювали кандидати вет. наук Колосовський Володимир Леонтійович, Пантюхов Микола Дмитрович, учасники Великої Вітчизняної війни, Литовченко Микола Володимирович, Леонтьєв Микола Миколайович, Шваюн Іван Васильович, Заярнюк Віталій Павлович, Бондаренко Дмитро Іванович.

В.Л. Колосовський працював на кафедрі з 1946 р. ординатором, 1947 р. – асистентом, 1957 р. – доцентом. Кандидатську дисертацію захистив у 1955 р. У 1967 р. переведений на посаду доцента кафедри мікробіології та вірусології. Довгі роки очолював партійну організацію факультету. Чесний, принциповий, відповідальний, вимогливий, працелюбний, педантичний, чуйний колега і педагог.

М.Д. Пантюхов призначений на посаду асистента кафедри у 1946 р., кандидатську дисертацію захистив у 1955 р., на посаду доцента обраний у 1957 р. З 1959 до 1966 рр. – заступник декана ветеринарного факультету. Майстер слова, трибун, лектор, організатор і керівник (1947–1960 рр.) хору університету, мав природний дар педагога і лектора – ось кілька рис, притаманних Миколі Дмитровичу.

О.Т. Ляшенко – аспірант (1963–1966 рр.), асистент, а з 1969 до 2002 рр. – доцент кафедри. Автор 48 наукових праць, розробив (у співавторстві) 34 проекти нормативно-правових документів, які використані під час розробки законодавства з питань ветеринарної медицини.

З 1977 р. асистентом, а з 1985 р. доцентом кафедри працював В.П. Заярнюк, який з 1963 до 1975 рр. працював у м. Норільськ, де вивчав бруцельоз північних оленів. Надавав велику допомогу практичній службі з питань діагностики хвороб тварин.

У різні часи на кафедрі працювали відомі вчені Мандигра Микола Станіславович і Галатюк Олександр Євстахіївч.

М.С. Мандигра кандидатську дисертацію захистив у 1975 р., докторську – 2000 р., працював асистентом і доцентом кафедри. У 1994 р. перейшов на роботу в Рівненську науково-дослідну станцію, з 1989 р. – її директор. У 1994 р. станцію реорганізовано в Інститут епізоотології НААНУ. М.С. Мандигра нині – член-кореспондент НААНУ, автор понад 300 публікацій, у тому числі 2 монографій, один з провідних лейкозологів України.

О.Є. Галатюк кандидатську дисертацію захистив у 1986 р., докторську – 2000 р. Працював асистентом і доцентом кафедри, з 1990 р. – заступник директора Інституту епізоотології НААНУ, з 2001 р. – завідувач кафедри заразної патології Житомирського національного агроєкологічного університету. О.Є. Галатюк – провідний спеціаліст України з інфекційних хвороб коней.

Більшу частину свого життя присвятили кафедрі Паска Микола Миколайович (з 1987 р. – доцент кафедри епізоотології, а з 1992 р. – завідувач кафедри інфекційних та інвазійних хвороб Інституту післядипломного навчання керівників і спеціалістів ветеринарної медицини) та Сімоненко Михайло Васильович – автор 65 науково-методичних праць.

Сумлінно працюють на кафедрі сьогодні доценти Домбровський Олександр Борисович, Корнієнко Любов Миколаївна, Тирсін Роман Володимирович, Довгаль Олександр Володимирович, Царенко Тарас Михайлович, Білик Сергій Анатолійович, старший лаборант кафедри Оверченко Тетяна Іванівна, старший лаборант кафедри інфекційних та інвазійних хвороб ПНКСВМ Ковальова Ніна Іванівна, лаборант Ішуніна Раїса Сергіївна.

Кафедра мікробіології і вірусології започаткована у 1920 р. кабінетом мікробіології, а організована у 1932 р., яку до Великої Вітчизняної війни очолював професор Я.М. Корсунський, асистентом працювала В.В. Попова, а викладачем – Є.А. Танашевич. Спочатку заняття проходили на агрономічному та ветеринарному факультетах, а з 1934 р. – і на зоотехнічному.

У період окупації німецько-фашистськими загарбниками обладнання було розграбоване. Після звільнення міста у 1944 р. кафедра відновила свою роботу; завідувачем була призначена доцент Є.А. Танашевич, а старшим лаборантом – Н.А. Ляхницька.

З вересня 1945 р. кафедру очолила професор Тульчинська Віра Петрівна – випускниця Казанського ветеринарного інституту. Докторську дисертацію захистила у 1940 р. Вона енергійно взялася до роботи, і насамперед була заново обладнана кафедра. Зі студентів та викладачів створили теслярські бригади, силами яких були виготовлені шафи, лави, лабораторні столи й стільці. Для проведення навчального процесу співробітники і студенти виготовили спиртівки, бактеріологічні петлі, таблиці, малюнки тощо.

У 1946 р. штат кафедри поповнився двома асистентами – В. Малишевою та О.К. Савельєвою. Препараторами працювали А.В. Клевцова і Т.В. Вартунова, технічним працівником, в обов'язки якого входив догляд за тваринами, – О.П. Гордієнко.

Професор В.П. Тульчинська багато уваги приділяла методиці викладання дисципліни. Викладачі готували тексти занять, які обговорювалися на кафедрі, а науково-дослідна робота була спрямована на вивчення антагоністичних відносин між бактеріями, грибами, рослинами та організмом тварин. Згодом В.П. Тульчинська очолила кафедру мікробіології та вірусології Одеського державного університету ім. І. Мечнікова.

З 1947 до 1967 рр. кафедрою завідував доцент Шерстобоев Клавдій Миколайович, який захистив кандидатську дисертацію у 1946 р. щодо застосування бактеріофагів за коліпаратифозних хвороб телят. Завдяки його зусиллям значно поліпшилася матеріальна база кафедри. Було придбано достатню кількість мікроскопів, стерилізувальної апаратури, термостатів, центрифуг, меблів, а в 1964 р. – електронний мікроскоп та ультрамикротом. Усе це сприяло вдосконаленню навчального процесу та розширенню обсягів проведення науково-дослідної роботи. Докторську дисертацію К.М. Шерстобоев захистив у 1965 р. За його керівництва кандидатську дисертацію у 1952 р. захистила О.К. Савельєва. Студенти поважали К.М. Шерстобоева за глибину знань, логічність викладу матеріалу, а лабораторно-практичні заняття, які він проводив з О.К. Савельєвою, завжди були цікавими, на них панував особливий дух теплоти і поваги до студентів, які відповідали тим же своїм учителям. Олександра Кузьмівна і Клавдій Миколайович – люди щедрої душі, вимогливі і доброзичливі. Окрім них, у 50-ті роки на кафедрі працювали доценти О.К. Краснобаєв, який викладав курс мікробіології на ветеринарному факультеті та проводив науково-дослідну роботу щодо вивчення інфекційного атрофічного риніту свиней, Г.І. Китаєв та З.Ф. Лапшина, асистенти М.Ф. Чулицька, Л.А. Стрельцова, В.П. Касянчук.

З 1962 р. до виходу на пенсію (1967 р.) курс ґрунтової мікробіології вела викладач А.П. Денисюк. Понад 20 років асистентом кафедри працював О.М. Степанюк. Він проводив практичні заняття з ветеринарної і ґрунтової мікробіології, працював над питаннями етіології, діагностики та терапії субклінічних форм маститу. О.М. Степанюк – учасник бойових дій Великої Вітчизняної війни, нагороджений 4 медалями.

У цей період успішно функціонував студентський науковий гурток, учасники якого за результатами своїх досліджень опублікували п'ять наукових статей. Один із членів цього гуртка – Є.О. Краснобаєв у майбутньому став кандидатом біологічних наук і нині працює завідувачем лабораторії в Інституті ветеринарної медицини НААНУ.

У 1969 р. до складу кафедри мікробіології і вірусології увійшла кафедра рибництва та зоології. Новостворена кафедра мікробіології, вірусології і зоології розпочала свою роботу в такому складі: завідувач – професор Степан Трохимович Рягін, доценти – В.Л. Колосовський, Т.П. Погорельцева, О.К. Савельєва, асистенти О.М. Степанюк, З.М. Маврищева, А.І. Сурмій, старші лаборанти – В.Ф. Клименко, В.В. Максай, старші препаратори – А.М. Сербін, Л.В. Савельєва, О.Г. Марченко.

Професорсько-викладацький склад кафедри здійснював навчальний процес на стаціонарному та заочному відділеннях ветеринарного, зооінженерного й агрономічного факультетів, а також на факультеті підвищення кваліфікації. Заняття проводилися з мікробіології, вірусології, зоології, хвороб риб з основами ставкового рибництва, хвороб бджіл з основами бджільництва та велася значна наукова робота.

24 роки (з 1967-го до 1990-го) кафедру очолював полковник у відставці, доктор біологічних наук, професор Рягін Степан Трохимович, який тривалий час працював керівником військових лабораторій і науково-дослідних установ. Кваліфікований вірусолог з великим стажем наукової роботи доклав багато зусиль для організації викладання вірусології. Разом з доцентом В.Л. Колосовським видав курс

лекцій з ветеринарної вірусології. Автор 130 наукових і методичних робіт з вірусології та інфекційних хвороб. За його керівництва захищено чотири кандидатських дисертації.

З 1967 року упродовж 20 років доцентом кафедри працював учасник Великої Вітчизняної війни Володимир Леонтійович Колосовський. Кілька років він очолював партійну організацію факультету. Його вирізняли чесність, прямота, скромність, висока людяність і тактовність. З 1974 до 1980 рр. працював завідувачем підготовчого відділення.

Першим аспірантом професора С.Т. Рягіна був П.В. Микитюк (1970 р.), який захистив дисертацію у 1973 р., а в 1975 р. йому присвоєно вчене звання доцента. Петро Васильович зарекомендував себе не лише кваліфікованим спеціалістом, а й здібним організатором, тому у 1986 р. він був призначений завідувачем кафедри ветеринарно-санітарної експертизи.

З 1991 р. асистентом кафедри працює Кулініч Микола Миколайович. Кандидатську дисертацію з токсикозу риб захистив у 1988 р. Нині викладає вірусологію, вивчає цирковірусні інфекції у свиней. Доцент з 1991 р.

За керівництва професора С.Т. Рягіна кандидатську дисертацію у 1987 р. захистив Володимир Миколайович Зоценко. Доцент з 1992 р. Нині активно працює над оформленням докторської дисертації. Його наукова діяльність спрямована на вивчення питань імунології. Надзвичайно здібний і талановитий викладач.

У 1986 р. на посаду доцента кафедри зарахований кандидат біологічних наук Сидорчук Петро Іванович. Упродовж 19 років він працював заступником декана факультету ветеринарної медицини.

З 1990 р. завідувачем кафедри працює дійсний член Нью-Йоркської академії наук, доктор ветеринарних наук, професор Рухляда Валентин Васильович – автор 150 наукових праць, присвячених вивченню різних аспектів мікозів та мікотоксикозів, чотирьох патентів, співавтор трьох монографій та трьох ТУ, інструкцій на виготовлення й використання трьох мікотоксинів. У 1994 р. обраний дійсним членом Нью-Йоркської академії наук. Докторську дисертацію захистив у 1991 р., у вченому званні професор затверджений у 1992 р.

У 1991 р. кафедра була переведена у приміщення старого клінічного корпусу, а лабораторія зоології залишилась у головному корпусі. На кафедрі працювали: завідувач – професор В.В.Рухляда, доценти – І.В. Шваюн, П.І. Сидорчук, М.М. Кулініч, В.М. Зоценко, асистенти – З.М. Маврищева, О.Р. Михальський, М.М. Іванов, І.В. Кулеша, старші лаборанти – В.С. Артемова, О.М. Петеліна та лаборанти – Л.М. Дабіжа і О.О. Онищенко.

Огляд культур мікроорганізмів співробітниками кафедри

У 2000 р. кафедра мікробіології перейшла у новозбудований корпус №9, куди також була переведена і лабораторія зоології. Для викладання курсу мікробіології та вірусології були обладнані три лабораторних практикуми із сучасними лабораторними столами та індивідуальними стільцями із пластиковим покриттям, встановлені газові пальнички. Була обладнана автоклавна кімната, мийна з постійною гарячою водою, встановлені сушильні шафи, термостати, витяжна шафа, побудований стаціонарний бокс і обладнані дві кімнати для науково-дослідної роботи. Для проведення лабораторних занять із зоології також обладнано два практикуми та музей.

У 2004 р. лабораторію зоології було передано екологічному факультету і вона увійшла до складу новоствореної кафедри іхтіології. Відповідно туди перейшли на роботу доцент І.В. Шваюн, магістр О.Р. Михальський, старший викладач А.І. Сурмій та старший лаборант В.С. Артемова. На кафедрі мікробіології та вірусології залишилися і працюють: завідувач – професор В.В. Рухляда, доценти М.М. Кулініч, П.І. Сидорчук та В.М. Зоценко, асистент І.В. Кулеша та магістр С.І. Тарануха, старший лаборант О.М. Петеліна та лаборанти О.А. Розпутня і О.О. Ляшенко. У 2005 р. вийшла на пенсію асистент І.В. Кулеша, її посаду зайняла І.О. Рубленко. Після закінчення аспірантури асистентом кафедри працює Андрійчук А.В.

За останні 15 років науково-дослідна робота на кафедрі була спрямована на вивчення ролі грибів та мікотоксинів у патології сільськогосподарських тварин, а також деяких питань імунології. На кафедрі

відпрацьовані сучасні методи лабораторної діагностики мікотоксикозів тварин, розроблені і впроваджені у виробництво методики кількісного визначення Т-2 токсину в зернах злаків та комбікормах, в екскретах та тканинах тварин, мікробіологічний метод визначення токсичності грибів та експрес-методи визначення потенційної здатності грибів продукувати фузаріотоксини Т-2 і Ф-2 (зеараленон), а також охратоксин. Активно вивчається розповсюдження мікроміцетів на зернах злаків з визначенням потенційної здатності продукції різних видів мікотоксинів. Розроблена нормативно-технічна документація на отримання Т-2 токсину, зеараленону і койєвої кислоти та штами-продуценти, які використовуються для напрацювання цих мікотоксинів, що застосовуються у методиках мікотоксикологічних досліджень. Проведені дослідження щодо участі інтерферону та фактора некрозу пухлин у фізіологічних та патофізіологічних процесах з метою розробки раціональних схем клінічного використання цитокінів та їх антагоністів. Вивчено роль кровосисних комах у розповсюдженні лейкозу та розпочаті дослідження щодо цирковірусної інфекції свиней. Колектив співробітників надає допомогу господарствам Київської, Черкаської та інших областей з питань діагностики інфекційних хвороб та мікотоксикозів.

Колектив кафедри, 2005 рік

Викладачами кафедри опубліковано близько 400 наукових та методичних праць, одержано п'ять патентів, розроблена та затверджена нормативно-технічна документація на сім препаратів, що використовуються у ветеринарній та гуманній медицині. На кафедрі є аспірантура, де під керівництвом проф. В.В. Рухляди аспіранти С.А. Білик, А.В. Андрійчук та А.В. Білан виконали і захистили кандидатські дисертації з питань мікотоксикології, оформляє кандидатську дисертацію Островський Д.М., який виконав експериментальну частину дослідження, а Давиденко О.В. та Розпутня О.А. виконують дисертаційні дослідження.

На кафедрі постійно працювали мікробіологічний та зоологічний студентські наукові гуртки. Щороку 30–35 студентів займаються експериментальною і реферативною роботою. За останні 20 років ними виконано близько 400 реферативних та 25 експериментальних праць, з яких дев'ять були опубліковані.

Кафедра нормальної та патологічної фізіології тварин. Кафедри фізіології і патологічної фізіології тварин були засновані відразу ж після організації ветеринарного факультету в 1932 р. і до моменту об'єднання функціонували як самостійні структурні одиниці. У штаті кафедри фізіології тварин були доцент В.С. Ішуніна (завідувач кафедри), асистенти Г.С. Крок, В.П. Куліков та один препаратор. Аудиторний фонд на час заснування складала лабораторія, аудиторія для лабораторних занять і лекційна аудиторія. Кафедра мала віварій, в якому знаходилося близько 20 дослідних тварин.

За період існування кафедри фізіології її очолювали: доцент В.С. Ішуніна (1934–1936), викладач А.К. Мартиненко (1936–1937), доцент Н.Н. Кулагін (1937–1939), професори Семен Юрійович Ярослав (1939–1941), Данило Семенович Воронцов (1944–1946), Федір Никифорович Мілованов (1947–1953). Завідувачами кафедри патологічної фізіології у період її самостійної діяльності були доценти І.Ф. Рогозін (1934–1936), М.Н. Пехотяєв (1937–1938), С.Н. Буйко (1938–1941), професор Андрій Васильович Маханько (1945–1954).

У 1953 р. кафедри були об'єднані в одну, яка отримала назву кафедри нормальної і патологічної фізіології тварин. Її очолювали Ф.Н. Мілованов (1953–1961), Андрій Васильович Маханько (1961–1966), Арсен Михайлович Журбенко (1966–1988), доцент Вадим Леонідович Тарасевич (1988–2004). З 2005 до 2007 рр. кафедру очолював доктор ветеринарних наук Аполінарій Йосипович Краєвський. З 2007 року завідувачем кафедри є доктор ветеринарних наук Микола Прокопович Ніщенко.

Кожний із завідувачів зробив свій внесок у загальний доробок та розвиток кафедри.

А.В. Маханько – професор, завідувач кафедри 1945–1954 рр., підготував трьох кандидатів наук – В.Г. Герасименка, В.Л. Тарасевича і П.Ф. Шевчука.

За межами інституту Андрія Васильовича цікавило садівництво, квітникарство, виноробство. Він був заповзятим мисливцем. Лекції читав своєрідно, у притаманному лише йому стилі, широко використовував приклади з гуманної медицини. Працелюб і гуманіст, інтелектуал, людина мужня, чесна і відкрита серцем. Навколо нього завжди була аура доброти, спокою і творчої наснаги. Ратний труд професора А.В. Маханька відзначено медаллю “За Победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.” (1945 р.), орденом Трудового Червоного Прапора (1953 р.) та іншими урядовими нагородами.

Із 1947 до 1961 рр. на посаді завідувача кафедри фізіології нашого інституту працював Мілованов Федір Никифорович. У 1958–1959 рр. Ф.Н. Мілованов працював деканом заочного факультету (за сумісництвом). Нагороджений орденом Леніна, медаллю “За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.”

Арсен Михайлович Журбенко – професор, завідував кафедрою з 1966 до 1988 рр., а з 1965 р. він був призначений на посаду декана ветеринарного факультету, яку обіймав до 1 вересня 1974 р.

А.М. Журбенко – один з ініціаторів виконання госпдоговірної тематики на факультеті щодо вивчення фізіологічних основ технології вирощування молодняку великої рогатої худоби та свиней, впливу йодованих амінокислот на метаболічні процеси та продуктивність тварин. Він підготував п’ять кандидатів наук: А.Г. Свиридюка, П.І. Сидорчука, М.П. Ніщенка, М.М. Саморая, М.В. Симоненка, є автором монографії “Гормоны и продуктивность животных”. Він нагороджений орденом “Знак Почета”, медаллю “За доблестный труд в ознаменование 100-летия со дня рождения В.И. Ленина”, йому присвоєно почесне звання “Заслуженный работник высшей школы Украины” (1980 р.).

З 1988 до 2004 рр. кафедрою нормальної та патологічної фізіології тварин завідував доцент Тарасевич Вадим Леонідович.

Вадим Леонідович є співавтором підручника “Патофізіологія тварин” (2004 р.) для студентів вищих навчальних закладів II–IV рівнів акредитації, автором і співавтором трьох патентів, трьох настанов на застосування різних препаратів, близько 20 методичних розробок для навчального процесу. Вадим Леонідович – надзвичайно ерудований педагог, інтелектуал, інтелігент і науковець, чуйна і порядна людина, завжди готовий прийти на допомогу колегам.

Завідувач кафедри нормальної та патологічної фізіології тварин (1988–2004 рр.), доцент В.Л. Тарасевич

Більш як 40 років життя віддала кафедрі Коваленко (Тимченко) Лариса Панасівна. Мала великий досвід, часто проводила лабораторно-практичні заняття. Знавець своєї справи, досвідчений науковець, яка радо ділилася своїми знаннями з молодими колегами. Лариса Панасівна – надзвичайно доброзичлива

Завідувач кафедри нормальної та патологічної фізіології тварин (1966–1988 рр.), професор А.М. Журбенко

Із 1946 р. на кафедрі працювала доцент Костенко Антоніна Сазонтівна, всебічно підготовлений педагог, цілеспрямована, ініціативна, вольова жінка.

Багато років свого життя віддала кафедрі Дозорець Марія Макарівна (1944–1972 рр.). Вона була досвідченим наставником студентської молоді, чуйним педагогом, доброзичливою і душевною людиною, любила працювати зі студентами. Студенти глибоко розуміли ці якості, відповідали Марії Макарівні повагою і любов’ю.

У довоєнні роки розпочала свою роботу лаборантом, а потім працювала асистентом Князева Олександра Прокопівна. Аспірантами кафедри були Епштейн Ілля Борисович, Ковальська Галина Герардівна, Тарасевич Вадим Леонідович, Герасименко Віктор Григорович, Сидорчук Петро Іванович, Саморай Микола Миколайович, Ніщенко Микола Прокопович, Симоненко Михайло Васильович.

З перших повоєнних років і до 1962 р. препаратором працювала Бойко Парасковія Макарівна. Старшим лаборантом кафедри фізіології понад 30 років працювала Савиківська Тетяна Юхимівна. Вона допомагала проводити експерименти на лекціях, цікавилася результатами дослідів, була завжди готова прийти на допомогу іншим співробітникам.

людина, вона близько 25 років працювала секретарем профспілкового бюро ветеринарного факультету, віддаючи багато часу, сил та енергії цій копіткій роботі, вкрай потрібній і студентам, і співробітникам.

З 1953 р. на кафедрі працювала Ледяйкіна Рема Самсонівна. Вона виконувала значну громадську роботу: неодноразово обиралася членом міського комітету ЛКСМУ і партійного бюро факультету, з 1959 р. керувала студентським науковим товариством ветеринарного факультету, а з 1973 р. – інституту. Інтелігентна, освічена і доброзичлива людина – Рема Самсонівна легко полонила душу і серце студентів, знала їх турботи, піклувалася як наставник, опікувалася талановитими студентами. Вона опікувалась майбутнім професором, академіком НААНУ, нині директором Інституту біології тварин НААНУ В.В. Влізлом.

На кафедрі нормальної і патологічної фізіології у післявоєнні роки захищено три докторських (професори Ф.Н. Мілованов, А.В. Маханько, А.М. Журбенко) та одинадцять кандидатських дисертацій.

Наукові проблеми, над якими працювали співробітники кафедри, тісно пов'язані з вирішенням питань, що мають важливе теоретичне й практичне значення. У лабораторії фізіології вивчалися процеси травлення у свиней і птиці (проф. Ф.Н. Мілованов, доц. А.С. Костенко); функціонально-структурні особливості шкірного покриву та його похідних у свиней (проф. А.М. Журбенко); вплив біостимуляторів на гематологічні показники великої рогатої худоби та качок, секрецію жовчі у свиней в онтогенезі (доц. Р.С. Ледяйкіна); вплив різних світлових режимів, температури і вологості на організм курей в онтогенезі (доц. А.Г. Свиридюк); в лабораторії патофізіології – питання, пов'язані з впливом антибіотиків на утворення антитіл в організмі тварин, використання цитотоксичної сироватки з метою підвищення приросту маси тіла ВРХ, застосування антибіотиків та срібної води для лікування шлунково-кишкових захворювань (В.Л. Тарасевич); можливості згодовування знефтореного фосфату як мінеральної підкормки продуктивним тваринам; зміни крові у свиней та великої рогатої худоби за різних рівнів годівлі (проф. В.Г. Герасименко, доц. П.Ф. Шевчук).

З 1976 р. кафедрою під керівництвом заслуженого працівника вищої школи України, доктора ветеринарних наук, професора А.М. Журбенка спільно з Київськими науково-дослідними Інститутом ендокринології та обміну речовин та Інститутом гігієни харчування проводилася робота з вивчення фізіологічних основ застосування амінокислотних йодовмісних препаратів з метою збільшення м'ясної продуктивності тварин.

У цей час під керівництвом професора А.М. Журбенка аспіранти П.І. Сидорчук, М.М. Саморай, М.П. Ніщененко, М.В. Симоненко виконували наукову роботу з вивчення впливу йодованих амінокислот на метаболічні процеси в організмі сільськогосподарських тварин. Значну увагу приділяли питанню вивчення ефективності застосування цих препаратів в умовах промислової технології відгодівлі тварин не лише у межах України, а й Білорусії. На кафедрі були створені студентські наукові загони, в яких молодь набувала практичного досвіду. Багато з них продовжили наукову роботу в аспірантурі, стали досвідченими викладачами.

На сьогодні у навчальному процесі та науково-дослідній роботі кафедри беруть участь 9 співробітників, з них 37 років віддав кафедрі доцент В.Л. Тарасевич, 35 – доцент М.М. Саморай, 33 років – професор М.П. Ніщененко. Доктор ветеринарних наук Микола Прокопович Ніщененко обраний завідувачем кафедри нормальної та патологічної фізіології тварин у липні 2007 року. Він проводить дослідження з вивчення впливу імплантованих амінокислот на процеси метаболізму в організмі молодняку великої рогатої худоби на відгодівлі.

Під керівництвом М.П. Ніщененка молоді науковці А.П. Штепенко, який у 2011 р. захистив кандидатську дисертацію, та О.А. Порошинська вивчають вплив незамінних та сірковмісних амінокислот на процеси метаболізму в організмі молодняку великої рогатої худоби і комплексу амінокислот під час вирощування перепелів. А.П. Штепенко під керівництвом професора Ніщененко М.П. у 2011 році захистив дисертацію.

Доцент С.С. Шмаюн та професор М.П. Ніщененко проводять дослідження

Успішно працює над виконанням докторської дисертації доцент Шмаюн Сергій Степанович. В.о. доцента Прокопішина Тетяна Борисівна готує до видання посібник з фізіології риб.

Добросовісно працюють на кафедрі старший лаборант Микитенко Руслана Іванівна, лаборант Оніщенко Віра Петрівна, старший лаборант Стовбецька Людмила Степанівна.

З 2005 до 2007 рр. кафедру очолював доктор ветеринарних наук, доцент А.Й. Краєвський.

Склад кафедри нормальної та патологічної фізіології тварин, 2010 р.

На сьогодні кафедра забезпечена сучасним обладнанням для ведення навчального процесу на високому теоретичному і практичному рівнях.

За участі М.П. Ніщенка підготовлена та видана “Фізіологія сільськогосподарських тварин”, – підручник для підготовки бакалаврів напряму „Ветеринарна медицина” у вищих навчальних закладах III–IV рівнів акредитації аграрного профілю. Співробітниками кафедри був підготовлений і тричі перевиданий “Лабораторний практикум з фізіології тварин”, опубліковані “Методичні вказівки до лабораторних занять з патологічної фізіології”, інша методична література.

В останні роки велика увага приділяється підвищенню рівня та інтенсивності науково-методичної роботи, впровадженню комп’ютерних технологій у навчальний процес. На кафедрі підготовлено і видано більше 40 методичних розробок.

Наукові пошуки були розширені також за рахунок вивчення фізіологічних основ застосування кормових амінокислотних добавок, їх впливу на підвищення приросту маси тіла та збереження тварин, дослідження патогенезу хвороб за паразитарних інвазій та ін.

Кафедра паразитології та фармакології заснована в 1935 році. Першим завідувачем кафедри був призначений О.З. Єфімов. У складі кафедри працювали: асистентом – Рудько Зінаїда Сергіївна лаборантом – Єфімова Марія Станіславівна, технічним працівником – А.Г. Мельниченко.

Були виготовлені таблиці з морфологічних ознак гельмінтів окремих груп, анатомо-морфологічних особливостей збудників найбільш поширених гельмінтозів, схеми біологічних циклів гео- та біогельмінтів, протозоїв, паразитичних кліщів. Значну допомогу в оформленні кафедри надав студент 3 курсу Онопрієнко. Було придбано 12 штативних луп, 2 біологічних мікроскопи з імерсійною системою, окуляри із покажчиком і вимірювальні лінійки.

На початку 1935 р. лекції з паразитології читав професор Крашенінников. Маючи багатий досвід і великі знання, він приділяв основну увагу морфології і біології збудників паразитарних хвороб.

У 1936–1937 навчальному році кафедрі була виділена ще одна аудиторія площею 30 м². Збільшились можливості для придбання лабораторного обладнання, налагоджувались міжкафедральні зв’язки, почали використовувати для навчання студентів тварин навчально-дослідного господарства інституту, інших господарств, що, у свою чергу, дало можливість поповнювати музей кафедри паразитологічними препаратами, а також проводити науково-дослідну роботу.

До 1937–1938 навчального року кафедра була забезпечена біологічними мікроскопами з імерсійною системою, штативними лупами, а також були придбані: електрична центрифуга, мікротом, сушильна шафа, термостат, необхідне обладнання та реактиви для гістологічних і гематологічних досліджень, а також створені умови для культивування яєць і личинок гельмінтів. Систематизовані колекції гельмінтів дали можливість почати дослідження гельмінтофауни деяких видів тварин України. Результати дослідження зібраних матеріалів з гельмінтофауни м’ясоїдних і свиней були викладені у кількох статтях.

Контингент студентів зростає, збільшувався обсяг навчальної роботи, укріплювалась кафедра кадрами. Асистентом кафедри працював Степан Андрійович Горцевський, старшим лаборантом – Раїса Олександрівна Плахотня, препаратором – Софія Едуардівна Мостицька.

За рівнем свого оснащення, навчальної й науково-дослідної роботи кафедра зайняла належне місце на ветеринарному факультеті. Не знижувалися темпи розширення навчальної бази. За домовленістю із терапевтичною клінікою вдалося одержати бокс для тварин у стаціонарі і право користуватися діагностичним манежем для клінічних занять зі студентами. Розширилась площа аудиторій кафедри до 50 м². Це дозволило забезпечити кафедру макропрепаратами, оскільки одна кімната була виділена для зберігання музейних препаратів у виготовлених шафах. Обсяг навчальної роботи з кожним роком зростав, зокрема поповнення груп за рахунок студентів ветеринарного і зоотехнічного факультетів Росошанського інституту птахівництва, приєднаного до Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Штат кафедри стабілізувався в складі керівника кафедри О.З. Єфімова, асистента Р.А. Плахотні, старшого лаборанта Н.Н. Штики, лаборанта М.С. Єфімової, старшого препаратора С.Е. Мостицької, препаратора М.А. Святненко і технічного працівника А.Г. Мельниченко.

У 1938–1939 навчальному році були створені картограми географічного розповсюдження інвазійних хвороб, схеми раціонального використання випасів, таблиці. Були поповнені й розширені колекції препаратів, у тому числі збудників протозойних хвороб та їх переносників, збудників нашкоджень хвороб і муляжі ураженої шкіри.

У період німецької окупації Білої Церкви майно кафедри паразитології було розграбоване і знищене. Приміщення кафедри паразитології були віддані під військовий шпиталь. Під час боїв за звільнення Білої Церкви (січень 1944 року) будинок, де розташовувалася кафедра паразитології, був частково зруйнований. На кафедру почали прибувати співробітники з місць евакуації та демобілізовані з лав Червоної Армії. Доцент О.З. Єфімов у 1945 р. дочитував курс паразитології студентам старших курсів, що навчалися до 1941 року. Р.О. Плахотня в період служби в Червоній Армії (1941–1942 рр.) була лікарем-викладачем школи молодших ветфельдшерів фронтового ветлазарету.

У 1945 р. виконуючим обов'язки завідувача кафедри паразитології був призначений кандидат ветеринарних наук Крикунов Михайло Степанович, учасник бойових дій Великої Вітчизняної війни, нагороджений 2 орденами і 7 медалями.

Разом з асистентом Р.О. Плахотньою він взявся за відновлення кафедри. Завдяки наполегливій роботі впродовж двох років кафедра була забезпечена всіма препаратами гельмінтів, необхідними для навчального процесу. Музейні експонати кафедри свідчили про найбільш розповсюджені паразитози в Київській області. На кафедрі не було навчального обладнання та необхідних меблів. Студенти писали конспекти лекцій, сидячи на підвіконні або на лавках, зроблених лаборантами і асистентами інституту. Однією з теслярських бригад керувала сама Р.О. Плахотня. Оскільки кафедра не мала жодного оптичного приладу, то спочатку вона користувалась послугами кафедри патанатомії, яка мала в своєму розпорядженні 9 застарілих мікроскопів різних марок. Декілька мікроскопів для потреб кафедри придбали у людей за готівку. З великими труднощами було отримано інше навчальне обладнання: штативна лупа, ручна центрифуга, деякий посуд, пінцети, ножиці та інше. Була реставрована електроцентрифуга.

З 1 вересня 1950 до 8 грудня 1952 рр. М.С. Крикунов роботу на кафедрі паразитології поєднував з роботою декана ветеринарного факультету, а після цього до грудня 1955 р. – заступника директора інституту з навчальної та наукової роботи. І надалі із 1961 р. протягом року він працює на цій же посаді, а після цього – до 18 грудня 1973 рр.

М.С. Крикунов за сумісництвом працював на посаді проректора з навчальної роботи. Наукова робота на кафедрі з приходом М.С. Крикунова значно активізувалася. В цей період (1946–1950 рр.) виникла необхідність вивчення та надання допомоги колгоспам з ліквідації гельмінтозів великої рогатої худоби та свиней. М.С. Крикунов особисто вивчав питання патогенезу і лікування свиней за аскаридозу. З цих питань ним опубліковано 16 наукових робіт. У 1963 р. у ВІПІСі він захистив докторську дисертацію на тему “Порушення секреторної та екскреторної функцій деяких травних органів і зміни в складі крові за аскаридозу свиней”, затверджений ВАК СРСР 21 травня 1964 р. У вченому званні професора М.С. Крикунов затверджений 27 червня 1966 р.

Восени 1955 р. кафедра паразитології була об'єднана з кафедрою епізоотології. Завідувачем об'єднаної кафедри був призначений професор Кудрявцев Георгій Олексійович.

**Завідувач кафедри паразитології
і фармакології (1964–1982 рр.),
професор М.С. Крикунов**

З 1 вересня 1964 р. кафедра паразитології стала самостійною, до неї приєднали лабораторію фармакології. М.С. Крикунов очолював кафедру до 5 листопада 1982 р., потім добровільно передав керівництво своєму учневі – М.М. Вовченку, залишившись працювати на посаді професора. 24 жовтня 1980 р. Указом Президії Верховної Ради Української РСР М.С. Крикунову присвоєно почесне звання “Заслужений працівник вищої школи Української РСР”.

Курсом фармакології керувала кандидат, а пізніше – доктор ветеринарних наук Віра Семенівна Хоменко.

Визначною подією для кафедри паразитології та фармакології було обладнання клініки інвазійних хвороб. Це дало можливість проводити курації хворих тварин у цій клініці та оформляти академічні історії хвороби під керівництвом ординатора. Окремі студенти замість історії хвороби могли виконувати у виробничих умовах курсові роботи.

За час свого післявоєнного існування кафедра придбала велику кількість навчального та наукового обладнання. На лабораторно-практичних заняттях кожен студент був забезпечений сучасним біологічним мікроскопом. Була достатня кількість електричних центрифуг, термостатів, холодильників, ФЕК, апарат для мікроелектрофорезу та інше обладнання. Крім того, у приміщенні ветеринарних клінік була організована міжкафедральна лабораторія, де знаходилося коштовне на той час обладнання, яке було доступне для використання всім співробітникам і аспірантам факультету, у тому числі й кафедри паразитології та фармакології.

З ініціативи М.С. Крикунова та за його участі з 1966 р. в інституті був введений програмований контроль знань студентів. 1966 року вперше на ветеринарному факультеті Білоцерківського сільськогосподарського інституту був введений захист дипломних робіт замість здачі студентами державних іспитів. Першу дипломну роботу захистила студентка Р.М. Гаврилюк на тему „Досвід боротьби з фасціольозом овець у колгоспі „Комуніст“ Ружинського району Житомирської області“. Державна екзаменаційна комісія оцінила роботу на „відмінно“. За прикладом кафедри паразитології та фармакології дипломників стали готувати всі клінічні кафедри. З 1964 р. на кафедрі функціонує аспірантура. Під керівництвом професора М.С. Крикунова підготовлено і захищено 12 кандидатських дисертацій, велику увагу він постійно приділяв студентській науковій роботі. На кафедрі працювали два студентських наукових гуртки – паразитологічний і фармакологічний. Під керівництвом викладачів студенти виконували експериментальні дослідження і готували реферативні доповіді. Роботи студентів А.Т. Швиденка (“Дегельмінтизація великої рогатої худоби при телязії”) і Є.Н. Пастушенка (“Досвід боротьби з фасціольозом овець”) були опубліковані в “Наукових записках” БЦСГІ у 1958 р. (т. 7). У 1979 р. на кафедрі працювали: завідувач кафедри – професор М.С. Крикунов; професор кафедри В.С. Хоменко; асистент, кандидат ветеринарних наук М.Є. Дідківський; асистент, кандидат біологічних наук З.І. Косих; асистент П.О. Мозговий; асистент О.С. Погорілий; старший лаборант Г.С. Войтенко; старший лаборант Н.В. Авраменко; лікар-ординатор А.Н. Кращенко; препаратер Л.М. Пшенківська; препаратер П.А. Семчук; старший лаборант за держдоговором П.І. Морозова; лаборант В.П. Оніщенко; лаборант В.М. Лазарко. За участі співробітників лабораторії паразитології у 1972 і 1975 рр. в Білоцерківському сільськогосподарському інституті були проведені VII і VIII наукові конференції паразитологів України. Викладачі лабораторії паразитології у 1978 р. брали участь в роботі I Всесоюзного з’їзду паразитологів (м. Полтава). М.С. Крикунов був учасником XXI Всесвітнього ветеринарного конгресу.

За участь у Великій Вітчизняній війні М.С. Крикунов нагороджений орденом Червоної Зірки і п’ятьма медалями. За період роботи в БЦСГІ вчений нагороджений орденом “Знак Пошани” (1954 р.); медаллю учасника ВВДСГ (1955 р.); ювілейною медаллю за відзнакою до 100-річчя з дня народження В.І. Леніна (1970 р.); знаком МСГ СРСР “Відмінник соціалістичного сільського господарства” (1970 р.); нагрудним знаком Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти СРСР “За відмінні успіхи в роботі” (1971 р.).

З 1982 до 1987 рр. кафедрою паразитології та фармакології завідував Вовченко Микола Максимович. У період роботи у вузі Микола Максимович вніс значний вклад у вивчення особливостей розвитку патологічного процесу в свиней за стронгілоїдозу, а в курей – аскаридозу, а також у розробку ефективних заходів боротьби з цими інвазіями. Протягом всього періоду роботи він брав участь у виконанні госпдоговірних та держбюджетних тем, керував аспірантурою, брав активну участь у суспільному житті кафедри, факультету та університету. Ним опубліковано понад 50 наукових праць, значна кількість рекомендацій та методичних розробок.

З 1988 до 2003 рр. кафедру паразитології та фармакології очолював доктор ветеринарних наук, професор Артеменко Юрій Григорович – відомий в Україні вчений-гельмінтолог.

Більше 30 років життя Ю.Г. Артеменко присвятив вивченню небезпечних для тварин і людей гельмінтозів, зоонозів – трихінельозу та ехінококозу. Отримані ним нові дані щодо факторів та шляхів ураження тварин і людей збудниками цих інвазій увійшли у матеріали докторської дисертації (1987 р.), в інструкцію “О мероприятиях по предупреждению и ликвидации заболеваний животных гельминтозами” (1989). Він є одним зі співавторів діагностикуму для НРІФ та ТУ для прижиттєвої діагностики трихінельозу свиней у цій редакції.

За 15-річний період роботи Ю.Г. Артеменка на кафедрі створювалася матеріально-технічна база: поповнювався макро- та мікропрепаратами музей лабораторії паразитології, були придбані сучасний трихінелоскоп та АВТ-4Л для проведення лабораторно-практичних занять зі студентами і слухачами Інституту післядипломного навчання.

Професор Ю.Г. Артеменко – співавтор типової програми з паразитології та інвазійних хвороб тварин (2001 і 2005 рр.). За редакцією Юрія Григоровича написаний підручник “Ветеринарна паразитологія” для студентів аграрних закладів освіти І та ІІ рівнів акредитації (1998); він є співавтором підручника для студентів вищих навчальних закладів ІІІ-ІV рівнів акредитації “Паразитологія та інвазійні хвороби с.-г. тварин” (1996) та “Практикуму з паразитології” (1999). Ю.Г. Артеменко був членом 2-х спеціалізованих рад із захисту докторських дисертацій, членом Координаційної ради країн СНД з ветеринарної паразитології.

З 1988 р. на кафедрі працює кандидат ветеринарних наук, старший науковий співробітник Артеменко Людмила Павлівна. Кандидатську дисертацію захистила у 1967 р. Надалі результатом її 13-річної наукової діяльності стала розробка та впровадження у виробництво вакцини проти європейського гнильця бджіл. На замовлення Держдепартаменту ветеринарної медицини України в колективі співробітників вона виконує наукову роботу з розробки сучасних методів діагностики трихінельозу тварин. За її участі розроблена тест-система для ІФА за трихінельозу тварин. Л.П. Артеменко є співавтором підручника “Ветеринарна паразитологія” для студентів ВНЗ І-ІІ рівнів акредитації, членом фармакологічної і ради Державного комітету ветеринарної медицини. Чуйна і принципова, користується повагою в колективі, серед студентів і ветеринарних фахівців.

З вересня 2003 р. кафедрою паразитології та фармакології завідує Пономар Сергій Іванович, науково-дослідна робота якого тісно пов'язана з розробкою заходів боротьби з нематодозами свиней. Він постійно бере участь у роботі міжнародних, республіканських та міжвузівських конференцій і семінарів з проблем ветеринарної паразитології, імунології, біохімії, діагностики та терапії.

Результати роботи вченого відображені у більше ніж 200 наукових працях. Серед останніх у співавторстві: “Ветеринарна паразитологія” (підручник для вищих навчальних закладів І-ІІІ рівнів акредитації), “Довідник лікаря ветеринарної медицини”, монографія “Інфекційні та інвазійні хвороби кролів”, “Тлумачний словник клінічних термінів ветеринарної медицини”, “Словник паразитологічних термінів у ветеринарній медицині”, “Довідник з визначення гельмінтів тварин”.

Лабораторія фармакології почала свою роботу як окрема кафедра у складі Білоцерківського сільськогосподарського інституту у 1934 році. Першим завідувачем кафедри був професор Н.Ф. Попов, який працював до 1935 р. Його замінив професор Поніровський, а з 1936 р. кафедру очолив професор Грейліх Євграф Оскарович, який працював до 1941 року. Разом з ним працювали асистентами О.І. Мудрицька і В.С. Золотов.

Із 1945 до 1946 рр. завідував кафедрою за сумісництвом та читав лекції з фармакології кандидат ветеринарних наук, доцент Київського ветеринарного інституту Баженов Сергій Васильович. Його асистентом була Анісіна Серафима Василівна.

У 1946–1947 навчальному році кафедру очолював патофізіолог В.П. Козловський, також за сумісництвом, а у 1947–1949 рр. – фізіолог професор Лабутін Іван Іванович. Його замінив у 1949–1950 навчальному році С.А. Гершман.

У 1947 р. кафедра фармакології була переведена в окрему будівлю, а в 1949 р. для неї було відведене праве крило у ветеринарному корпусі (3 кімнати на 1-му поверсі). Ці роки можна назвати роками становлення кафедри фармакології. Був організований віварій для дослідних тварин та придбане деяке лабораторне обладнання. У 1951 р. на кафедрі були запроваджені посади старшого лаборанта і препаратора, які відповідно зайняли В.П. Герасименко і Т.В. Братунова.

Завідувач кафедри паразитології і фармакології (1988–2003 рр.), професор Ю.Г. Артеменко

З 1950 до грудня 1959 рр. завідувачем кафедри був кандидат ветеринарних наук, доцент Семененко Борис Михайлович, а з жовтня 1961 р. лабораторію фармакології очолила кандидат ветеринарних наук, доцент Хоменко Віра Семенівна.

Разом з нею на посаді асистента з 1962 до 1963 рр. працювали І.Є. Прокудович, фармацевт за освітою, а з 1963 до 1968 рр. – А.З. Ємець, з 1968 до 1971 рр. – І.С. Панько.

Із самого початку своєї діяльності на посаді завідувача лабораторії фармакології В.С. Хоменко активно зайнялася зміцненням матеріально-технічної бази, модернізацією науково-методичного та інформаційного забезпечення навчального процесу.

Нею були розроблені сучасні методики ведення лабораторно-практичних занять із загальної та спеціальної фармакології, започатковано проведення занять з вивчення дії лікарських препаратів на організм тварин з обов'язковою демонстрацією дослідів та визначенням стану тварин до і після введення речовин і повним аналізом їх впливу. Була відроджена робота наукового студентського фармакологічного гуртка.

З 1974 до 1994 рр. під керівництвом і за безпосередньої участі В.С. Хоменко на базі лабораторій фармакології і біохімії Білоцерківського сільськогосподарського інституту, лабораторій токсикології і біохімії Всесоюзного НДІ гігієни і токсикології пестицидів, полімерних і пластичних матеріалів МОЗ СРСР, Білоцерківської інкубаторної станції, птахофабрики, птахівницьких ферм колективних господарств Київської області, Краснодарської науково-дослідної станції почали проводитися дослідження щодо вивчення впливу основних похідних 5-нітрофурану на організм здорових і хворих на сальмонельоз курей різного віку та різної породи.

Результати особистих досліджень В.С. Хоменко, узагальнені нею у докторській дисертації (1971 р.), знайшли відображення у понад 250 наукових працях, у тому числі в 5 настановах Головного управління ветеринарії МСГ СРСР щодо використання фурагіну, фуразоліну, фуразолідону, фурадоніну, фурациліну у ветеринарії (1985 р.); брошурі “Нітрофурани” (1980 р.); 3-х довідниках: “Антибіотики, сульфаніламід і нітрофуран у ветеринарії” (1988 р.), „Несумісність, побічна дія лікарських препаратів і засоби допомоги при отруєннях” (1991 р.), „Лікарські рослини у ветеринарній, медичній та народній практиці” (1994 р.); методичних вказівок щодо застосування нітрофуранів (1980 р.), несумісності лікарських речовин (1989 р.), засобів з попередження та лікування отруєнь тварин лікарськими речовинами (1990); щодо збору, сушіння і застосування лікарських рослин (1992 р.); вивчення ботанічних показників і використання лікарських і отруйних рослин (1993 р.).

Кафедра паразитології та фармакології (2010 р.)

Понад 10 років Віра Семенівна успішно очолювала студентське наукове товариство інституту. Студентські наукові праці, що були виконані за її керівництва, відрізнялися чіткою логікою наукових досліджень, ґрунтовним виконанням, ретельним науковим аналізом, тому багаторазово відзначалися на різних конкурсах – всесоюзних, республіканських, міжвузівських.

За керівництва В.С. Хоменко підготовлено і захищено 2 кандидатських дисертації (Погорілий О.С. і Авраменко Н.В.).

Упродовж 15 років Віра Семенівна входила до складу спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій при Московській ветеринарній академії і Фармакологічного Комітету при Головному управлінні ветеринарії Міністерства сільськогосподарства СРСР, де гідно представляла Україну.

З 1941 до 1944 рр. вона була на фронті, є учасником бойових дій. За мужність нагороджена медаллю „За перемогу у Великій Вітчизняній війні” (1945 р.), орденом Вітчизняної війни II ступеня та орденом Богдана Хмельницького III ступеня, 13-ма ювілейними медалями.

Науково-педагогічна діяльність В.С. Хоменко відмічена орденом № 1 БДАУ “За мудрість, вірність і самовідданість” (2001 р.), галузевим Знаком пошани I ступеня (2001 р.), почесним знаком “Відмін-

ник вищої школи СРСР” (1990 р.), почесним званням “Заслужений працівник народної освіти України” (1991 р.), орденом княгині Ольги III ступеня (2001 р.).

Нині успішне ведення навчального процесу та наукових досліджень на кафедрі забезпечують Авраменко Н.В., Козій Н. В., Погорілий О.С.

Кафедра терапії та клінічної діагностики. Кафедра патології і терапії внутрішніх незаразних хвороб тварин та клінічної діагностики організована в 1934 році. Протягом 75 років існування змінювалися структура кафедри, її керівники і склад. Як у краплині води віддзеркалюється сонце, так і в історії кафедри відбивається історія ветеринарної освіти у нашій державі. Організатором кафедри був доцент Гіммельрейх Павло Іванович. Спочатку вона розташовувалася в окремому приміщенні на вулиці Голубиній, а з 1938 р. – у ветеринарній клініці. У довоєнний час тут працювали асистенти Радзиловський Вольф Аронович, Охрончук Семен Павлович (з 1938 до 1941 рр., випускники нашого інституту 1937 р.; доля їх не відома, очевидно, загинули в роки Великої Вітчизняної війни); Г.Й. Риченко (1938–1941 рр.); з 1938 р. навчався аспірант С.П. Гоженко, а з 1939 р. – М.Х. Ковбасенко. Старшими лаборантами працювали О.С. Жицька і Р.О. Плахотня (1938–1941 рр.), ординатором – Квітка Федір Юхимович (до 1939 або 1940 р.; загинув після війни), а потім Злочевський Олександр; ветфельдшером кафедри із січня 1938 до 22 червня 1941 рр. – Я.Г. Сацков. Співробітники кафедри вивчали шлунково-кишкові хвороби у коней: гостре розширення шлунка, хімо- і копростаз). За цією темою П.І. Гіммельрейх у 1936 р. захистив докторську дисертацію “К вопросу острого расширения желудка у лошадей”, у 1937 р. йому присвоєно вчене звання професора. Із перших днів Великої Вітчизняної війни пішли на фронт М.Х. Ковбасенко, С.П. Гоженко, С.П. Охрончук, В.А. Радзиловський, Я.Г. Сацков.

У повоєнні роки з відновленням роботи інституту почала працювати й кафедра. У ній відбулося кілька реорганізацій. З 1944 р. вона мала назву “кафедра патології і терапії внутрішніх незаразних хвороб тварин з клінічною діагностикою”.

У 1944 р. завідувачем кафедри патології і терапії внутрішніх незаразних хвороб тварин і клінічної діагностики був призначений (за сумісництвом) завідувач кафедри терапії Київського ветеринарного інституту професор Соколов Дмитро Васильович. Матеріальна база кафедри патології і терапії під час війни була повністю зруйнована, тому вона тимчасово знаходилась у невеликих приміщеннях по вул. Голубиній, де проводилися практичні заняття і прийом хворих тварин. У перші повоєнні роки на кафедрі спеціальної патології і терапії, окрім професора Д.В. Соколова, працювали: асистентами – Р.Г. Сацков і К. В. Орлова, старшими лаборантами Р.О. Плахотня, Г.Й. Риченко, Ю.О. Павловський, К.Г. Салтикова, ординаторами – О.П. Шиповська, М.Х. Ковбасенко, Г.П. Дубовий.

У 1946 р. клінічна діагностика була відокремлена в окрему кафедру. Лекції з клінічної діагностики читав доцент Борисевич В'ячеслав Йосипович (з 28 жовтня 1947 до 1 вересня 1948 рр.) Упродовж одного року виконував обов'язки завідувача кафедри клінічної діагностики доцент Маханько Андрій Васильович, який з 1 жовтня 1945 р. завідував кафедрою патофізіології в нашому інституті. Разом з ним працювали асистент С.П. Гоженко (1946 р.) і старший лаборант О.В. Кромбет. Після доцента А.В. Маханька обов'язки завідувача кафедри клінічної діагностики з 18 червня 1948 р. виконував Ляпустін Олексій Костянтинович. У 1949–1953 рр., крім О.К. Ляпустіна, на кафедрі клінічної діагностики з рентгенологією працювали асистенти С.П. Гоженко і Т.А. Ляпустіна (з 30 березня 1951 р.), старшим лаборантом, а потім асистентом В.С. Шадріна (з 1 лютого 1952 р.), лаборантами А.А. Загурська, М.О. Сінкович, О.В. Анісімова.

А.В. Маханько надалі працював на кафедрі патологічної фізіології. Він розробив, теоретично і експериментально обґрунтував механізм дії і застосування препаратів панкреатитотоксичної сироватки під час відгодівлі тварин і срібної води – за шлунково-кишкових хвороб молодняку. Докторську дисертацію захистив 2.07.1958 р. Андрій Васильович володів англійською, німецькою, казахською, татарською і киргизькою мовами, був чудовим лектором і педагогом, інтелігентом, людиною науки, принциповим, об'єктивним і коректним, любив природу. Його лекції були наповнені філософським змістом і з цікавістю сприймалися аудиторією.

Доцент Маханько
Андрій Васильович

Обидві кафедри існували окремо до 1 вересня 1953 р., коли вони були об'єднані в одну, офіційна назва якої – кафедра патології і терапії незаразних хвороб та клінічної діагностики. Об'єднаною кафедрою завідував доцент Ковбасенко Мусій Хомович. Працювали в цей період (1953–1956 рр.) професор М.Т. Скородумов, доцент О.К. Ляпустін, в.о. доцента Т.А. Ляпустіна, асистенти – Г.Й. Риченко, І.Д. Ганжа, С.П. Гоженко, В.С. Шадріна, ординатори – В.Г. Сторожик, М.Ю. Солопенко, Г.Х. Зінченко, яка згодом працювала старшим лаборантом, лаборанти – Л.І. Безпечний, П.М. Марусяк, П.М. Бойко, В.В. Павлова, санітарки – О.В. Целікова, М.С. Вітер, А.Н. Винарська.

Найбільш вагомий внесок у післявоєнну історію кафедри (50–60 роки ХХ ст.) внесли М.Х. Ковбасенко, М.Т. Скородумов, С.П. Гоженко, І.Д. Ганжа, М.З. Черниш.

Ковбасенко Мусій Хомович кандидатську дисертацію з ілеусу в коней захистив 2.04.1947 р. Кафедру терапії очолив 1.01.1948 р. Після захисту кандидатської дисертації М.Х. Ковбасенко почав працювати над вивченням бронхопневмонії. Він розробив та впровадив у практику методику лікування телят і поросят бензилпеніциліном на різних розчинниках, вивчав етіологію і патогенез бронхопневмонії, розробив методи диференціальної діагностики, комплексну схему лікувальних та профілактичних заходів. М.Х. Ковбасенко у 1959 р. опублікував монографію “Застосування антибіотиків у тваринництві”, дві наукових методичні рекомендації та близько 50 статей, причому публікації щодо пеніцилінотерапії тварин, хворих на бронхопневмонію, друкувалися у 1950–1954 рр. Пройшло більше 55-ти років, а ці роботи залишаються актуальними. За керівництва М.Х. Ковбасенка виконано та захищено 5 кандидатських дисертацій. Професор М.Х. Ковбасенко вів велику громадську роботу: протягом 10-ти років був головою профкому інституту, неодноразово обирався до складу партійного бюро факультету і парткому інституту, більше 12-ти років очолював міське товариство “Знання”. З 1959 до 1965 рр. він працював деканом ветеринарного факультету. Його завжди вирізняли невгамовна творча енергія, працелюбність, наполегливість у виконанні поставленої мети. Він пройшов великий шлях воїна, трудівника, вченого.

**Професор Ковбасенко
Мусій Хомович**

**Професор Скородумов
Митрофан Тихонович**

Бойовий і трудовий шлях Мусія Хомовича держава відзначила орденом Трудового Червоного Прапора, медалями “За оборону Києва”, “За победу над Германией”, “За трудовую доблесть”, “20 лет Победы в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.”, “За доблестный труд” та ін. Трудовий стаж М.Х. Ковбасенка – півстоліття, з яких 36 років він віддав інституту. З його ім'ям пов'язане становлення кафедри у післявоєнні роки та значні здобутки в галузі вивчення патології і лікування легеневих хвороб та хвороб органів травлення у свійських тварин. Очолював кафедру до 15.XII.1978 р. Помер М.Х. Ковбасенко 16.09.1982 р.

Протягом двох років (з 1954 до 1956 рр.) перебування М.Х. Ковбасенка в докторантурі, а потім до 2 липня 1957 р. обов'язки завідувача об'єднаної в 1953 р. кафедри терапії та клінічної діагностики виконував професор Скородумов Митрофан Тихонович, який починав свою педагогічну кар'єру з 1926 р. у Новочеркаському зооветеринарному інституті. З 1950 р. – професор кафедри у Білоцерківському СГІ.

Широка ерудиція, висока педагогічна майстерність, справедливість, принциповість – риси, які високо цінували колеги та студенти. М.Т. Скородумов – співавтор підручника “Частная патология и терапия”, першого (1938 р.) і другого (1947 р.) видань. У червні 1957 р. М.Т. Скородумова за конкурсом було обрано на посаду завідувача кафедри терапії і клінічної діагностики Української сільськогосподарської академії.

Сергій Павлович Гоженко на посаду асистента кафедри клінічної діагностики зарахований 1.09.1946 р. Він працював над удосконаленням методів підрахунку формених елементів крові. Ним внесені дві технічні раціоналізаторські пропозиції, видані Міністерством охорони здоров'я СРСР: “Окулярная сетка для подсчёта форменных элементов крови” і “Карандаш-счётчик для подсчёта клеток крови”. Кандидатську дисертацію захистив 9.05.1955 р., на посаду доцента обраний 1958 р., а у вче-

ному званні доцента затверджений 1961 р. Працював на кафедрі до 5 вересня 1974 р.

С.П. Гоженко був скромною, принциповою і доброю людиною. Багато уваги приділяв удосконаленню методики викладання курсу клінічної діагностики, оснащенню кафедри лабораторним обладнанням, розробив гематологічні профілі для тварин різних видів, проводив велику громадську роботу: довгі роки був партгрупоргом кафедри, обирався секретарем і членом партійного бюро факультету, деканом ветеринарного відділення університету сільськогосподарських знань, головою клінічної ради.

С.П. Гоженко завжди був прихильником нового, водночас він першим принципово виступив на захист пріоритету російського вченого Горяєва, показавши переваги його сітки для підрахунку формених елементів крові перед зарубіжними (журнал “Ветеринария”, 1952; № 3). Він першим почав впроваджувати міжнародну систему одиниць вимірювання (SI) і тому не дивно, що Сергій Павлович був співавтором випущеної у 1983 р. методички “Интернациональная система единиц измерения (СИ) в ветеринарной диагностике”. Це була перша у ветеринарії спроба довести до науковців і практиків таку систему. На його становлення, як ученого, значний вплив справили видатний терапевт – професор Г.В. Домрачев. С.П. Гоженко – надзвичайно уважна і лояльна людина, але був принциповим і непохитним у своїх наукових, педагогічних та моральних переконаннях. Помер С.П. Гоженко 7 лютого 1984 р.

Доцент С.П. Гоженко

З 20 березня 1951 р. асистентом кафедри був зарахований Ганжа Іван Демидович, який мав великий практичний досвід і пройшов буремні роки Великої Вітчизняної війни, нагороджений 7 медалями. Кандидатську дисертацію з питань патології сичужної секреції захистив 12.06.1961 р. У вченому званні доцента затверджений 16.03.1966 р. І.Д. Ганжа запропонував набір зівників оригінальної конструкції, які полегшують введення рото-стравохідних зондів, зокрема конструкції А.Л. Хохлова. Ними й донині користуються викладачі кафедри та студенти. Він вивчав різні питання патогенезу хвороб органів травлення, плевриту, токсичності сполук фтору. Іван Демидович був бджолярем і тому заняття, які він проводив щодо хвороб бджіл, були цікавими, високопрофесійними і добре сприймалися аудиторією. Окрім бджолярства, в Івана Демидовича було ще два захоплення: столярна справа і квіти. Необхідно пам'ятати патріотизм доцента І.Д. Ганжі і любов до рідної мови – завжди він викладав предмет лише українською. На пенсію вийшов 1971 р., помер 23.05.1999 р.

Ветеран кафедри – асистент Черниш Максим Захарович (з 1.09.1962 р.) вивчав функціональний стан печінки за гастроентериту телят, вплив підвищених доз фтору на овець і молодняк великої рогатої худоби. Він неодноразово обирався парторгом і профоргом кафедри, головою ветеринарної секції товариства “Знання” інституту. Максим Захарович поєднував великий практичний досвід і глибокі теоретичні знання, надавав допомогу виробництву в діагностиці хвороб, організації лікувальних і профілактичних заходів, завжди був готовий прийти на допомогу своїм колегам по роботі. У цьому йому завдячують М.О. Костина, В.І. Федюк, В.І. Левченко, Л.І. Коваленко, Ш.М. Абдуллаєв, М.З. Черниш – учасник Великої Вітчизняної війни, нагороджений медаллю “За победу над Германией”. Його мирна праця неодноразово відмічалася подяками ректорату інституту і правління міського товариства “Знання”. Все життя Максима Захаровича пройшло у праці. Варто було лише подивитися на виконання ним педагогічного навантаження: воно завжди найбільше. Всі, хто знав Максима Захаровича, будуть завжди пам'ятати його щире серце, доброзичливість і батьківське піклування про молодих викладачів. На пенсію вийшов 3 липня 1991 р.

У 60-х роках на кафедрі починається підготовка аспірантів. Першим до аспірантури (20.04.1962 р.) був зарахований Чеканович Геннадій Мечиславович. З 1966 р. переїхав на роботу в Одеський СГІ, кандидатську дисертацію захистив восени 1966 р. У вченому званні доцента затверджений 1 квітня 1970 р. Надалі багато років віддав підготовці ветеринарних спеціалістів Кубі (1977 р.) і Гвінеї (1981–1985 рр.). На Кубі Г.М. Чеканович працював у центральній діагностичній лабораторії радником з питань ветеринарії, у Гвінеї – викладачем Канканського університету. Г.М. Чеканович – надзвичайно розумна і комунікабельна людина. Його наукові дослідження з патології печінки у корів і молодняку були цікавими і перспективними. Проте Геннадія Мечиславовича вабили далекі краї.

У 1963 р. аспірантами кафедри зараховані випускники інституту М.О. Костина і В.І. Федюк, які мали досить великий практичний досвід.

Колектив кафедри, 1966 р.

Михайло Олександрович Костина вивчав секреторну функцію підшлункової залози за бронхопневмонії у телят. Ця робота вимагала великої напруги, адже виконувалася на телятах із фістулами, накладеними на протоку залози і тонку кишку. Кандидатську дисертацію М.О. Костина захистив у 1968, докторську – 1997 рр. З 19.04.1974 р. працював у Всесоюзному НДІ незаразних хвороб.

Володимир Іванович Федюк вивчав патологію нирок за бронхопневмонії телят. Кандидатську дисертацію захистив 29.12.1967 р., докторську – 3.04.1992 р. У 1969 р. В.І. Федюк переїхав на роботу в Донський СГІ, завідував кафедрою терапії. Помер у 2010 р.

З квітня 1967 р. після чотирирічної практичної роботи до аспірантури зарахований Левченко Володимир Іванович. Кандидатську дисертацію з вивчення функціонального стану щитоподібної залози за бронхопневмонії у телят захистив у 1970 р., докторську з хвороб печінки у молодняку на відгодівлі – 26.12.1986 р. У вченому званні доцента затверджений 20.10.1976 р., професора – 8.06.1989 р. З 15.12.1978 р. В.І. Левченко – виконувач обов'язків, а з 16.06.1980 р. – завідувач кафедри терапії та клінічної діагностики. 25 грудня 1990 р. В.І. Левченко був обраний членом-кореспондентом Української академії аграрних наук (УААН). Почалася напружена робота з формування тематики наукових досліджень на 1991–1995 рр. відділення ветеринарної медицини. В.І.Левченко працює завідувачем сектору ветеринарної медицини на громадських засадах, а пізніше (1993–1995 рр.) – за сумісництвом. 17 травня 1995 р. В.І. Левченко обраний дійсним членом (академіком) УААН, нині Національна академія аграрних наук (НААН) України. У 1993–1998 рр. працював членом Експертної ради ВАК.

За період роботи на кафедрі В.І.Левченко підготував п'ять докторів (Влізло В.В., Головаха В.І., Фасоля В.П., Сахнюк В.В., Слівінська Л.Г.) та 19 кандидатів наук (Богатко Л.М., Головаха В.І., Сахнюк В.В., Фасоля В.П., Соколюк В.М., Безух В.М., Москаленко В.П., Надточій В.П., Костюк М.М., Чуб О.В., Романюк В.Л., Гарькавий В.О., Розумнюк А.В., Утеченко М.В., Соловйова Л.М., Козій Н.В., Вовкотруб Н.В., Дубін О.М., Петренко О.С.).

Таким чином, створюється школа ветеринарних терапевтів, яка стає провідною в Україні. Це визнання підкріплюється наступним: а) у листопаді 1992 р. на базі кафедри створюється науково-дослідна лабораторія з вивчення хвороб молодняку великої рогатої худоби; б) у жовтні 1996 р. на базі

кафедри і проблемної лабораторії створюється науково-дослідний інститут внутрішніх хвороб тварин; в) кафедра є одним зі співучасників створення спеціалізованої вченої ради (вперше з 2 січня 1998 р.) із захисту докторських і кандидатських дисертацій; г) учні, виховані В.І. Левченком, почали готувати свої кадри; д) колектив кафедри став ініціатором і об'єднувальною ланкою фахівців різних вузів щодо написання підручників для вищих навчальних закладів 3–4 рівнів акредитації і практичних фахівців. З 1995 р. за редакцією академіка НААНУ В.І. Левченка були видані 5 підручників, 2 довідники, 2 навчальні посібники, 1 практикум. Крім того, він є співавтором 2 підручників, 4 довідників і 3 навчальних посібників. За період роботи В.І. Левченко, крім перерахованого, опублікував 13 науково-методичних рекомендацій, затверджених органами виконавчої влади України, і 47 навчально-методичних, 300 статей і тез, очолював авторські колективи, які підготували 8 типових навчальних програм, є співавтором 7 патентів і авторських посвідчень, 7 технічних умов, 8 настанов на застосування препаратів.

Володимир Іванович Левченко нагороджений медаллю “Ветеран труда” (1987), знаком “Відмінник освіти України” (2000), Почесною грамотою Верховної Ради (2004) і Кабінету Міністрів (2006) України, є лауреатом премії НААНУ 2003 р. “За видатні досягнення в аграрній науці” (за видання підручника “Внутрішні хвороби тварин”), почесним професором Харківської державної зооветеринарної академії (2002) та Вітебської ордена “Знак Почёта” державної академії ветеринарної медицини (2003). Указом Президента України від 3.08.2009 р. В.І. Левченку присвоєно почесне звання “Заслужений працівник ветеринарної медицини України”.

Підручник “Ветеринарна клінічна біохімія”, підготовлений співробітниками кафедри терапії та клінічної діагностики (Левченко В.І., Головаха В.І., Сахнюк В.В.) у співавторстві з науковцями інших вузів і НДІ, виданий за редакцією В.І. Левченка і В.Л. Галяса, зайняв третє місце у конкурсі на кращий підручник для аграрних вищих навчальних закладів у 2004 р. Авторів підручника “Внутрішні хвороби тварин” (Левченко В.І., Богатко Л.М., Щуревич Г.О.) відмічено подякою Міністерства аграрної політики України (конкурс 2004 р.). В.І. Левченко – лауреат премії ім. С. Гжицького (2010 р.).

В.І. Левченко завжди брав активну участь у громадській роботі: протягом 1972–1977 рр. був головою профбюро факультету, з 1978 р. відповідав за роботу СНТ факультету і допомогу колективу інституту господарствам Білоцерківського району, був членом партійного бюро факультету, а в 1989–1991 рр. – його секретарем, протягом трьох років завідував секцією “Ветеринарна медицина”, яка була складовою відділення тваринництва і ветеринарної медицини НААНУ, протягом 10-ти – членом фармакологічної комісії і більше десяти років – членом науково-технічної комісії Державного департаменту ветеринарної медицини Мінагрополітики України, членом редакційної колегії журналів “Ветеринарна медицина України” і “Аграрні вісті”, відповідальним за науковий збірник ФВМ “Вісник Білоцерківського державного аграрного університету” (за період з 1996 до 2010 рр. підготовлено 20 збірників).

У 70-х роках склад кафедри поповнився новими викладачами: О.О. Бельський, Н.П. Прудеус і Л.І. Коваленко.

Ніна Петрівна Прудеус працювала асистентом кафедри по курсу клінічної діагностики (1.09.1974–1.07.1992). Вивчала патогенез плевриту, брала активну участь у громадській роботі (голова жіночої ради інституту, член партійного бюро). Зробила значний внесок у підготовку молодих викладачів: на її досвіді викладання клінічної діагностики вчилися Л.І. Коваленко, Г.О. Щуревич, Л.М. Богатко, П.Ф. Шевчук, В.В. Влізло, В.І. Головаха та інші. Померла 13 жовтня 2003 р.

Коваленко Леонід Іванович кандидатську дисертацію захистив 17 липня 1973 р., з 1.09.1974 р. – асистент кафедри. Л.І. Коваленко багато зусиль віддав для становлення курсу “Ветеринарна радіобіологія”. Видав навчальні посібники з цієї дисципліни (1987 і 1994 рр.), є автором довідника “Методы терапевтической помощи животным” (1991), 5 навчально-методичних рекомендацій, співавтором “Справочника специалиста ветеринарной лаборатории” (1986). Протягом усіх років виконував значну громадську роботу: у 1974–1978 рр. – член партбюро, у 1977–1983 рр. очолював профспілкове бюро факультету, а з 1978 до 1993 рр. – заступник голови профкому інституту. Багато зусиль приклав щодо забезпечення нового клінічного корпусу лабораторним обладнанням. У грудні 1990 р. обраний завідувачем кафедри безпеки життєдіяльності.

Абдуллаєв Шихкерим Махієвич із 1976 р. – асистент, з лютого 1990 – доцент кафедри. Кандидатську дисертацію захистив у червні 1985 р. Маючи великий практичний досвід, він багато часу приділяв становленню молодого покоління викладачів, щедро передавав їм свій досвід і знання, завжди був готовий прийти на допомогу. Ш.М. Абдуллаєв – співавтор навчального посібника “Хвороби сви-

ней” (2005), 6-ти навчально-методичних рекомендацій та однієї – наукової. Чесний, принциповий, комунікабельний. З січня 2008 р. – на пенсії.

У період з 1980 до 1982 рр. обов’язки завідувача кафедри виконував доцент Шевчук Петро Федорович, який з 1961 р. упродовж 20 років працював асистентом кафедри фізіології. Кандидатську

Доцент Ш.М. Абдуллаєв проводить практичне заняття

дисертацію захистив у 1972 р. Протягом 10-ти років працював заступником декана ветеринарного факультету. Його поважали студенти і колеги. Портрет Петра Федоровича був занесений на міську Дошку пошани, його неодноразово відзначали грамотами, подяками. Проте найбільша шана була йому від колег і студентів. Добрий і принциповий, урівноважений, він завжди з великою відповідальністю виконував покладені на нього обов’язки. Закінчив роботу на кафедрі в січні 1998 р.

Щуревич Григорій Опанасович працював асистентом кафедри з 1979 р., заступником декана ветеринарного факультету (1987–1991), з 2 квітня 1991 до

20 листопада 1993 рр. – завідувачем міжкафедральної лабораторії. Цей період був важливим у житті факультету, коли добудовувався новий клінічний корпус і викладачам необхідно було багато працювати з будівельниками. Тут визначилася особлива роль Григорія Опанасовича у становленні міжкафедральної лабораторії. З 1993 до 1995 рр. Г.О. Щуревич працював заступником директора Інституту післядипломного навчання керівників і спеціалістів ветеринарної медицини, а з 2001 р. – його директором. Кандидатську дисертацію захистив у вересні 1986 р. На посаді доцента з березня 1989 р. Йому властиві риси доброго, вимогливого і чуйного педагога, доброзичливої людини, завжди готової допомогти іншим. Г.О. Щуревич є співавтором підручника "Внутрішні хвороби тварин" (ч. 2).

Колектив кафедри, 1997 рік

Значним є внесок у навчально-методичну роботу, шефство над молодими викладачами кандидата ветеринарних наук Богатка Леоніда Мечиславовича – асистента кафедри з 31.XII.1981 р. Кандидатську дисертацію захистив у 1992 р., у вченому званні доцента затверджений 27.IV.1995 р.

Л.М. Богатко – надзвичайно здібна людина. Він з успіхом освоїв викладання не лише клінічної діагностики і внутрішніх хвороб тварин, а й ветеринарної радіобіології, допомагав молоді у навчальному процесі під час виконання ними дисертаційних робіт, завжди готовий прийти на допомогу колегам. Комунікабельний, проявляє турботу про своїх колег. З 1985 р. – профорг кафедри (до 1995 р.), після цього – заступник завідувача кафедри з навчальної роботи, співавтор 2 підручників: “Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин” (2004) і “Внутрішні хвороби тварин” (ч. 2, 2001 р.), 2 навчальних посібників та практикуму «Загальна терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин» (2000).

Значний доробок у наукову і методичну роботу кафедри вніс доктор ветеринарних наук, професор Влізло Василь Васильович, член-кореспондент (2002 р.), нині – дійсний член (академік) НААН України (2007 р.) та Нью-Йоркської академії наук. З 8.02.1988 р. – асистент, а з 8.05.1994 р. – доцент. В.В. Влізло – перший доктор наук, учень академіка В.І. Левченка. Він ще зі студентських років брав активну участь у науково-дослідній роботі, за керівництва доцента В.І. Левченка виконав дипломну роботу. Кандидатську дисертацію захистив у 1988 р. (керівник професор В.М. Данилевський, МВА), докторську – у 1998 р. Він глибоко і всебічно вивчав етіологію, патогенез, діагностику і методи профілактики жирової гепатодистрофії у високопродуктивних корів, першим в Україні використав ультразвукове сканування, оперував корів зі зміщенням сичуга і зробив перші кроки у ветеринарну лікворологію. В.В. Влізло – автор підручників: “Клінічна діагностика хвороб тварин” (1995), “Внутрішні хвороби тварин”, ч. 1 і 2 (1999 і 2001 рр.), “Ветеринарна клінічна біохімія” (2002) і “Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин” (2004). З 2001р. В.В. Влізло – директор Інституту біології тварин НААН України. Він підготував одного доктора і 10 кандидатів наук, у тому числі за період роботи на кафедрі – двох кандидатів наук. Вперше в Україні В.В. Влізло започаткував вивчення гучастної енцефалопатії.

Окрім В.В. Влізла, плідно працювали над виконанням докторських дисертацій В.І. Головаха (захистив у 2005 р.), В.П. Фасоля (2008 р.) – завідувач кафедри терапії та фізіології тварин Житомирського національного агроєкологічного університету, В.В. Сахнюк (2009 р.).

Головаха Володимир Іванович після закінчення інституту (1985) працював у колгоспі, з 1989 р. – аспірант кафедри. Кандидатську дисертацію захистив у 1995 р., докторську – 2005 р., у вченому званні доцента затверджений 2000 р., професора – 2007 р. В.І. Головаха детально вивчив функціональний стан печінки у коней різного віку та за різних патологій, розробив методи діагностики патології, теоретично і експериментально обґрунтував патогенез, розробив терапію окремих хвороб. В.І. Головаха – фанатично відданий роботі. Необхідно підкреслити ще одну рису Володимира Івановича – готовність завжди прийти на допомогу ближньому. Чесний, принциповий, вимогливий до студентів і своїх колег, але передусім – до себе. Підготував двох кандидатів наук (Жила І.А. і Піддубняк О.В.).

В.І. Головаха – співавтор двох підручників: “Ветеринарна клінічна біохімія” (2002) і “Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин” (2004), “Довідника лікаря ветеринарної медицини” (2004), монографії “Парвовірусні інфекції собак і хутрових звірів” (2001), 4 наукових та 12 навчально-методичних рекомендацій, 120 наукових статей, 54 тез та матеріалів конференцій. Нині В.І. Головаха – провідний спеціаліст України з внутрішніх хвороб коней, керівник двох аспірантів, виконує основну роботу на кафедрі за спеціалізацією “хвороби дрібних домашніх тварин”. Член спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій.

Сахнюк Володимир Володимирович з 1990 р. – асистент, потім аспірант кафедри. Кандидатську дисертацію захистив 1996 р., докторську – 2009 р., у вченому званні доцента затверджений 2000 р. Основний напрям наукових досліджень – поліморбідна внутрішня патологія у високопродуктивних корів (кетоз, гепатодистрофія, міокардіодистрофія). Підготував 2 кандидатів наук (Шарандак П.В. і Тишківська Н.В.). В.В. Сахнюк першим на факультеті почав комп’ютеризацію, зокрема міжкафедральної лабораторії і кафедри. Багато уваги приділив придбання сучасного обладнання для імуноферментного аналізу і полімеразної ланцюгової реакції та створення на цій базі лабораторії новітніх методів дослідження, якою завідує з 2001 р. Він разом з О.Ю. Голуб першими освоїли ІФА для діагностики як інфекційних хвороб (лейкоз, лептоспіроз, бруцельоз), так і ендокринної патології. Нині визначається 19 гормонів, у тому числі Т₃, Т₄, ТТГ гіпофіза, інсулін, кортизол, кальцитонін, паратгормон. У

Професор Головаха В.І.

січні 2006 р. вперше серед ветеринарних науковців України почав визначати 25-гідроксихолекальциферол. В.В. Сахнюк є співавтором 2 підручників: “Ветеринарна клінічна біохімія” (2002) і “Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин” (2004), “Довідника лікаря ветеринарної медицини” (2004), практикуму, 16 навчально-методичних і 3 наукових рекомендацій, затверджених Державним департаментом (Комітетом) ветеринарної медицини України, автором і співавтором 90 статей і 27 тез, 1 патента, одних технічних умов і 2 настанов на застосування препаратів. З 2011 р. – проректор університету з НДР.

Нині (2011 р.) на кафедрі працюють 16 науково-педагогічних працівників: доктори наук Левченко В.І., Головаха В.І., Сахнюк В.В., доценти Безух В.М., Богатко Л.М., Москаленко В.П., Надточій В.П., Розумнюк А.В., Соколюк В.М., Тишківський М.Я., Чуб О.В., Щуревич Г.О., кандидати наук, асистенти Вовкотруб Н.В., Гарькавий В.О., Мельник А.Ю., Піддубняк О.В. Кожен з них зробив вагомий внесок у науку під час виконання кандидатських дисертацій, підготовки навчальних посібників і методичних рекомендацій, а також у навчальну, виховну і громадську роботу. Зокрема, доцент В.П. Москаленко майже рік працював заступником директора ННДЦ університету з тваринництва, 10 років очолював профспілкову організацію факультету. Довгі роки (з 1974 до 2010 рр.) лаборантом, а потім – старшим лаборантом працювала Чирва В.О. Нині ординаторами працюють Москаленко Л.М. і Бережанський М.Г., лаборантами Кубаєвська І.О. і Кравчук О.В., у міжкафедральній лабораторії – Бабюк Б.І. і Остапчук Т.В.

За час існування кафедри змінювалися не лише кадри, дисципліни, які викладалися, а й напрями науково-дослідної роботи, яку умовно можна поділити на 3 етапи. Перший охоплює довоєнні і перші післявоєнні роки (до 1947 р.). У цей час активно вивчали хвороби коней із синдромом колюк. Проте вже в ті роки асистенти Р.Г. Сацков і Г.Й. Риченко вивчали лікувальну ефективність антибіотиків.

Другий етап – широке різнобічне вивчення хвороб органів дихання у телят і поросят (1948–1975 рр.). Фундатором і керівником цього напрямку був професор М.Х. Ковбасенко.

Третій етап науково-дослідної роботи (1975–2010 рр.) – вивчення патології печінки, нирок і метаболічних хвороб у тварин різних видів. Патологію печінки у високопродуктивних корів, телят і молодняку вивчали В.І. Левченко, В.В. Влізло, В.І. Головаха, В.В. Сахнюк, М.В. Утеченко, О.М. Дубін, П.В. Шарандак, коней – В.І. Головаха, свиней – Ш.М. Абдуллаєв, собак – Л.М. Соловійова, В.П. Фасоля, О.А. Дикий; бугаїв-плідників – В.П. Надточій, кіз – С.В. Слюсаренко, овець – В.М. Безух, патологію нирок – І.А. Жила і Н.В. Вовкотруб. Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин, вивчали: В.І. Левченко (ендогенний D-гіповітаміноз), Г.О. Щуревич, В.В. Сахнюк, В.О. Гаркавий (А-гіповітаміноз), В.В. Влізло, В.В. Сахнюк, О.В. Чуб (кетоз), Л.А. Тихонюк, М.М. Костюк, В.О. Гаркавий, О.Ю. Голуб, Л.О. Костенко, О.М. Дубін, В.П. Фасоля, Н.В. Тишківська (рахіт і остеодистрофія), В.П. Москаленко, В.М. Соколюк, О.В. Піддубняк (анемія), Л.Г. Слівінська (анемічний синдром у корів західної біогеохімічної зони України), В.П. Фасоля, В.Л. Романюк, І.П. Лігоміна (ендемичний зуб, мікроелементоз), М.Я. Тишківський (аліментарна дистрофія), В.П. Надточій (антенатальна гіпотрофія).

Останніми роками колектив кафедри найбільше уваги приділяє вивченню хвороб високопродуктивних корів (кетоз, міо-, гепато- і остеодистрофія, гіпотонія передшлунків), що дало змогу разом з професором І.П. Кондрахіним започаткувати новий науковий напрям – вивчення множинної (поліморбідної) внутрішньої патології.

Нові перспективи наукових досліджень на кафедрі з’явилися завдяки організації лабораторії імунноферментного аналізу, що дало змогу вивчати функціональний стан залоз внутрішньої секреції (гіпофіза, щитоподібної, прищитоподібних, підшлункової і кори надниркових залоз).

Вимоги сьогодення, зумовлені введенням спеціалізації, ставлять перед колективом нові завдання. Необхідно проводити підготовку фахівців із хвороб тварин окремих видів. Тому на кафедрі багато уваги приділено вивченню патології печінки та нирок у коней (Головаха В.І., Жила І.А.), апробації нових методів діагностики патології серця (Шарандак П.В.) і остеодистрофії (Тишківська Н.В., Голуб О.Ю.). Вперше на кафедрі почалося вивчення хвороб птиці (Москаленко В.П., Мельник А.Ю.). З часу заснування на кафедрі захищено 9 докторських та 36 кандидатських дисертацій. Колектив кафедри сприяє розвитку наукових досліджень у різних підрозділах як нашого факультету, так й інших ВНЗ України.

Зростанню наукового потенціалу сприяє організація наукових конференцій. Разом з кафедрами акушерства і хірургії організовано і проведено 7 науково-практичних конференцій “Проблеми неінфекційної патології тварин” (1995, 1998, 2000, 2003, 2005, 2008, 2010 рр.).

Значно зросла кількість публікацій наукових статей і методичних рекомендацій. З часу заснування кафедри (1934 р.) і до 1980 р. включно її співробітники опублікували 209 статей, за період від 1981 до 2010 рр. – 690. Опубліковано 3 монографії, розроблено і затверджено органами виконавчої влади (НТР секції тваринництва і ветеринарії МСГ, ВАСГНІЛ) – 18 наукових рекомендацій, видано 4 плакати, 9 інформаційних листків, 6 буклетів для виставок. Співробітники кафедри одержали 8 авторських свідоцтв і патентів, 4 посвідчення на раціоналізаторські пропозиції, розробили і затвердили 8 комплектів науково-технічної документації на препарати та інструменти, 9 настанов на застосування препаратів.

Окрім наукової продукції, колектив кафедри виконує велику видавничу і методичну роботу. Співробітники кафедри є співавторами: 5 підручників для ВНЗ 3–4 рівнів акредитації, виданих за редакцією професора В.І. Левченка – “Клінічна діагностика хвороб тварин” (1995), “Внутрішні хвороби тварин” (ч. 1; 1999), “Внутрішні хвороби тварин” (ч. 2; 2001), “Ветеринарна клінічна біохімія” (2002), “Клінічна діагностика внутрішніх хвороб тварин” (2004), 6-ти навчальних посібників, одного практикуму, 8 довідників, двох монографій і 40 методичних рекомендацій для навчального процесу.

На кафедрі завжди працювали прекрасні помічники – лаборанти і ординатори: Плахотня Р.О., Марусяк П.Н., Павлова В.В., Коломієць Г.Є., Пилінська В.К., Литвинець Р.А., Чередниченко Г.Д., Гайдук (Чирва) В.О., Гальчус (Устименко) Г.П., Чадюк (Урсулова) Т.І., Шляпська Т.О., Макарчук (Соловійова) Л.М., Морозова П.І., Гарькава А.О., Надточій В.М., Піддубняк О.В., Москаленко Л.М., Бережанський М.Г., Кравчук (Даниленко) О.В., Кубаєвська І.О. Зокрема Г.Є. Коломієць – некоронований “професор” з дослідження сечі і лейкограми. Довгі роки доглядала тварин О.В. Целікова.

Співробітники кафедри ще з початку 70-х років активно виконували госпдоговірну, а потім і держбюджетну тематику. Варто згадати перші кроки із профілактики гострих респіраторних хвороб. Пізніше тематика мала й іншу спрямованість (патологія обміну речовин, печінки, множинна внутрішня патологія у високопродуктивних корів і коней).

Колектив кафедри виконує держбюджетну тематику за угодами з Державним департаментом (комітетом) ветеринарної медицини та госпдоговірну. За цими темами працювали Вахутинський М.М., Надточій В. М., Петрова С.Н., Соловійова Л.М., Голуб О.Ю., Бабюк Б.І. і Остапчук Т.В.

Славну історію має науково-дослідний гурток кафедри. В ньому працювала велика кількість студентів. З 1945 до 2005 рр. гуртківцями виконано 1100 експериментальних робіт, більшість яких доповідалися на внутрішньовузівських конференціях. Студенти та їх керівники багато працювали у плані представлення робіт на різні конкурси: на внутрішньовузівський їх було подано 68, республіканський – 40, всесоюзний – 37. На них було одержано відповідно 43, 13 і 20 нагород. Варто нагадати хоча б про кілька робіт. У 1972 р. на Всесоюзному конкурсі дипломом другого ступеня відмічена робота студентів Л.А. Тихонюка, О.П. Діаковської та Е. Ішбулякової, у 1978 р. – дипломом другого ступеня Міністерства вузів СРСР і ЦК ВЛКСМ – С.О. Яковишена. У цьому ж році він став лауреатом республіканської премії ім. Комсомолу України. У 1982 р. Почесною грамотою на Всесоюзному конкурсі нагороджена робота Т.І. Чадюк, а в конкурсі 1983 р. Академії наук УРСР вона нагороджена медаллю і дипломом академії. Дипломом другого ступеня на Всесоюзному конкурсі 1986 р. нагороджена Н.М. Давиденко. Грамотами республіканського конкурсу відмічені роботи Н.В. Ткаченко (1980), Т.В. Копа (1991), а Н.В. Бітюцька нагороджена дипломом першого ступеня “Лідер аграрної освіти 2004 р.” на Всеукраїнському зльоті іменних стипендіатів у Харкові.

Робота в гуртку – прямий шлях у велику науку. Це видно на прикладі кількох гуртківців кафедри. Докторами наук стали В.Ю. Чумаченко, В.І. Левченко, В.І. Федюк, М.О. Костина, В.Й. Іздепський, В.В. Влізло, Л.В. Олійник, В.І. Головаха, М.Ф. Запорожець, А.М. Котик, О.Т. Куцан, В.П. Фасоля, В.В. Сахнюк; кандидатами – Г.М. Чеканович, Л.А. Тихонюк, Б.П. Івасенко, Н.В. Вовкотруб, М.Я. Тишківський, І.А. Жила.

Важливою ланкою науково-дослідної роботи, виховання студентів і формування спеціалістів є участь у науково-виробничих загонах. Назрілі виробничі потреби зумовили створення у 1984 р. науково-виробничого загону “Зонд” (згідно з розпорядженням Головного Управління ветеринарії Міністерства сільського господарства України). До нього входило 75–100 студентів, які були об’єднані в кілька бригад. Лікувально-профілактичні заходи здійснювалися під час навчальної практики у господарствах Київської області. За керівництва викладачів Ш.М. Абдуллаєва, Л.М. Богатка, Г.О. Щуревича, П.Ф. Шевчука студенти займалися лікуванням тварин та профілактикою травматичного ретикуліту і ретикулоперитоніту. Бійці загону “Зонд” одночасно з цим “рекламували” свою професію не лише серед працівників ферм, а й серед учнівської молоді, розповідаючи у школах про

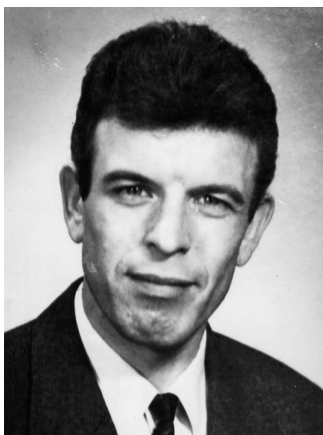
свій фах, навчання і дозвілля студентів. Про роботу загону “Зонд” неодноразово писали республіканська газета “Радянська освіта” та вузівська “За ленінські кадри” (20 грудня 1984 р., 9 січня 1986 р., 22 грудня 1988 р.).

Навчання та робота в студентських наукових гуртках були надійним фундаментом успішного виступу студентів на олімпіадах різного рівня. В їх підготовці є частина роботи колективу кафедри. З 1995 до 2003 рр. більшість призерів – це випускники нашого факультету. Зокрема, переможцями другого етапу Всеукраїнської олімпіади з ветеринарної медицини 1993 р. стали брати Володимир і Сергій Гави, 1998 р. – Н.В. Гребеннікова, 2009 р. – Шубніцина А.А., 2010 р. – Мірошніченко Н.О.

Доценти Л.М. Богатко та В.П. Москаленко проводять заняття зі студентами з дослідження тварини

кушин – патологія печінки і сечової системи у хутрових звірів; К.П. Чумак, В.Д. Соляник, І.В. Папченко, З.І. Олійник – шлунково-кишкові хвороби новонароджених телят; Л.М. Приступ'юк, С.О. Яковичен, О.Т. Куцан, Т.І. Чадюк, В.П. Третяк – метаболічна патологія у тварин різних видів. Всього за період з 1972 до 2010 рр. на кафедрі підготовлено 1135 дипломників. За 2006–2010 рр. виконано 53 магістерських роботи.

Влізлю Василь Васильович
Доктор ветеринарних наук,
професор, член-кореспондент
УААН, академік
Нью-Йоркської академії,
директор Інституту біології
тварин НААНУ

Девізом кожного викладача мають бути слова російського терапевта М.Я. Мудрова: “...У лікарському мистецтві немає лікарів, які закінчили свою науку”. Викладач повинен постійно вдосконалюватися. У різні періоди життя шляхи підвищення кваліфікації змінювалися. До постійних можна віднести науково-дослідну роботу. В цьому напрямі на кафедрі робота завжди проводилася інтенсивно, особливо протягом 1980–2005 рр. У 1981–1990 рр. була захищена 1 докторська і 3 кандидатських дисертації, а з 1991 до 2005 рр. – 2 докторських і 20 кандидатських. Виконання НДР передбачає систематичні виїзди в господарства, що є, безсумнівно, одним з найкращих методів підвищення кваліфікації. У колишньому СРСР підвищення кваліфікації було організовано на базі МВА. Тут у 70–80-х роках проходили стажування В.І. Левченко, Ш.М. Абдуллаєв, Л.М. Богатко, Г.О. Щуревич, Л.І. Коваленко. З 1991 р., коли Україна стала самостійною, відлагоджена система була зруйнована, проте з'явилися інші можливості: проходити стажування в університетах Європи або у фермерських господарствах. Найбільше ці можливості використали В.В. Влізлю (Німеччина, Австрія, Швейцарія), В.М. Соколюк (США), В.М. Безух (Республіка Ірландія, Чехія), В.І. Головаха та І.А. Жила (Чехія), здобувач Л.О. Костенко (Франція). Викладачі кафедри підвищують кваліфікацію в Київській міській та обласній державних лабораторіях ветеринарної медицини, на різних семінарах, у НДІ та вищих навчальних закладах.

Важливим елементом підвищення кваліфікації є підготовка підручників, довідників, навчальних посібників і методичних рекомендацій. За останні роки співавторами підручників були: В.І. Левченко,

Л.М. Богатко, В.В. Влізло, В.І. Головаха, В.М. Безух, В.В. Сахнюк, Г.О. Щуревич, навчальних посібників і довідників, окрім них, – Ш.М. Абдуллаєв і В.М. Соколюк, а методичних розробок для навчального процесу – всі викладачі кафедри.

Розпад СРСР породив нові проблеми, проте молода держава Україна поступово піднімалася з колін. Тяжко. Але ж, чи можливим було б раніше видання підручників українською мовою? Досить сумнівно. А чи можливою була б така активна участь наших українських учених у виданні підручників? Ні й ні. Приклад – останній підручник “Внутренние незаразные болезни сельскохозяйственных животных” – М., 1991. Хто ж з українських учених був співавтором? Лише один – професор М.О. Судаков. Нам лише можна було мріяти про це. А тут ціла плеяда молодих викладачів кафедри є співавторами підручників, навчальних посібників, довідників. Чи можна було мріяти простим сільським хлопчакам, що вони стануть академіками? Ні. Чи мріяв коли про такий титул В.В. Влізло? Ще раз – ні. А він же у 42 (!) роки став членом-кореспондентом НААНУ, а в 45 – академіком.

Отже, залишається лише одне – працювати на благо держави і народу. Україна у нас – одна.

Кафедра хірургії. Як кафедра загальної, спеціальної та оперативної хірургії започаткована у 1934 році. Вона мала операційну, аудиторію, кабінет для викладачів, віваріум для тварин, а практичні заняття проводилися у районній ветеринарній лікарні. У 1938 р. кафедру роз’єднали на 2: загальної і спеціальної хірургії та кафедру оперативної хірургії. 1954 року знову об’єднали кафедру загальної і спеціальної хірургії та оперативної хірургії в одну – кафедру хірургії, яку в 1969 році об’єднали з кафедрою акушерства (наказ № 202 від 17.06.1969 р. Міністерства сільського господарства СРСР).

У 1934–1935 рр. лекції з усіх курсів хірургічних дисциплін читав за сумісництвом *Туркевич Костянтин Іванович*, кандидат ветеринарних наук, доцент Київського ветеринарного інституту, який у подальшому захистив докторську дисертацію, йому присвоєно вчене звання професора. К.І. Туркевич практично здійснював керівництво кафедрою.

У серпні 1935 р. першим офіційним завідувачем кафедри загальної, спеціальної та оперативної хірургії став доцент *Воскресенський Валентин Костянтинович*.

З 1 вересня цього ж року на штатні посади були зараховані: асистентом – Тарасевич Леонід Олексійович, старшим лаборантом – Дукач Ольга Миколаївна, ветеринарним фельдшером – Колосовський Йосип Якович і два ветсанітари, у липні 1936 р. ординатором кафедри зарахований Калініченко Павло Тимофійович – ветлікар першого випуску.

Спочатку всі зусилля кафедри були спрямовані на організацію навчального процесу, роботу хірургічної і ортопедичної клінік, придбання обладнання й інструментів. Зав. кафедри доцент В.К. Воскресенський продовжував виконувати науково-дослідну роботу з теми “Трахфісури у сільськогосподарських тварин”. Досліди проводились на собаках і конях. Пізніше він узагальнив дослідження з цього питання в докторській дисертації, яку захистив у 1942 р., коли вже працював у Тбілісі.

У 1936 році за пропозицією засновника Білоцерківського зооветеринарного інституту Народного комісара харчової промисловості СРСР А.І. Мікояна на завідування кафедри був запрошений з Омського ветеринарного інституту професор *Кадиков Йосип Ілліч* (1874–1949 рр.), автор першого в СРСР підручника із загальної хірургії для ветеринарних інститутів.

Професор Й.І. Кадиков зразу приступив до виконання завдання А.І. Мікояна – створити зразкову кафедру. За заявками Й.І. Кадикова Наркомат харчової промисловості СРСР відпустив необхідну кількість коштів для придбання обладнання, апаратури, інструментів і меблів. Таким чином, у короткий термін хірургічна клініка придбала новітню фізіотерапевтичну апаратуру, рентгенапарат, операційні столи, у максимальній кількості – інструменти, меблі, спецодяг.

Для фізіотерапевтичного кабінету були куплені апарати короткохвильової і ультракороткохвильової терапії. Кімната гідротерапії мала циркулярний душ для крупних тварин, гідрозмішувач і басейн для ножних ванн. Крім рентгенапарата діагностичного, було придбано апарат для глибокої рентгенотерапії. У приміщенні фізичних методів лікування були станки для одночасного лікування двох великих тварин. Наявність електрозмішувача дозволяла з лікувальною метою користуватися діатермоіонофорезом. Хірургічна клініка інституту за

Завідувач кафедри
хірургії (1938-1949 рр.),
професор Й.І. Кадиков

обладнанням перевершувала кращі клініки СРСР, що дозволило на високому рівні проводити навчальну, лікувальну і науково-дослідну роботу.

Й.І.Кадиков був тонким знавцем хірургічної патології у тварин. Свої наукові дослідження і багаторічні клінічні спостереження Йосип Ілліч узагальнив у першому вітчизняному підручнику “Загальна хірургія”. Ним опрацьований спиртовий наркоз тварин, а камфорна сироватка, запропонована для лікування тварин з гнійною хірургічною інфекцією, увійшла в історію як сироватка Кадикова і успішно використовується ветеринарними спеціалістами за хірургічних та інших незаразних хвороб запального характеру й нині. Він багато уваги приділяв популяризації хірургічних методів лікування тварин, вносив у них корисні для практиків зміни.

Необхідність ветеринарних клінік для спеціальних кафедр нашого факультету спонукала до пошуків кращих зразків у Європі. Професор Й.І. Кадиков цей зразок обрав раніше, перебуваючи за кордоном. Він привіз проект ветеринарних клінік Берліна, за яким і побудовані приміщення на околиці м. Біла Церква.

У новому клінічному корпусі хірургічна клініка мала такі приміщення: 1) операційна для крупних тварин; 2) операційна для дрібних тварин; 3) дві передопераційні; 4) кімната для гідротерапії; 5) манеж для фізіотерапевтичних процедур; 6) лабораторія; 7) рентгенкабінет; 8) манеж для прийому хворих тварин; 9) кімната для інструментів; 10) кімната для чергових студентів; 11) фотокімната; 12) кабінет завідувача кафедри; 13) асистентська; 14) приміщення для госпінвентарю і кормів; 15) 6 денників і 6 станків для утримування хворих тварин. Окремо побудована навчальна кухня з навчальними кабінетами, музеєм і 6-ма станками для ортопедично хворих тварин.

Й.І. Кадиков був мудрим, дійовим, здібним організатором, у короткий строк домігся оснащення клінік найновішим на той час обладнанням. Саме завдяки йому хірургічна клініка за матеріальною базою не поступалася кращим ветеринарним клінікам Європи. У 1934–1937 рр. професор Й.І. Кадиков доопрацював підручник із загальної ветеринарної хірургії, видав його у 1938 р. Він тривалий час був першим і основним підручником для ветеринарних вищих навчальних закладів СРСР. За цей підручник йому був присуджений науковий ступінь доктора ветеринарних наук без захисту дисертації. Працював до останнього дня життя завідувачем кафедри загальної і спеціальної хірургії. Помер 28.06.1949 р. у віці 75 років.

Професор Й.І. Кадиков – людина-гігант. Скільки встиг зробити для освіти, для авторитету Білоцерківського сільськогосподарського інституту, будівництва і його відбудови.

Кафедра оперативної хірургії самостійно почала працювати в 1938 р., коли завідувачем був призначений професор **Стеллецький Василь Іванович** – людина з багатою

Завідувач кафедри оперативної хірургії (1944-1949 рр.), професор
В.І. Стеллецький

на події біографією. Після звільнення Білої Церкви від фашистських окупантів повернувся до Білоцерківського сільськогосподарського інституту, знову очолив кафедру оперативної хірургії. Виховав численний загін відомих науковців: О.Я. Красніцький, В.І. Морєв, М.В. Садовський, І.О. Поваженко, Ф.М. Пономаренко, С.В. Баженов, В.П. Сидоров, П.М. Лемішко, В.Г. Касьяненко.

За бездоганну і багаторічну роботу професор В.І. Стеллецький у 1945 р. нагороджений медаллю “За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.”, а в 1946 р. йому було присвоєно почесне звання “Заслуженный діяч науки України”.

Практичні заняття вів на кафедрі, а також у районній ветеринарній лікарні її завідувач – **Тарасевич Леонід Олексійович**, який поряд з навчально-методичною та науково-дослідною роботою наполегливо працював над полегшенням роботи ветеринарних працівників. Він удосконалював вже існуючі прилади, інструменти, обладнання та створював нові. Ним було перепрофільовано електричну машинку для стрижки овець у механічну копитну фрезу для розчищення копит домашніх тварин. Л.О. Тарасевич також сконструював і виготовив універсальний фіксаційний станок зі столом для повалу великих тварин і приладами

для проведення водних процедур. З 1949 р. Л.О.Тарасевич тимчасово виконував обов’язки завідувача кафедри загальної хірургії, у 1955 р. був призначений зав. вет. клініками, замінивши доцента А.Ф. Бурденюка.

У 1958 р. за ініціативи доцента Л.О. Тарасевича при кафедрі хірургії була організована лабораторія з використання в наукових цілях радіоактивних ізотопів. У лабораторії, крім доцента Л.А. Тарасевича, дослідження проводили асистент А.Д. Іванова і студенти наукового студентського гуртка. Деякі результати досліджень з використанням ізотопів Л.О. Тарасевич опублікував у 6 статтях, А.Д. Іванова – у двох. Робота студента О.І. Кривутенка (у подальшому – доктор наук, професор, зав. кафедри Одеського сільськогосподарського інституту) на тему: “До питання природної радіоактивності тканин деяких продуктивних тварин і птахів” на Республіканському конкурсі кращих студентських робіт відзначена Грамотою Міністерства вищої і середньої освіти України.

План науково-дослідних робіт з використанням радіоактивних ізотопів повністю не був виконаний. Радіологічна група санітарного нагляду Міністерства охорони здоров'я України в 1963 р. заборонила проводити лабораторні роботи з використанням радіоактивних ізотопів у зв'язку з невідповідністю вимогам безпеки.

З 15.04.1974 р. Л.О. Тарасевич виконував обов'язки зав. кафедри хірургії і акушерства, а 8.07.1975 р. був звільнений з посади доцента у зв'язку із закінченням строку виборів за конкурсом.

У 1949 р. виконувачем обов'язків завідувача кафедри оперативної хірургії був призначений кандидат ветеринарних наук, доцент **Ісаєв Сергій Гаврилович** (1906–1990). С.Г. Ісаєв працював у галузі оперативної хірургії і опублікував 32 наукові роботи, які мають теоретичне і практичне значення, у т.ч.: “Оваріоектомія свиней” (дисертація), “Обезболювання пеніса у бика”, “Хлоралгідратний наркоз”, “Новий оперативний доступ до яєчників корів”, “Оперативне лікування черевних гриж у корів”, “Пресакральна анестезія у корів”, “Хірургічні операції у вагітних тварин”, “Вплив операції кесаревого розтину на моторику рубця у корів”, “Руменотомія при хірургічних операціях у великої рогатої худоби”, “Кератокон'юнктивіт у коней”, “Відновлення статевого члена в природне положення у жеребця-пробника”, “Порівняльна характеристика методів оваріоектомії у свиней”, “Внутрішньовенний наркоз свиней”, “Хлоралгідратний наркоз свиней”, “Тексеналовий наркоз домашніх тварин”, “Використання АЦС при інфікованих ранах у тварин”.

С.Г. Ісаєв керував науковою роботою студентів, впроваджував у виробництво розроблений ним метод лікування гінекологічних хвороб тварин пресакральною анестезією. Нагороджений медаллю “За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.”, орденом “Знак Почета”.

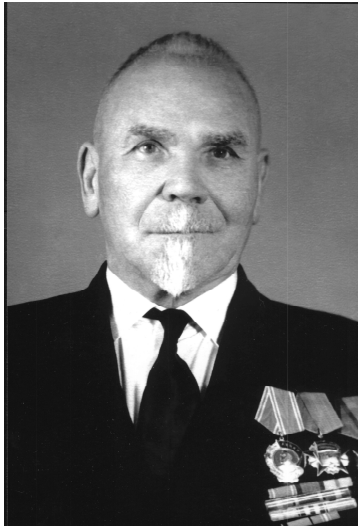
У 1954 р. кафедра оперативної хірургії була переведена в будинок ветеринарних клінік інституту і одночасно, у зв'язку з укрупненням кафедр, була об'єднана з кафедрою загальної і спеціальної хірургії. В тому ж році до складу кафедри хірургії ввійшла кафедра акушерства. Очолював кафедру акушерства доцент Андрієвський Василь Якович. Асистентами були Дяченко Павло Сергійович і Дорошков Віктор Борисович.

Із першого випуску ветеринарного факультету ординатором кафедри загальної і спеціальної хірургії в липні 1936 року зарахований **Калініченко Павло Тимофійович**. У 1939 році для проходження служби в лавах Червоної Армії він вибув з кафедри, виконуючи в цей час обов'язки асистента кафедри. На посаду асистента знову зарахований в травні 1948 р. і працював до 1952 р. Нагороджений орденом Великої Отечественной войны 2-го ступеня, медалями: «За боевые заслуги», «За оборону Сталинграда», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.».

У 1936 р. з відзнакою закінчив ветеринарний факультет Білоцерківського с.-г. інституту (перший випуск) **Козійчук Олександр Юрійович**, який працював два роки ординатором і асистентом кафедри хірургії. У 1938 р. він був призваний на службу в Червону Армію, а в 1939 р. зарахований в аспірантуру при кафедрі загальної і спеціальної хірургії (окрім нього, аспірантом був зарахований Савченко М.В.).

Колектив кафедри хірургії, 1970 рік

Завідувач кафедри хірургії
(1949 рік), професор
І.О. Поваженко

Після смерті професорів Й.І. Кадикова та В.І. Стеллецького для викладання курсу загальної та спеціальної хірургії в 1949 р. за сумісництвом був запрошений доктор ветеринарних наук, заслужений діяч науки України (посвідчення за №1), професор, завідувач кафедри загальної і спеціальної хірургії Київського ветеринарного інституту **Поваженко Іван Омелянович** (1901–1991). Великий знавець хірургічної патології, прекрасний методист і науковець, він зробив поштовх до організації наукової роботи на кафедрі.

Незважаючи на те, що професор І.О. Поваженко працював за сумісництвом, він однаковою мірою приділяв багато уваги організації навчального процесу і роботі клінік. Пожвавішала на кафедрі науково-дослідна робота. І.О. Поваженко очолював кафедру хірургії Київського ветеринарного інституту з 1937 до 1977 рр. На посаді професора кафедри він перебував до останніх своїх днів (1991р.). Це була неординарна людина, що любила ветеринарну хірургію і її розвитку віддала всього себе. Він вніс багато нового в патогенез ряду хірургічних хвороб з урахуванням науки і практики. Зокрема ним опрацьована кваліфікація уражень холки у коня, дана поглиблена характеристика хронічних асептичних та інфекційних уражень, а також маловідомих ушкоджень,

пов'язаних з онхоцеркозом, вдосконалені методи лікування ран, хвороб суглобів, бурс та сухожилкових піхов.

Значну увагу Іван Омелянович приділяв опрацюванню методів знеболювання у тварин. Він вперше запропонував епідуральну анестезію, новокаїно-сироватковий інфільтрат у ділянках тіла з густою сіткою дрібних судин для продовження термінів анестезії, вивчив особливості патології лімфатичної системи, зокрема патогенез верукозного пододерматиту. Відомий учений у підходах до всіх хірургічних хвороб завжди мав власну думку і цьому навчав як студентів, так і колег. На його підручниках та навчальних посібниках з хірургії вчилася не одне покоління лікарів і науковців. Ним підготовлено 5 докторів і 14 кандидатів наук. Почесне звання “Заслужений діяч науки” (диплом №1) йому першому присвоєно під Сталінградом у 1943 р. за наукову і практичну діяльність на фронтах Великої Вітчизняної війни –раніше, ніж конструкторам зброї, літаків, техніки, вченим і практикам медицини, видатним вченим інших напрямів науки. Цим визнано особистий вклад І.О. Поваженка в науку, збереження здорових тварин для перемоги у Другій світовій війні. За ратні подвиги він нагороджений орденами Червоної Зірки, Великої вітчизняної війни I і II ступенів, орденом Леніна і Дружби народів, багатьма медалями. У 1959 році І.О. Поваженко обраний академіком УАСГН.

Зі збільшенням набору на факультет ветеринарної медицини, у 1948 р. на посаду асистентів кафедри зарахована **Іванова Анна Дмитрівна** та **Дорошков Віктор Борисович**.

З 1950 р. на посаду завідувача кафедри хірургії, зараховано А.Ф. Бурденюка, який у стосунках з людьми був відкритим, об'єктивним, вимогливим, працездатним. Вдячні учні розмістили на кафедрі меморіальну дошку, увіковічивши його кредо: “Праця була його найкращим відпочинком”.

1956 року А.Ф. Бурденюк призначається деканом ветеринарного факультету. На цій посаді він сповна проявив свої організаторські здібності. Йому були притаманні риси доброзичливості, чесності, врівноваженості, віри у підлеглих, уміння чітко поставити конкретні завдання, вимогливість та організація належного контролю з обов'язковим їх виконанням. Він практично організував на факультеті студентське самоврядування.

За час роботи в інституті, крім навчальної і методичної роботи, займався науковими дослідженнями, головним чином щодо захворювання кінцівок у сільськогосподарських тварин. Опублікував більше 100 робіт, з них 9 книг, у тому числі навчальний посібник, схвалений Головвузом МСГ СРСР “Ветеринарна ортопедія”. Багато наукових робіт впроваджувалося у навчальний процес і виробництво. Вони включені у програми і підручники з ветеринарної хірургії.

Педагогічна і науково-дослідна робота Антона Федоровича високо оцінена Верховною Радою СРСР. Він нагороджений орденом Жовтневої революції й медаллю “За трудову доблесть”, багатьма почесними грамотами Міністерства сільського господарства і ректорату інституту.

На кафедрі хірургії та акушерства за керівництва і безпосередньої участі професора А.Ф. Бурденюка в 1960 році розпочата вперше у ВНЗ СРСР новаторська робота – виробництво навчальних і науково-дослідних вузькоплівочних (16-міліметрових) кінофільмів. Перший науковий фільм був створе-

ний професором А.Ф. Бурденюком разом з асистентом Ф.Л. Задвірним “Новий метод дослідження родового процесу у свиней”. Цей фільм є кіноілюстрацією досліджень з теми кандидатської дисертації асистента Ф.Л. Задвірного. Дисертант демонстрував його в Казанському ветеринарному інституті при захисті дисертації і отримав високу оцінку. Крім того, з 1962 до 1967 рр. на кафедрі створені кінофільми: “Грижі у тварин”, “Кульгавості у тварин”, окремі кінокадри хірургічних хвороб.

Доцентом С.Г. Ісаєвим, асистентом Ф.Г. Сацковим і лаборантом П.П. Соломахою створені кінофільми “Кесарів розтин у корів і овець” та “Операції на сичузі у телят”.

Силами кафедри створювалися сценарії, здійснювалася режисура, операторська робота, тиражування і монтаж, за мінімального забезпечення технікою і матеріалами, але з ентузіазмом. А.Ф. Бурденюк був прикладом ініціативності, енергійності, самовідданості ідеї, трудоголік. Вимогливий, у першу чергу до себе, а також до колег та підлеглих, він не терпів поверховості, неточності, нечіткості і втрати темпу. Створено більше 10 навчальних кінофільмів. Своїми руками зроблено копії фільмів, які передані всім 300 ветеринарним технікумам СРСР і широко використовувалися в навчальному процесі.

У 1968 р. на Всесоюзному конкурсі-фестивалі навчальних кінофільмів МСГ СРСР авторам фільму (А.Ф.Бурденюку, Ф.Л.Задвірному і І.М. Бабаку).“Кульгавості у тварин” присуджено Першу премію (1000 карбованців) і, крім того цих же авторів нагороджено Почесними грамотами Міністерства сільськогосподарства СРСР за фільм “Грижі у тварин”, а інститут було нагороджено Дипломом.

Професор А.Ф. Бурденюк нагороджений нагрудним знаком “Отличник социалистического сельского хозяйства”, був учасником Всесоюзної виставки народного господарства СРСР і нагороджений медаллю.

За час роботи в інституті професор А.Ф. Бурденюк підготував 10 кандидатів наук і одного доктора. Всі його учні після захисту дисертацій ведуть велику навчальну, наукову, організаторську роботу: ректор інституту, декани факультету, зав.кафедри, керівник району, керівник фірми. Його учні стали вчителями нових поколінь кандидатів і докторів наук. А.Ф. Бурденюк є основоположником Білоцерківської школи ветеринарних хірургів (див. схему “Родовід наукової школи кафедри хірургії”).

Заслугує на увагу ряд досягнень школи у навчальній і методичній роботі: повне забезпечення клінічним матеріалом лабораторно-практичних занять і виконання курацій студентами, раціоналізація оформлення історій хвороб, організація музею хірургічної патології, збагачення кафедри обладнанням для виконання навчальних і науково-дослідних робіт.

Професор А.Ф. Бурденюк постійно був членом або головою методичної комісії факультету, інституту, виконував велику роботу з поліпшення змісту і форм ведення методичної, навчальної й наукової робіт, з рецензування дисертацій, підручників і навчальних посібників, наукових статей.

Наукова тематика А.Ф. Бурденюка відповідала потребам країни у ветеринарній хірургії, хоча головною залишалася проблема хвороб кінцівок. Так, під час війни він доповідав хірургам Червоної Армії про ефективність використання нових препаратів (стрептоцид, ефедрин), організацію хірургічної роботи в польових умовах (білуачне розміщення армійського ветлазарету, користування наметом-операційною, ящиком-столиком похідним операційним; ветеринарна хірургія взимку, досвід організації хірургічної роботи польового ветеринарного лазарету), а також наукові висновки про масові в цей період хірургічні операції: вогнепальні рани крупа, стегна, лопатки, копита, флегмону вінчика, онхоцеркоз холки, вторинні кровотечі, новоутворення, остеартрози.

На кафедрі з 1951 року вперше у повоєнний період організована систематична робота наукового гуртка. Крім реферативних робіт, студенти щороку виконували 7 експериментальних робіт, дипломні роботи. Упродовж року в хірургічній клініці надавалася лікувальна і профілактична допомога близько 800 тваринам і 300 – з виїздом в господарства. За запитом Міністерства сільськогосподарства України, областей професор А.Ф. Бурденюк виїздив із співробітниками у господарства для проведення семінарів, консультацій щодо причин масових патологій у тварин.

За ініціативи А.Ф.Бурденюка була зміцнена матеріально-технічна база, створено навчальний музей, який систематично поповнюється препаратами з кістково-суглобової та інших патологій. У музеї є сухі анатомічні препарати кінцівок (кістки, м’язи, нерви, сухожилкові піхви та ін.), які широко використовуються при вивченні хвороб кінцівок. Є колекція підків для нормальної і ортопедичної ковки, комплекти ковальського і горнового інструментарію, набір патологічних копит. Наявність такого музею сприяє поліпшенню навчального процесу, допомагає студентам краще засвоїти теми.

У 2000 та 2010 рр. проведені міжнародні конференції ветеринарних хірургів, присвячені 90 та 100-річчю з дня народження А.Ф. Бурденюка.

Сацков Федір Григорович пройшов значний шлях практичної роботи на виробництві, педагогічній – в технікумі. Дисциплінований, пунктуальний, обов'язковий, скромний. Користувався авторитетом серед співробітників кафедри і студентів.

Завідувач кафедри хірургії (1976-1993 рр.),
професор І.С. Панько (2003 р.)

І.С. Панько створив на кафедрі творчу атмосферу, в результаті чого всі викладачі поступово одержали наукові ступені кандидата чи доктора наук. Особисто він підготував двох докторів (Іздепський В.Й., Власенко В.М.) і чотирьох кандидатів наук.

Ним також опрацьовані ситуаційні завдання з усіх розділів загальної та спеціальної хірургії, які й сьогодні успішно використовуються в навчальному процесі й сприяють формуванню лікарського мислення у студентів.

У свій час І.С. Панько започаткував курс клінічної фармакології (1971), потім (1974) – вступ у спеціальність, а 1992 р. – курс професійної етики лікаря ветеринарної медицини, опрацювавши для нього типову програму. У 1998 р. він видав перший у країнах СНД підручник з професійної етики лікаря ветеринарної медицини, перевиданий у Росії (2004 р.) і Україні (2006 р.).

За роки роботи у вузі ним опубліковано більше 40 методичних рекомендацій, спрямованих на покращення навчального процесу з відповідного курсу. Іван Семенович щедро ділиться своїми розробками з колегами у себе та інших ВНЗ. У навчальній та виховній роботі зі студентами він все своє життя дотримувався принципів демократичної педагогіки і передав свій досвід молодим колегам. За успіхи в навчально-методичній роботі у 1989 р. йому присуджено Першу премію Держкомосвіти СРСР. І.С. Панько вміло поєднував навчальну, виховну, наукову і громадську роботу. Багато років він був керівником студентського наукового товариства спочатку на факультеті, а потім в університеті. Також був членом ради факультету і університету, методичної комісії, спеціалізованої ради по захисту дисертацій при Білоцерківському ДАУ, НАУ.

Професор І.С. Панько опублікував близько 180 наукових праць, у тому числі 25 підручників і навчально-виробничих посібників.

У 1990 р. за успіхи в навчально-виховній роботі Указом Президії Верховної Ради УРСР йому присвоєно почесне звання “Заслужений працівник народної освіти України”.

У 1993 р. кафедру хірургії прийняв під своє керівництво *Власенко Володимир Максимович*.

Будучи студентом, Володимир Максимович проявив інтерес до експериментальної роботи і працював на кафедрі анатомії під керівництвом доцента С.Ф. Манзія, на кафедрі хірургії – доцента С.Г. Ісаєва. Художній смак, широка ерудиція, лідерство (студентська кличка “бос”) привело його в пресу – чотири роки був головним редактором інститутської газети. За його керівництва працювали 4 змінні редколегії, у тому числі змінними редакторами були студенти, які сьогодні стали видатними вченими, керівниками: академік В.І. Левченко, професор Б.М. Ярчук, доктор наук І.З. Кастравець (Молдова), генерал ветеринарної служби П.Д. Лесик.

В.М. Власенко вивчав питання остеомієлітів, епіфізіолізів, осифікуючих периоститів кінцівок і щелеп. За пропозицією новаторів, ініціаторів у ветеринарній хірургії професора А.Ф. Бурденюка і за безпосереднього керівництва професора І.С. Панька зайнявся вивченням впливу високо- та низькоенергетичної монохроматичної когерентної світлової енергії на організм тварини, експериментальним використанням лазера великої потужності як хірургічного скальпеля на м'яких тканинах, внутрішніх

паренхіматозних і порожнинних органах, за некробактеріозу, гнійно-некротичних і гнійно-запальних процесів, артритів, артрозів, для ампутації крил у курчат.

Використання лазерів у ветеринарії і тваринництві – це пріоритет кафедри хірургії нашого університету серед країн колишнього Радянського Союзу і Європи, а в Білоцерківському сільськогосподарському інституті вивчення впливу променів лазера на яйця, клітини, ембріони, тканини, організми тварин і рослин продовжили вчені в галузі біохімії, біофізики, генетики та рослинництва. Це теж є пріоритетом уже всього університету.

Вчені кафедри хірургії І.С. Панько, В.М. Власенко, В.Й. Іздепський, М.В. Рубленко, В.І. Козій, М.Г. Ільницький розробили методику використання низькоенергетичних гелій-неонових лазерів за гнійно-некротичних процесів у тварин шляхом їх безпосередньої дії на зони ураження після хірургічної обробки; вплив через біологічно активні точки і рефлексогенні зони, а також опромінення крові *in vitro* та *in vivo*. Ефективність лікування зумовлена стимулювальною дією випромінювання на фізіологічну систему сполучної тканини, клітинний і гуморальний неспецифічний імунітет, ферментативно-енергетичний статус клітин білої крові.

Вивчено не тільки вплив на перебіг ранового процесу, а й розроблена методика лікування гнійних ран і профілактики ранових ускладнень у тварин шляхом місцевого використання високоенергетичних CO₂ лазерів.

За темою “Використання лазерів у ветеринарній хірургії”, уже будучи професором, В.М. Власенко захистив у 1997 р. докторську дисертацію в Національному аграрному університеті. Нині він продовжує працювати над створенням системи лікувально-профілактичних заходів при хворобах кінцівок у продуктивних тварин, сучасних комп’ютерних систем реанімаційно-хірургічного моніторингу, анестезіологічного забезпечення хірургічної допомоги у тварин. Ним разом з Тихонюком

Л.А. вперше на теренах країн СНД видано у 2000 р навчальний посібник “Ветеринарна анестезіологія” У 1999р. В.М. Власенко обирається академіком Української академії аграрних наук. Завдяки ініціативності, активності у здійсненні обґрунтованих планів В.М. Власенко став співавтором першого Закону України “Про ветеринарну медицину” (2 червня 1992 р.), брав участь у розробці проектів Законів України “Про освіту” та “Про вищу освіту”, проекту Державної програми “Кадри АПК 2005–2010 рр.” В.М. Власенко підготував двох кандидатів наук: М.Г.Ільницького і В.І.Козія, та двох докторів ветеринарних наук – В.І. Козія і С.В. Рубленка. В останні роки кафедра хірургії під керівництвом В.М. Власенка займає лідерство серед кафедр університету, чим

сприяє факультету зайняти перше місце серед ветеринарних факультетів України, а університет під керівництвом В.М. Власенка за рейтингом останні (2000 – 2005) чотири роки займав перше місце серед ВНЗ, підпорядкованих Міністерству аграрної політики України. В.М. Власенко бере активну участь у громадському житті. Так у 1962–1965 рр. він працює депутатом Орловецької сільської ради на Черкащині, обирається депутатом Білоцерківської міської ради (1977–1994 рр.), депутатом Київської обласної ради (1998–2002 рр.), членом виконкому Білоцерківської міської ради (2002–2005 рр.). У 1989–1991 рр. В.М. Власенко обирається Головою Київського обласного відділення Товариства радянсько-румунської дружби. Установча конференція представників навчальних закладів та їх навчально-дослідних підрозділів Міністерства сільгоспроду України створила Українське об’єднання державних навчальних закладів та їх навчально-дослідних підрозділів (скорочено “Укр-сільгоспосвіта”). Всього 260 юридичних членів. Головою Ради об’єднання “Укр-сільгоспосвіта” обрано професора В.М. Власенка (працював до 2004 р.) У 1997 р. призначається членом Науково-методичної ради Мінагропрому України. У 1997–2005 рр. є членом Колегії Державного департамен-

Академік В.М. Власенко і професор С.В. Рубленко за проведенням анестезіологічного моніторингу тварин

ту ветеринарної медицини України. В 1995–2008 рр. – голова Київського регіонального центру “Зелений світ” Української екологічної асоціації УЕА, член редколегій журналів “Ветеринарна медицина України” та “Аграрні вісті”, наукового збірника “Вісник Білоцерківського ДАУ”. В.М. Власенко визнаний вчений і за кордоном, академік Національної академії аграрних наук України, заслужений працівник вищої школи України, генерал-майор ветеринарної служби, нагороджений орденами і медалями. Він є Почесним професором Харківської зооветеринарної академії та Вищої національної ветеринарної школи Франції, Головою президії Українського відділення Міжнародної ветеринарної академії. Американський біографічний інститут (Нью-Йорк) у 2002 р. визнав В.М.Власенка Людиною року. В 2010 р. він разом із Рубленком М.В. та Тихонюком Л.А. за 2-томний підручник “Оперативна хірургія, анестезіологія і топографічна анатомія тварин” став лауреатом премії НААН України “За видатні досягнення в галузі ветеринарної науки і освіти”.

Віталій Йосипович Іздепський свою діяльність присвятив вивченню патології суглобів у сільськогосподарських тварин, яка у 1993 р. увінчалась успішним захистом докторської дисертації,

В.Й. Іздепський підготував двох докторів (М.В. Рубленка і М.Г. Ільницького) і 12 кандидатів ветеринарних наук, є автором понад 180 наукових праць. З 1999 року він працює завідувачем кафедри хірургії та акушерства Полтавської держагроакадемії, а з 2006 року – Луганського НАУ.

Рубленко Михайло Васильович з 1989 р. працював асистентом, а з 1994 р. – доцентом кафедри хірургії. З 1999 р. призначається на посаду завідувача кафедри незаразних хвороб тварин Інституту післядипломного навчання керівників і спеціалістів ветеринарної медицини, перебуваючи на якій істотно покращив навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення навчального процесу, а з 2007 року працює завідувачем кафедри хірургії.

У жовтні 2002 р. М.В.Рубленко обирається деканом факультету ветеринарної медицини. Він реалізує досить складне завдання – переведення навчального процесу за новими типовими навчальними планами та запровадження 6 спеціалізацій. З 2003 р. вибіркова підготовка магістрів на кафедрах переходить у цілеспрямоване русло і за результатами державної акредитації факультету в 2005 р. ліцензійний обсяг підготовки досягає 50 осіб.

За його ініціативи у 2004 р. на 17-й Генеральній асамблеї Європейської асоціації закладів ветеринарної освіти у м. Луго (Іспанія) факультет став членом цієї Міжнародної організації з наступною участю в роботі 18-ї (Варшава) та 19-ї (Гент, Бельгія) асамблеї. У 2001 та 2004 рр. проходив стажування у Вищій Національній ветеринарній школі (м. Ліон, Франція).

У 2007р обирається членом-кореспондентом Української академії аграрних наук, у 2008 р. – академіком-секретарем її ветеринарного відділення, у 2010 – академіком, а у 2011 р – академіком-секретарем відділення ветеринарної медицини та зоотехнії НААН.

Ним вивчені видові особливості запальної та гемостатичної реакції за різноманітної патології у тварин, встановлені особливості активації фібринолізу тварин різних івидів, обґрунтовано ряд методів анестезіологічного забезпечення за комп’ютерним аналізом варіабельності серцевого ритму в результаті чого одержано 10 патентів на винаходи, розроблено та запроваджено в практику ветеринарної медицини 7 лікувально-профілактичних препаратів (тіотриазолін, імзауф, вірутрицид, мебетизол, азокаптрин, песил, ентеросгель).

М.В. Рубленко – член Президії НААН України; заступник голови науково-методичної комісії з напрямку “Ветеринарна медицина”; член редколегії видань “Вісник аграрної науки”, “Ветеринарна медицина України”, міжвідомчого тематичного наукового збірника “Ветеринарна медицини”, “Вісника Білоцерківського НАУ” та інших; член науково-технічної та фармакологічної рад Державного комітету ветеринарної медицини України, член спеціалізованої вченої ради із захисту докторських дисертацій; голова міжвідомчої комісії з біоетики і біобезпеки у галузі ветеринарної медицини; член міжвідомчої робочої групи з реалізації Імплементатійної Угоди з біобезпеки між МО СІЛА, США, МОЗ України, НААН України та Державним комітетом ветеринарної медицини.

За період роботи в університеті академік М.В. Рубленко опублікував близько 300 наукових праць, із них – 16 монографій, підручників та посібників, 12 науково-методичних рекомендацій для фахівців ветеринарної медицини.

Під керівництвом М.В. Рубленка захищено 6 кандидатських дисертацій. Йому присвоєно звання “Відмінник аграрної освіти і науки України” та нагороджено відзнакою МАП України “Знак пошани”, почесною відзнакою Російської с.-г. академії “За досягнення в області ветеринарної науки”, золотою відзнакою Національного наукового центру ветеринарної медицини Польщі.

Значний вклад у наукову та навчально-виховну роботу кафедри вносять професори **Ільницький Микола Григорович, Козій Василь Іванович та Рубленко Сергій Васильович.**

Вперше в Україні М.Г. Ільницьким разом з колегами вивчено особливості репаративних процесів пластинчастих кісток у собак, використання алопластичних матеріалів за герніотомії, впроваджено в практику сучасні методи лікування та профілактики хірургічної інфекції у тварин – сорбційну та озонотерапію. Він є співавтором технічних умов на препарат сорбційної дії Песил та настанови до його застосування. Для оцінки перебігу ранового процесу застосовано методи ультразвукової діагностики та лапароскопії.

За матеріалами наукових досліджень під керівництвом М.Г. Ільницького захищено чотири кандидатські дисертації та ще дві готується до захисту. Він був членом двох спеціалізованих рад із захисту дисертацій та членом їхніх фахових комісій, а з 2010 р. є членом експертної комісії ВАК при Кабінеті Міністрів України.. У 1998 та 2001 роках проходив стажування у Національній ветеринарній школі (м. Ліоні) у 2005–2006 рр – науково-виробничій фірмі “Передовые технологии” (Росія). Ільницький М.Г. був членом редколегії науково-практичних періодичних видань “Аграрні вісті” та “Вісник Білоцерківського державного аграрного університету”

За період роботи на факультеті професором М.Г. Ільницьким опубліковано близько 180 наукових праць, із них – 8 підручників та посібників, 13 методичних рекомендацій і 17 деклараційних патентів України.. Був учасником сільськогосподарських виставок у 2003–2005 рр. За сумлінну працю Миколу Григоровича нагороджено відзнакою Міністерства аграрної політики України “Знак Пошани”.

Козій Василь Іванович – доктор ветеринарних наук, професор, у 2000–2001 роках стажувався на факультеті ветеринарної медицини м. Давіс (штат Каліфорнія, США). У 2009 – 2010 – за програмою наукових обмінів ім. Фулбрайта проводив наукові дослідження в університеті штату Вашингтон, завершив інтернатуру в Інституті добробуту тварин (м. Вашингтон). Ним опрацьовано методи лікування і профілактики захворювань кінцівок у високопродуктивних корів (ламініт, папіломатозний пальцевий дерматит), принципи добробуту тварин як засоби профілактики хвороб продуктивних тварин. Він є співавтором трьох деклараційних патентів України, опублікував 130 наукових праць, веде підготовку двох аспірантів.

Рубленко Михайло Васильович
Доктор ветеринарних наук,
професор, академік НААНУ

Рубленко Сергій Васильович – доктор ветеринарних наук. Близько 8 років працював лікарем ветеринарної медицини сільгоспспідприємств, заступником директора з питань тваринництва. В умовах виробництва виконав і захистив у 1997 році дисертаційну роботу на тему: “Стан протеолітичної та фібринолітичної систем у синовіальній рідині молодяку великої рогатої худоби в нормі та при асептичних артритих” та розробив спосіб їх лікування внутрішньо-суглобовими ін’єкціями та тіотриазоліном.

З 2000 року Рубленко С.В. працює на кафедрі. У 2010 захистив докторську дисертацію на тему: “Клініко-експериментальне обґрунтування сучасного анестезіологічного забезпечення тварин залежно від типу больової реакції”, у якій відображені нейрогуморальні механізми різних типів больової реакції за комп’ютерним аналізом варіабельності серцевого ритму, на підставі чого розроблено сучасні схеми анестезіологічного забезпечення у тварин різних видів із урахуванням функціонального стану вегетативної нервової системи.

Ним опубліковано 90 наукових праць, з них – 1 посібник, 12 науково-методичних рекомендацій для фахівців ветеринарної медицини. Він автор 5 патентів на винаходи.

Рубленко В.С. активно працює з студентською молоддю. Під його керівництвом 4 студенти були переможцями та призерами Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт.

Професори кафедри хірургії (зліва направо) Козій В.І., Рубленко М.В. та М.Г. Ільницький за обговоренням результатів наукових досліджень (2011 р.)

Тихонюк Леонід Андрійович, кандидат ветеринарних наук, доцент, є співавтором 13 підручників і навчальних посібників з дисципліни “Оперативна хірургія з основами топографічної анатомії, анестезіологія”, (1 для ВНЗ країн СНД), 16 методичних рекомендацій для студентів факультету ветеринарної медицини, 5 рекомендацій для лікарів ветеринарної медицини.

У 2000 і 2004 рр. комплекси підручників і посібників за його участю посідали 3-тє місце на конкурсах кращих підручників і посібників Міністерства аграрної політики України. Він нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України, нагрудним знаком “Відмінник освіти України” та “За заслуги в розвитку ветеринарної медицини”.

Співробітники кафедри є авторами типових навчальних програм із дисциплін хірургічного профілю та професійної етики лікаря ветеринарної медицини.

Тривалий час на кафедрі працювали: **Шереметьєв Віталій Сергійович**, про нього написано в розділі “Кафедра акушерства і штучного осіменіння”; **Стадник Павло Онисимович** – кандидат ветеринарних наук, доцент, обирався вченим секретарем спеціалізованої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій. У вересні 2006 р. П.О. Стадник передчасно пішов із життя.

Деякий час асистентами кафедри працювали **Проценко Олександр Олексійович**, **Кульчицький Сергій Віталійович**.

Нині на кафедрі хірургії працюють доктори наук, М.В. Рубленко; М.Г. Ільницький, Козій В.І., С.В. Рубленко, доценти Л.А. Тихонюк, С.В. Черняк, М.П. Чорнозуб, М.В. Петрик, А.В. Яремчук, В. Г. Андрієць, О. В.Смельяненко.

На кафедрі завжди працювали прекрасні помічники – лаборанти, ординатори.

Морозова Павліна Іванівна працює ординатором кафедри з 1984 р.

Колектив кафедри хірургії, 2006 рік